

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KONYA VETERİNER KONTROL VE ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ'NÜN TARİHİ GELİŞİMİ VE BÖLGE
HAYVANCILIĞINA KATKILARI**

Emine TÜRKMENOĞLU

DOKTORA TEZİ

VETERİNER HEKİMLİĞİ TARİHİ VE DEONTOLOJİ ANABİLİM DALI

Danışman
Prof. Dr. Aşkın YAŞAR

KONYA – 2010

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KONYA VETERİNER KONTROL VE ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ'NÜN TARİHİ GELİŞİMİ VE BÖLGE
HAYVANCILIĞINA KATKILARI**

Emine TÜRKMENOĞLU

DOKTORA TEZİ

VETERİNER HEKİMLİĞİ TARİHİ VE DEONTOLOJİ ANABİLİM DALI

Danışman

Prof. Dr. Aşkın YAŞAR

Bu araştırma Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından 09202013 proje numarası ile desteklenmiştir.

KONYA – 2010

i. ONAY SAYFASI

S.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Emine TÜRKMENOĞLU tarafından savunulan bu çalışma, jürimiz tarafından Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalında Doktora Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Ali AKMAZ

Selçuk Üniversitesi

Danışman: Prof. Dr. Aşkın YAŞAR

Selçuk Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Emrullah EKEN

Selçuk Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Hasan Hüseyin HADİMLİ

Selçuk Üniversitesi

Üye: Yar. Doç. Dr. Atilla Özgür

Ankara Üniversitesi

ONAY:

Bu tez, Selçuk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmenliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Orhan ÇETİN
Enstitü Müdürü

ii. ÖNSÖZ

Türkiye’de ilk örneği “Bakteriyolojihane-i Baytari” olan veteriner kontrol ve araştırma enstitülerinin özelde hizmet ettikleri bölge, genelde ise Türkiye’ye hayvancılık, halk sağlığı ve ekonomik kalkınma açısından olumlu etkileri bulunmaktadır.

Kuruluşundan itibaren Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsüne ait bilgi ve belgelerin toplanması yoluyla, Enstitünün tarihsel gelişimi ve bölge hayvancılığına katkılarını ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmanın gelecekte yapılacak yeni araştırmalarla eksikliklerinin giderilmesini, çalışmanın veteriner hekimliği tarihi ve bilime katkı sağlamasını ve benzer çalışmalara örnek olmasını diliyorum.

Projenin yürütülmesi sürecinde Enstitünün 1950’li ve 1960’lı yıllara ait arşiv belgelerine ulaşılmasında bazı güçlüklerle karşılaşıldı.

Bu tez projesi Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (SÜBAP) Koordinatörlüğü tarafından 09202013 proje numarası ile desteklendi.

Bu çalışmanın bütün aşamalarında bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşarak yol gösteren danışman hocam Prof. Dr. Aşkın YAŞAR’a; Tez izleme komitesi üyesi olan ve her aşamada bilgi ve katkılarını esirgemeyen Şırnak Üniversitesi Rektörü ve Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Zootečni Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ali AKMAZ’a ve Anatomi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Emrullah EKEN’e; çalışmadaki çizelgelerin oluşmasında yol gösteren Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dekanı ve Patoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hüdaverdi ERER’e ve Parazitoloji Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Bilal DİK’e; ulaşılması güç bazı literatürlerin elde edilmesine katkı sağlayan Mikrobiyoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Osman ERGANIŞ’e projeye dair bilgi ve arşiv belgelerinin derlenmesinde kolaylık sağlayan Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Müdürü Dr. Adnan ÖZTÜRK’e ve Bakterioloji Laboratuvarı Şefi Doç. Dr. Leyla GÜLER’e ve Enstitünün diğer personeline; hayatım boyunca bana her konuda destek olan, bu araştırma sürecinde de maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen canım anneme ve sevgili aileme teşekkürü bir borç bilirim.

iii. İÇİNDEKİLER

iv. SİMGELER ve KISALTMALAR	v
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem	1
1.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem	6
1.2.1. Pendik Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü	7
1.2.2. Etlik Veteriner Merkez Kontrol ve Araştırma Enstitüsü	9
1.2.3. Bornova Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü	12
1.2.4. Samsun Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü	13
1.2.5. Elazığ Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü.....	14
1.2.6. Adana Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü	15
1.2.7. Erzurum Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü.....	15
1.3. Mevzuat	15
1.4. Tezin Amaç ve Kapsamı	19
2. GEREÇ ve YÖNTEM	22
3. BULGULAR	24
3.1. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünün Kuruluşu ve Tarihsel Gelişimi	24
3.2. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünün Bölge Hayvancılığına Katkıları.....	27
3.3. Araştırma Faaliyetleri	28
3.4. Eğitim Faaliyetleri	29
3.5. Teşhis Faaliyetleri	29
3.5.1. Bakteriyoloji Laboratuvarı	29
3.5.2. Kuduz Teşhis Laboratuvarı	39
3.5.3. Moleküler Mikrobiyoloji Laboratuvarı	40

3.5.4. Parazitoloji Laboratuvarı	40
3.5.5. Patoloji Laboratuvarı	43
3.5.6. Tavuk Hastalıkları Teşhis Laboratuvarı	43
3.5.7. Toksikoloji Laboratuvarı	45
3.5.8. Viroloji Laboratuvarı	47
3.5.9. Deney Hayvanları Ünitesi	48
3.5.10. Epidemiyoloji Ünitesi	48
3.6. Üretim Faaliyetleri	48
3.6.1. Aşı, Biyolojik Madde ve Serum Üretimi	48
3.6.2. Enterotoksemi Laboratuvarı	49
3.7. Yayın Faaliyetleri	53
3.7.1. Veterinarium Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Dergisi	53
3.8. Personel	54
3.8.1. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Müdürleri	54
3.8.1.1. Cevad Gediz	54
3.8.1.2. Cevat Kumova	55
3.8.1.3. İlhami Nazlıoğlu	56
3.8.1.4. Mikâil Yenilmez	56
3.8.1.5. Muhammed Aksın	56
3.8.1.6. Adnan Öztürk	57
4. TARTIŞMA	58
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	65
6. ÖZET	66
7. SUMMARY	67
8. KAYNAKLAR	68
9. EKLER	73

EK. A. Milli Emlak Müdürlüğünün 14 Temmuz 1951 tarih ve 1136 sayılı yazısı	73
EK. B. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü tapu senedi,1962	74
EK. C. Milli Emlak Müdürlüğünün 29 Ağustos 1962 tarih ve 6917 sayılı yazısı	75
EK. Ç. 19 Temmuz 1968 tarih ve 1202 sayılı Bakanlık oluru	76
EK. D. Veteriner İşleri Genel Müdürlüğünün 23 Kasım 1968 tarih ve 110471 sayılı yazısı.....	77
EK. E. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü 17 Eylül 1984 tarih ve 78 numaralı Fen Kurulu Kararı	78
EK. F. Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 28 Eylül 1994 tarih ve 1988 sayılı yazısı	79
EK. G. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü 25 Mayıs 2005 tarih ve 2005/2 numaralı Fen Kurulu Kararı	80
EK. H. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü tapu senedi, 1970	81
EK. I. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünde yürütülen bazı araştırmaların listesi	82
EK. İ. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünde gerçekleştirilen ya da eğitici olarak Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü personelinin katılmış olduğu bazı hizmet içi eğitim çalışmalarının listesi	87
EK. J. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü personelinin katılmış olduğu bazı yurt dışı eğitim programlarının listesi	89
EK. K. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünün bazı epidemiyoloji çalışmalarının listesi.	90
EK. L. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü ile ilgili fotoğraflar	91
10. ÖZGEÇMİŞ.....	98

iv. SİMGELER ve KISALTMALAR

AKK	: Araştırma Komitesi Kararı
FKK	: Fen Kurulu Kararı
HHAE	: Hayvan Hastalıkları Araştırma Enstitüsü
HHMAE	: Hayvan Hastalıkları Merkez Araştırma Enstitüsü
KKGM	: Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü
RG	: Resmi Gazete
TKB	: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı
VBSE	: Veteriner Bakteriyoloji ve Seroloji Enstitüsü
VİGM	: Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü
VKAE	: Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü
VM	: Veteriner Mikrobiyoloji
VME	: Veteriner Mikrobiyoloji Enstitüsü
VMKAE	: Veteriner Merkez Kontrol ve Araştırma Enstitüsü

1. GİRİŞ

Veteriner hekimliği uygulamalarının hayvanların evcilleştirilmesiyle başladığı belirtilmektedir (Erk 1958). Dünyada 18. yüzyılın sonlarına kadar veteriner hekim yetiştiren kurumlar bulunmaması nedeniyle bu dönemde seyislerin, nalbantların ve çobanların kendi mesleklerinin yanı sıra hayvan hastalıklarının tedavisiyle de uğraştığı belirtilmektedir. Hayvan hastalıklarının nedenleri ve özellikleri bilinmeden hasta hayvanlar çok basit ve ampirik bir şekilde tedavi edildiğinden, salgın hayvan hastalıklarıyla mücadeleden yeterli ve etkili sonuçlar alınamamıştır. Örneğin 18. yüzyılda Avrupa’da sadece sığır vebasısı hastalığından 200 milyon sığır varlığı kaybedilmiştir (M ssemeyer 1936). Sığır vebasısı ve diğer salgın hastalıkların yol açtığı zararlar nedeniyle veteriner hekimlik mesleğinin gerekliliği ve önemi anlaşılmış, hastalıkların önlenmesi için veteriner hekim okullarının açılması zorunlu hale gelmiş ve Lyon’da 1762’de Claude Bourgelat tarafından ilk veteriner okulu açılmıştır (M ssemeyer 1936, Dilgimen 1947, Smithcors 1958, Karasszon 1988). Bu okulun açılışıyla veteriner hekimliğin bilimsel bir kimlik kazanmaya başladığı belirtilmektedir (Erk ve Dinçer 1970). Türkiye’de bilimsel anlamda veteriner hekimliği eğitimi ise 1842’de İstanbul’da Prusya’lı Veteriner Hekim Godlewsky tarafından Askeri Veteriner Okulunun açılmasıyla başlamıştır (Godlewsky und Sommer 1846, Erk 1960a, Dinçer 1969). Bu okul ordudaki atları salgın hastalıklardan korumak amacıyla kurulmuştur (T z dil 1955). Daha sonra ülkede sadece askeri veteriner hekimler bulunduğu için halkın sahip olduğu hayvanlar salgın hastalıklara karşı yeterince korunamadığından, sivil veteriner hekimlere ihtiyaç duyulmuş ve 1889’da ilk sivil veteriner okulu faaliyete geçmiştir (Erk 1960b, Erk 1966).

1.1. Cumhuriyet  ncesi Dönem

Salgın hastalıklarla mücadelede önemli bir yeri olan bakteriyoloji bilimiyle ilgili Osmanlı Dönemindeki ilk çalışmaların  i ek hastalığı ve  i ek aşısı üretimi üzerinde başladığı bildirilmektedir (Unat 1970b). Osmanlı Devleti’nin, kuduz aşısını bulan (1885) Louis Pasteur adına açılan Pasteur Enstitüsünün kurulmasına (1888) büyük katkıda bulunduğu belirtilmektedir (Erk 1962, Erk 1968b, Erk 1975). Kuduz aşısının bulunmasından bir yıl sonra Osmanlı Devleti’nin maddi yardımını iletmek (Dinçer 1975), kuduz hakkında bilgi edinmek ve bunu ülke içerisinde uygulamak

amacıyla Paris'e bir heyet gönderilmiştir. Dr. Zoeros Paşa başkanlığında, Dr. Hüseyin Remzi ve Veteriner Hekim Hüseyin Hüsnü'den oluşan heyetin Pasteur'ün yanında altı ay kadar çalıştığı bilinmektedir (Tüzdil 1955, Tunçman 1957). Heyet bizzat Pasteur'ün kendisinden kuduz aşısının hazırlanma usullerini ve diğer bakteriyolojik yenilikleri öğrenmiştir (Bekman 1948). Dr. Zoeros Paşa 1887'de Türkiye'ye döndükten sonra kuduz aşısının uygulamasına başlamıştır. Kısa bir süre sonra kuduz aşısının hazırlanması ve uygulanması için bir bina tahsis edilmiş ve buraya "Dersaadet Daül-kelp Ameliyathanesi" adı verilmiştir. Bu Kurum Pasteur'ün bir mektubundan anlaşıldığına göre kendi laboratuvarlarından sonra dünyada açılan üçüncü kuduz tedavihanesidir (Bekman 1948, Tüzdil 1955). Dersaadet Daül-kelp Ameliyathanesinde kuduzun yanı sıra başka bakteriyoloji çalışmalarının da yapıldığı, İstanbul'un sularının, sanayi buzlarının ve bölge dağlarından getirilen kar ve buzların bakteriyolojik yönden ilk kez tahlil edildiği bildirilmektedir (Tunçman 1957). Kurum, 1893 sonuna kadar ülkede bakteriyoloji işlerini yürüten tek kuruluş olmuştur (Unat 1970d). Osmanlı Devleti, salgın hayvan hastalıklarını engellemek amacıyla bir yandan veteriner okulları açmış, diğer taraftan sivil veteriner teşkilatını kurmuştur. Ancak salgın hastalıklarla mücadele, idari teşkilat ve mesleki eğitimin yanı sıra aşı ve serum gibi materyallerin üretilbildiği bir kurumun oluşturulmasını gerektirmiştir (Bekman1940, Bekman 1956).

İstanbul'da 1893'te insanlar arasında çıkan bir kolera salgınında Türk hekimleri doğru teşhisi koyup gerekli tedbirleri almasına rağmen hastalığın hafif seyretmesinden dolayı halk arasında bu hastalığın basit bir ishal salgını olduğu söylentisi yayılmıştır. Bu durum üzerine hastalığı incelemesi ve gerekli tedbirleri alması için Pasteur Enstitüsünden Dr. Chantemesse İstanbul'a davet edilmiştir. Doktor Chantemesse, İstanbul'da üç ay kadar kalmış ve incelemeleri sonucu hastalığın kolera olduğunu rapor etmiştir (Bekman 1948, Tüzdil 1955, Unat 1970d). Dr. Chantemesse ülkesine dönerken Türkiye'de bir bakteriyoloji enstitüsünün kurulması gerektiğini belirtmiş ve böyle bir enstitü kurulması halinde Pasteur Enstitüsünden Dr. Maurice Nicolle'ü tavsiye etmiştir (Erk 1963). Bu tavsiye üzerine Dr. Nicolle İstanbul'a davet edilmiştir. Demirkapı'da Askeri Tıbbiye Mektebinin önünde bakteriyolojihane için bir ders salonu ve birkaç laboratuvarla birlikte Müdür Dr. Nicolle ve yardımcısı Dr. Zühtü Nazif için özel çalışma ofislerinin de olduğu ahşap bir bina yaptırılmıştır. Bu kuruma "Bakteriyolojihane-i Osmanî

(Bakteriyolojihane-i Şahane)” adı verilmiş ve doğrudan Askeri Mektepler Umum Müfettişliğine bağlanmıştır (Tüzdil 1955, Tunçman 1957, Unat 1970a). Bekman (1948)’a göre Bakteriyolojihane-i Şahanenin açılışıyla Türkiye’de bakteriyoloji bilim alanı oluşturulmuştur. Dr. Nicole, Bakteriyolojihane-i Şahanenin çalışma alanlarını ve esaslarını Pasteur Enstitüsünü örnek alarak belirlemiş ve bu doğrultuda beşeri hekimlere teorik ve uygulamalı dersler vermiştir (Bekman 1948, Yıldırım 2006). Bakteriyolojihane daha sonra Saray kapılarının akşamları kapanması nedeniyle, 1894’te Nişantaşı’nda istenilen saate kadar çalışılabilecek ve o sırada keşfedilen difteri serumunu hazırlamakta kullanılan atların barınabileceği bir konağa nakledilmiştir. Difteri serumu hazırlanması için Osmanlı Devleti tarafından 1894’te emir verilmiş; ancak serum, Adil Bey’in 1895’te Alford Veteriner Okulundan mezun olup İstanbul’a dönmesinden sonra üretilenmiştir (Erk 1968a, Unat 1970c). İmparatorluğun çeşitli bölgelerine Ocak 1899’dan Kasım 1900’e kadar 3750 şişe difteri serumu gönderilmiş ve ayda 2500 doz sığır vebası serumu hazırlanıp Orman, Maadin ve Ziraat Nezaretine teslim edilmiştir (Tunçman 1957, Unat 1970a). Dr. Nicolle veteriner bakteriyolojiye büyük önem vermiş ve Bakteriyolojihane-i Şahane’de verilen derslere beşeri hekimlerin yanı sıra veteriner hekimler de devam etmişlerdir (Tunçman 1957). Veteriner Hekim Adil Bey ve Dr. Nicolle birlikte önemli çalışmalar yapmışlardır. Çatalca’da 1897’de çıkan salgına karşı ülkede ilk kez sığır vebası serumu hazırlamışlardır (Dinçer ve ark. 1994). Sığır vebası hastalığının filtreleri geçen bir virüsle meydana geldiğini keşfetmişler ve bu yönde yaptıkları çalışmayı 1899’dan başlayarak yayımlamışlardır. Çiçek aşısı üzerinde yürüttükleri araştırmalar sonucu 1900’de bu hastalığın etkeninin de filtreleri geçtiğini göstermişler ve bu çalışma Adil Bey’in vefatından iki sene sonra 1906’da yayınlanmıştır (Erk 1968a, Unat 1970d).

Dr. Nicolle’ün 1901’de ülkesine dönmesinden sonra Bakteriyolojihane-i Şahane iki bölüme ayrılmış, beşeri olan bölümü eski yerinde kalmıştır. Diğerisi ise Orman, Maadin ve Ziraat Nezareti’ne bağlı olarak Sultanahmet’teki Yüksek Baytar Mektebi içerisinde veteriner bakteriyoloji çalışmaları yapmak, özellikle de sığır vebası serumu üretimi için “Bakteriyolojihane-i Baytari” adıyla faaliyete geçmiştir (Şefik 1933, Tunçman 1957). Bakteriyolojihane-i Şahanenin Müdürlüğüne Adil Bey getirilmiş ve veteriner hekimlere bakteriyoloji dersleri burada verilmeye başlanmıştır. Adil Bey’in vefatından sonra 1904’te müdürlüğe atanan Dr. Refik

(Güran)'ın öğrencileri arasında yer alan Şefik (Kolaylı) ve Edhem (Eren) gibi veteriner bakteriyologlar bu Kurumda yetişmişlerdir (Tunçman 1957). Bakteriyolojihane-i Baytaride II. Meşrutiyetin ilanına kadar sığır vebası serumu ile mallein ve tüberkulin gibi biyolojik maddeler üretilmiştir (Şefik 1933). Ülkenin ihtiyacı olan diğer aşı ve serumlar ise Pasteur Enstitüsünden satın alınmıştır (Ziraat Gazetesi 1933, Osmanağaoğlu ve Menteş Gürler 2008). Kurumda 1913'te Dr. Refik mandaların şarbon hastalığına karşı bir aşı keşfetmiş; Veteriner Hekim Şefik, Edhem ve Kazım ile birlikte yüksek etkili bir şarbon serumu üretmişlerdir (Tunçman 1957).

Bakteriyolojihane-i Baytarinin, Yüksek Baytar Mektebi bünyesinde yaptığı çalışmalar sırasında İstanbul'da sığır vebası hastalığının yayılmasına neden olduğu tespit edildiğinden ve ülkenin artan sığır vebası serumu ihtiyacını karşılayabilmek için bu bölümün İstanbul'un Anadolu yakasına taşınmasına karar verilmiştir (Erk 1963, Pendik VKAE 2009). Bu amaçla kullanılmak üzere 1910'da Pendik'te temeli atılan binanın Balkan Savaşı nedeniyle inşaatı durdurulmuş (Unat 1970a), Savaş sonrası 1913'te binanın yapımına tekrar başlanmıştır. Aynı yıl Dr. Refik'in Kurumdan ayrılmasıyla Pasteur Enstitüsü şeflerinden Paul Forgeot müdürlüğe getirilmiştir. Pendik'te inşa edilen Kurumun tamamlanmasında büyük bir çaba gösteren Forgeot, Kurum binası neredeyse bitmek üzereyken Birinci Dünya Savaşının patlak vermesiyle ülkesine dönmüştür (Kolaylı 1967). Savaş nedeniyle seferberlik ilan edilince Harbiye Nezaretinin emriyle Bakteriyolojihane-i Baytarinin büyük bir kısmı yeterli miktarda serum öküzü ve bazı aletleriyle birlikte Eskişehir'e nakledilmiş ve Müdürlüğüne Şefik Bey getirilmiştir (Etem 1933). Bakteriyolojihane-i Baytarinin Sultanahmet'te kalan kısmı 1914'te Pendik'e taşınmış (Kolaylı 1967) ve bugünkü Pendik Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü (VKAE)'nün temelini oluşturmuştur. Bakteriyolojihane-i Baytarinin Pendik'e naklinden sonra sığır vebası serumu üretimi artırılmış ve mallein, tüberkulin, barbon ve koyun çiçeği aşılarının üretimine başlanmıştır (Bekman 1956).

Ülkede 1910'da görülen sığır vebası salgını, doğu illerinde hayvanlara çok fazla kayıp verdirmiş ve ekonomik olarak büyük zarara neden olmuştur. İstanbul'da üretilen aşı ve serumların yetersiz olması ve doğu illerine nakil zorluğundan dolayı 1911'de "Erzincan Serum Müessesesi" sığır vebası serumu hazırlamak amacıyla

faaliyete geçmiştir (Ahmet Refik 1933). Kurum, savaş nedeniyle sırasıyla Halep, Niğde, Adana ve Sivas'a nakledilmiş ve en son 1921'de Erzincan'daki eski binalarına taşınmıştır (Bekman 1950). Kurum doğu illerinde özellikle Erzurum, Doğubayazıt ve Kars'ta sığır vebasının söndürülmesinde oldukça etkili olmuş (Ahmet Refik 1933), 28 Aralık 1939'da meydana gelen depremde yıkılıncaya kadar faaliyetini sürdürmüş ve sonrasında Etlik Veteriner Merkez Kontrol ve Araştırma Enstitüsü (VMKAE)'ne nakledilmiştir (Erk ve Akkerman 1969).

Pendik Bakteriyolojihanesi, Erzincan Serum Kurumu ve Eskişehir Serum Kurumu savaş sırasında ordunun ihtiyacı olan sığır vebası serumunu üretmişlerdir (Etem 1933). Eskişehir'in Yunanlılar tarafından işgali üzerine Kurum, malzeme ve hayvanlarıyla birlikte Ankara'ya gönderilmiş, savaş nedeniyle Ankara'da bir serum laboratuvarı kurulamayınca materyaller Kırşehir'e nakledilmiş ve burada beklemeye alınmıştır (Bekman 1950). Kurtuluş Savaşı başladığı zaman sığır vebası hastalığı ülkenin her tarafına yayılmış bulunmaktaydı. Ordunun beslenmesinde ve nakliyyede çok önemli yeri olan sığırların başta sığır vebası olmak üzere salgın hastalıklar nedeniyle kaybedilmeleri nüfusunun büyük çoğunluğu ziraat ve hayvancılıkla geçinen Türk halkının ekonomik hayatını olumsuz yönde etkilemiştir (Erk 1964). Sığır vebası hastalığı, etkisini artırınca savaşlar nedeniyle faaliyete geçemeyen, Ziraat Vekâletine bağlı serum üretim kurumlarının derhal faaliyete geçmelerine ve doğrudan Milli Müdafaa Vekâletine bağlı bir kurumun daha açılmasına karar verilmiştir (M.S.B. 1945). Bu karar doğrultusunda Etlik'te, 1921'de İktisat Vekâletinin emriyle Şefik Bey tarafından "Ankara Serum Dar-ül-istihzarı" faaliyete geçmiştir (Etem 1933). Kısa bir süre sonra bu müessesenin bina ve materyalinden yararlanılarak ve askeriyeden sağlanan 100 serum öküzü ile aynı yıl "Askeri Serum Dar-ül-istihzarı" açılmıştır (Dinçer 1969). Kurtuluş Savaşı sırasında "Garbi Anadolu Menzil Müfettişliğine" bağlı Konya Hayvan Hastanesinde Nisan 1922'de Veteriner Hekim Ahmet Bey tarafından "*misafir*" bir askeri baytari bakteriyolojihane kurulmuş ve ihtiyaçları Konya Sıhhiye Ecza Deposundan sağlanmıştır (Harp Tarihi Encümeni 1933, Başağaç 2001).

Sığır vebası hastalığının ordu ve halkın sahip olduğu hayvanlar üzerinde etki ve yayılma hızını daha da arttırması üzerine hastalığın ortadan kaldırılması için daha fazla miktarda serum üretebilecek bağımsız askeri bir kuruma ihtiyaç duyulmuş ve Ankara'da 1922'de "Milli Müdafaa Vekâleti Bakteriyoloji Laboratuvarı ve Serum

Dar-ül-istihzarı” faaliyete geçmiştir (Dinçer 1969). Bu Kurum sığır vebası serumunun yanı sıra ihtiyaç duyulan diğer bakteriyolojik maddeleri de üretmek üzere iki bölüme ayrılmıştır. Serum Bölümünün Müdürlüğüne ve Bakteriyoloji Bölümünün Müdür Vekilliğine Veteriner Hekim Yüzbaşı Süreyya Tahsin (Aygün) getirilmiştir. Kurumun kimyasal ve bakteriyolojik malzemesi büyük zorluklarla temin edilebilmiştir (M.S.B. 1945).

1.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem

Kurtuluş Savaşı sonunda mevcut nakliye ve iâşe sığırlarının halka dağıtılması nedeniyle Milli Müdafaa Vekâleti Bakteriyoloji Laboratuvarı ve Serum Dar-ül-istihzarının sığır vebası ünitesi kapatılmış, serum ve bakteriyoloji bölümleri “Askeri Bakteriyolojihane-i Baytari” adı altında birleştirilmiştir (Dinçer 1980). Askeri Bakteriyolojihane-i Baytari 1948’de “Askeri Biyoloji Enstitüsü” adını almış (Bekman 1956), 1950’ye kadar Veteriner Dairesine bağlı olarak çalışmış ve aynı yıl Sağlık Dairesi Başkanlığına bağlanmıştır (Dinçer 1969).

Etlik’te 1923’e kadar serum üretimine devam eden “Ankara Serum Dar-ül-istihzarı”nın serum üretim bölümü, Cumhuriyetin ilanından sonra Kurumun teşkilat ve kadrosuyla birlikte Pendik Bakteriyoloji Kurumunun bulunduğu binaya nakledilmiştir (Etem 1933). Burada Bakteriyoloji Kurumundan ayrı “Serum Dar-ül-istihzarı” ismiyle sadece sığır vebası serumu üretmiş ve Bakteriyoloji Kurumu da sığır vebası serum üretimini bu Laboratuvara devretmiştir¹. Bu dönemden itibaren Pendik Bakteriyoloji Kurumu çalışmalarını hızlandırarak sığır vebası, barbon, koyun çiçeği, tavuk hastalıkları ve yanıkara için aşı ve serum ile mallein ve tüberkülin gibi biyolojik maddeler üretmiştir (Bekman 1940).

Cumhuriyetin ilanından sonra veteriner hekimliğinde kullanılan ilaçların daha önceden olduğu gibi ithaline devam edilirken Veteriner Okulu öğretim üyelerinden Halit (Civelekoğlu) Bey 1926’da koyun ve keçilerin distomatozis hastalığına karşı “Distofajin” adlı bir ilaç hazırlayarak (Safi Nüzhet 1933, Zihni 1933) Ziraat Vekâletinden üretim izni almış ve Türkiye’nin ilk veteriner ilacı olduğu ileri sürülen Distofajinin üretimine kendi laboratuvarında başlamıştır (Öztürk 2002,

¹ T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi. Cumhuriyet Döneminde Yapılan Haralar, Ahırlar ve Hayvan Hastalıklarıyla Mücadele Merkezleri Hakkında Hazırlanan Raporlar, Grafikler ve Fotoğraflar, Belge no: 030 10—187 285 1, 1946.

Özen 2005). Daha sonra 1927’de Bakanlık emriyle Distofajin üretilmesi amacıyla Selimiye’de “Distofajin Laboratuvarı” kurulmuş (Kolaylı 1933), üretime ise 1929’da başlanmıştır. Ziraat Vekâletine bağlı Laboratuvar Türkiye’nin hemen her tarafında hüküm süren ve hayvanlarda önemli miktarda kayba neden olan distomatozise karşı koyun ve keçileri korumak için ilaç üretmiştir (Hamdi 1933).

Sığır vebası hastalığının etkisini üst seviyelerde gösterdiği 1926’da Mardin’de bir serum laboratuvarı faaliyete geçirilmiştir. Daha sonra yeterli miktarda serum toplanması, dayanıklı sığır vebası aşısının bulunması ve sığır vebası hastalığının eradikasyonu sonucu artık serum ihtiyacı kalmadığından Laboratuvar² kadro ve malzemeleriyle 1932’de Etlik Bakteriyoloji Enstitüsüne nakledilmiştir (Bekman 1956, Etlik VMKAE 1999).

1.2.1. Pendik Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü

Meşrutiyet döneminde aralıksız devam eden savaşlar nedeniyle Pendik VKAE’nin ihtiyacı olan birçok tesisat, makine ve malzeme eksikliği nedeniyle yapılamamış ve üretilen aşı ve biyolojik maddelerin çeşitliliği arttırılamamıştır. Ülkenin hayvan varlığı savaş ve çeşitli salgın hayvan hastalıklarının istilası nedeniyle çok azalmış ve sığır vebası hastalığı ülkeyi bir uçtan bir uca kuşatmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında ülke genelinde hastalık salgını nedeniyle bir yandan aşı ve serum hazırlama kurumlarının inşası devam ederken diğer taraftan Pendik VKAE çeşitli aşı ve serumlar üreterek salgın hastalıklarla mücadele etmiştir (Şefik 1933).

Pendik VKAE’de başlangıçta sadece Sığır Vebası Laboratuvarı ve Pasteurella Laboratuvarı varken daha sonra sırasıyla Anaerob ve Teşhis Laboratuvarı (1926), Keçi Ciğer Ağrısı Laboratuvarı (1946), Yanıkara Laboratuvarı ve Teşhis Laboratuvarı (1947), Patoloji Laboratuvarı (1949), Parazitoloji Laboratuvarı (1950), Enterotoksemi Laboratuvarı (1954), Brusellozis Laboratuvarı (1957), Tavuk Hastalıkları Laboratuvarı (1958) ve FAO ile 1965’te yapılan anlaşma gereğince müşterek “Koyun Hastalıkları Araştırma Laboratuvarları” kurulmuştur (Pendik VKAE 1970). FAO projesinde yer alan kararlar çerçevesinde Anaerob, Mikoplazma, Melitensis, Viroloji, Doku Kültürü, Parazitoloji, Biyokimya

² T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi. Cumhuriyet Döneminde Yapılan Haralar, Ahırlar ve Hayvan Hastalıklarıyla Mücadele Merkezleri Hakkında Hazırlanan Raporlar, Grafikler ve Fotoğraflar, Belge no: 030 10—187 285 1, 1946.

laboratuvarlarıyla birlikte Besi Yerleri Hazırlama ve Sterilizasyon Servisi faaliyete geçmiştir. Dünya Bankası, FAO ve Türkiye Kalkınma Vakfı desteği ile 1976'dan itibaren tropikal theileriozise karşı canlı attenuue aşısı geliştirilmiş ve 1981'de uygulanmaya başlanmıştır (İnfovet 2009).

Pendik VKAE'de günümüzde; Bakteriyel Teşhis Laboratuvarı, Kanatlı Hastalıkları Teşhis Laboratuvarı, Kuduz Teşhis Laboratuvarı, Moleküler Mikrobiyoloji Laboratuvarı, Toksikoloji Laboratuvarı, Parazitoloji Laboratuvarı, Patoloji Laboratuvarı, Serolojik Teşhis Laboratuvarı, Su Ürünleri ve Balık Hastalıkları Teşhis Laboratuvarı, Viral Teşhis Laboratuvarı, Anaerob Referans Teşhis Laboratuvarı, Koyun-Keçi Çiçek Referans Teşhis Laboratuvarı, Mikoplazma Referans Teşhis Laboratuvarı, Theileria Annulata Referans Teşhis Laboratuvarı, Brusella Referans Teşhis Laboratuvarı, Brusella Aşıları Üretim Laboratuvarı, Viral Aşılar Araştırma ve Geliştirme Laboratuvarı, İlaç Kalite Kontrol Laboratuvarı, Kalıntı İzleme Laboratuvarı, Aerob Aşıları Üretim Laboratuvarı, Anaerob Aşıları Üretim Laboratuvarı, Mycoplasma Aşıları Üretim Laboratuvarı, Paraziter Aşılar Üretim Laboratuvarı, Viral Aşılar Üretim Laboratuvarı ve Kalibrasyon Laboratuvarı olmak üzere 25 laboratuvar bulunmaktadır. Kurumda ayrıca Aşı Taksim Besi Yeri Ünitesi, Epidemiyolojik İstatistik Ünitesi, Deneme Hayvanları Ünitesi, Numune Kabul ve Raporlama Ünitesi bulunmaktadır (Pendik VKAE 2009).

Enstitü, bölgesel olarak Balıkesir, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Düzce, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ ve Yalova illerinin ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Kurum bulaşıcı sığır plöropnömoni, koyun-keçi çiçek, brusella, theileriozis, agalaksi, bulaşıcı keçi ciğer ağrısı ve kanatlılarda marek ve mycoplasma enfeksiyonları ile Kalıntı İzleme Laboratuvarının teşhis hizmetleri yönünden ulusal referans laboratuvarı olarak hizmet vermektedir (Pendik VKAE 2009).

Kurumda yürütülen bilimsel araştırmaların sonuçları Enstitünün yayını olan "Pendik Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Dergisi" aracılığıyla bilim dünyası ile paylaşılmaktadır.

1.2.2. Etlik Veteriner Merkez Kontrol ve Araştırma Enstitüsü

Ankara Etlik'te 1925'te Hamdi Bey'in Müdürlüğünde "Merkez Laboratuvarları" kurulmuştur³. Bu tarihten sonra üretim işleri Pendik Bakteriyoloji Enstitüsü ile paylaşılmış teşhis ve araştırma işleri ise her iki kurumda da devam etmiştir (Bekman 1956).

Merkez Laboratuvarları; Bakteriyoloji Laboratuvarı, Emrâz-ı Nebatiye Laboratuvarı, Kimya Laboratuvarı, Sanâyi'-i Ziraiyye Laboratuvarı ve Zootečni Laboratuvarından oluşmuştur (Abdürrahman 1933). Daha sonra bu laboratuvarlardan ziraate ait bölümler "Ankara Tali Ziraat Mektebi"ne nakledilince (Bekman 1940) Etlik'te Bakteriyoloji Laboratuvarı ile Zootečni Laboratuvarına ait "Ankara ve Hint Kedileri Teksir Şubesi" kalmış ve sonra Zootečni Laboratuvarı da ayrılınca kurumda sadece "Birinci Bakteriyoloji Laboratuvarı" yer almıştır³. Kurum daha sonra "Etlik Bakteriyoloji Enstitüsü" adını alarak kadrosu genişletilmiş ve üç bölüme ayrılmıştır (Bekman 1940). İbrahim Ekrem Bey'in idaresindeki Birinci Bakteriyoloji Laboratuvarında mallein, tüberkülin, gurm antivirüsü, gurm serum ve grip üretimi gerçekleştirilmiş; kuduz aşısı, piroplazmozis ve şap hastalığı konularında araştırmalar yürütülmüştür. Latif Bey'in idaresindeki "İkinci Bakteriyoloji Laboratuvarı"nda, tavuk kolerası, tetanoz, kanatlı tifosu aşıları ve serumları ile difteri aşısı üretilmiştir. Süreyya Tahsin Bey'in idaresindeki "Araştırma Laboratuvarı"nda ise Türk Üiversal Anthraks Aşısı, domuz hastalıklarının aşıları ve serumları, sığır vebası aşısı ve serumu, yabani domuz virüsü, tarla faresi virüsü üretilmiş; dayanıklı anthraks serumu ve agalaksi konularında araştırmalar yürütülmüştür. Bu laboratuvarlarda ayrıca Kuruma gönderilen marazi maddelerin bakteriyolojik muayeneleri de yapılarak muayene sonuçları ilgili yerlere bildirilmiştir. Etlik Bakteriyoloji Enstitüsünde Süreyya Tahsin Bey'in sorumluluğunda tüberküloz, ruam, antraks gibi zoonoz hastalıklara karşı tüberkülin, mallein gibi biyolojik maddeler ile antraks aşısı üretilmiş ve birçok hayvana uygulanmıştır. Süreyya Tahsin Bey tarafından 1931–1932 yıllarında sığır

³ T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi. Cumhuriyet Döneminde Yapılan Haralar, Ahırlar ve Hayvan Hastalıklarıyla Mücadele Merkezleri Hakkında Hazırlanan Raporlar, Grafikler ve Fotoğraflar, Belge no: 030 10—187 285 1, 1946.

vebasına karşı “dayanıklı kuru sığır vebası aşısı” üretilmiş⁴ ve bu aşının “yararlılığı” yerli ve yabancı bilim kurulları tarafından onaylanmıştır (Menteş Gürler ve Osmanağaoğlu 2008). Aşı uzun süre etkisini yitirmeden saklanabilmesi, yüksek bağışıklık vermesi, kuru ve az hacimli olması gibi olumlu nitelikleri nedeniyle Kurtuluş Savaşından sonraki ekonomik olarak sıkıntılı dönemde yaygın olarak kullanılmış ve sığır vebası hastalığının eradikasyonunda önemli rol oynamıştır. Süreyya Tahsin Aygün ayrıca tüm hayvan türlerine uygulanabilen tehlikesiz ve etkili anthraks aşısını keşfetmiştir (Dinçer 1982).

Sürekli olarak gelişen Etlik VMKAE’de 1941’den itibaren anthraks aşısı ayrı bir laboratuvarda üretilmiştir. Enstitü 1949’dan itibaren hızlı bir gelişim göstermiş ve sırasıyla Tavuk Hastalıkları Laboratuvarı, Parazitoloji Laboratuvarı (1949), FAO Merkez Brusella Laboratuvarı (1951), Kuduz Laboratuvarı, Koyun Çiçek Laboratuvarı (1953), Seroloji Laboratuvarı (1954), Şap Laboratuvarı (Karagözoğlu’na (1969) göre; Şap Laboratuvarı 1958’de açılmış) ve Doku Kültürü Laboratuvarı (1957), Leptospira Laboratuvarı (1959), Araştırma Laboratuvarı (1963), Patoloji Laboratuvarı, Toksikoloji Laboratuvarı ve Viral Abortuslar Laboratuvarı (1969) faaliyete geçmiştir (Etlik VKAE 1973).

Enstitünün tarihsel gelişim sürecinde bazı birimlerin faaliyetlerine ise son verilmesi uygun görülmüştür. Bu çerçevede BCG aşısı ve gurm antivirüsü (1953) tetanoz aşısı ve serumu, koyun pastörellozisi, tavuk kolerası aşısı ve antraks serumu (1957), keçi ciğer ağrısı (1962) üretimlerine son verilmiş ve FAO/WHO Merkez Brusella Laboratuvarı 1957’de Pendik Bakteriyoloji Enstitüsüne nakledilmiştir (Etlik VMKAE 1999). Enstitünün veteriner hekimliği halk sağlığı hizmeti gören Anthraks Laboratuvarı, Besin Kontrolü Laboratuvarı, Kuduz Laboratuvarı, Toksikoloji Laboratuvarı ve Tüberküloz Laboratuvarı 1970’li yıllarda bağımsız olarak yapılandırılmıştır (Özgür 1995).

Etlik VMKAE’nin bilimsel yenilikler ve gereksinimlere uygun olarak gelişimi günümüze kadar devam etmiştir. Enstitü bölgesel düzeyde Ankara, Bartın, Bolu, Çankırı, Çorum, Eskişehir, Karabük, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırşehir,

⁴ T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi. Cumhuriyet Döneminde Yapılan Haralar, Ahırlar ve Hayvan Hastalıklarıyla Mücadele Merkezleri Hakkında Hazırlanan Raporlar, Grafikler ve Fotoğraflar, Belge no: 030 10—187 285 1, 1946.

Nevşehir, Yozgat ve Zonguldak illerinden sorumlu olup, “Merkez Enstitü” olarak diğer yedi bölge enstitüsü tarafından ihtiyaç duyulan konularda destek hizmeti vermektedir. Aynı zamanda anthraks, leptospirozis, paratüberküloz, tüberküloz, ruam, sığırların genital kamfilobakteriyozisi, atların bulaşıcı metritisi, ekinokokkozis, durin, varroa, BSE, kuduz, sığır vebası, PPR, mavidil, at vebası, enzootik sığır lökozisi, IBR/IPV, atların enfeksiyöz anemisi, atların viral arteritisi, klasik domuz vebası olmak üzere belirtilen 21 hastalık için ulusal referans laboratuvarı olarak görev yapmaktadır (İnfovet 2007). Etlik VMKAE’de Bakteriyolojik Teşhis, Doping, Gıda Mikrobiyolojisi, Kuduz Teşhis, Parazitoloji, Patoloji, Toksikoloji ve Viroloji Laboratuvarı 2005’de belli konularda akredite olmuştur (Etlik VMKAE 2009)⁵. Etlik VMKAE’de altı bölümde toplam 17 laboratuvar mevcut olup, bunlar Bakteriyoloji Bölümünde Anthraks Aşısı Üretim Laboratuvarı, Bakteriyolojik Teşhis Laboratuvarı, Spiroket Hastalıkları Laboratuvarı, Tüberküloz-Paratüberküloz ve Ruam Teşhis Laboratuvarı ve Yetiştirme Hastalıkları Laboratuvarı; Gıda Kontrol Bölümünde Gıda Mikrobiyolojisi ve Gıda Kimyası Laboratuvarı; Kanatlı Hastalıkları Bölümünde Kanatlı Hastalıkları Araştırma ve Teşhis Laboratuvarı; Parazitoloji Bölümünde Paraziter Hastalıklar Araştırma ve Teşhis Laboratuvarı; Temel Bilimler Bölümünde Biyokimya Laboratuvarı, Genetik Laboratuvarı, Merkez Doping Laboratuvarı, Patoloji Laboratuvarı ve Toksikoloji Laboratuvarı; Viroloji Bölümünde Kuduz Aşısı Üretim Laboratuvarı, Kuduz Teşhis Laboratuvarı, Virolojik Araştırmalar ve Teşhis Laboratuvarı ve Viral Aşılar Üretim Laboratuvarıdır (Etlik VMKAE 2009). Etlik VMKAE ülkede sığır vebası, anthraks ve kuduz aşısı ile mallein, tüberkülin gibi biyolojik maddelerin tek üreticisi konumundadır. Ayrıca koyun vibriyozisi,

⁵ Etlik VMKAE; varroosisin direkt teşhisi (arı ve petek örneklerinden varroa etkenin identifikasyonu); Kanatlı etlerinden ISO 6579'a göre salmonellaların izolasyonu, serotiplendirilmesi ve antibiyotik dirençliliklerinin tespiti; quinidine'nin at idrarında tarama metodu ve konfirmasyon metodu ile tespiti; et ve et ürünlerinde *Listeria monocytogenes* aranması; tüm gıda maddelerinde salmonella spp. aranması; hayvan ve insan beyin numunelerinde FAT ile kuduz teşhisi; hayvan ve insan kan serumlarında RFFIT ile kuduz antikor tespiti; at ve eşek kan serumundan durinin CFT ile teşhisi; at ve eşek kan serumundan piroplasmosisin CFT ve IFAT ile teşhisi; arakonakçılardan ekinokok'un larva formunun identifikasyonu (nekropsi sonrası iç organlar); son konakçılardan ekinokok'un ergin formunun identifikasyonu (gaita, nekropsi sonrası bağırsaklar); BSE'lerin histopatolojik ve immunopatolojik teşhisi; kanatlı etlerinde organik klorlu insektisitlerin (Alfa HCH, Heptaklorobenzen, Heptaklor, Aldrin, 4,4-DDE, 4,4-DDD, ve 4,4-DDT) teşhisi; anabolik hormonların (19 nortestosteron) Multi Rezidü Metoduyla sığır idrarından ekstraksiyonu; kan serum örneği ve plazmada klasik domuz vebası antikor tespiti; lökosit, tam kan, hücre kültürü ve doku örneklerinde klasik domuz vebası antijen tespiti; kan serumu örneğinde atların enfeksiyöz anemisinin Antikor ELISA ve AGID ile teşhisi ve Antikor ELISA testinin konfirmasyonu konularında 2005’de akredite olmuştur (Etlik VMKAE 2009).

PPR, mavidil, aşıları ile tüberküloz testinde kullanılan PPD Mammalian, PPD Avian, PPD Johnin ve ruam testinde kullanılan İntradermik Sauton Mallein gibi biyolojik maddeleri üretmektedir. Ürünler ülke genelinde kullanılmakta ve üretimin yeterli olması durumunda yurt dışına ihraç edilmektedir (İnfovet 2007).

Kurumda yapılan çalışmaların yer aldığı “Etlik Veteriner Bakteriyoloji Enstitüsü Dergisi” Mart 1960’dan itibaren yayınlanmaya başlamıştır. Dergi 1977 ‘de 11–12. sayıdan itibaren “Etlik Veteriner Mikrobiyoloji Enstitüsü Dergisi” 1987’nin birinci sayısından itibaren de “Etlik Veteriner Mikrobiyoloji Dergisi” ismiyle çıkarılmaktadır (Öztürk ve Yerlikaya 2001).

1.2.3. Bornova Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü

İzmir’de 1934’de Kazım İnan Müdürlüğünde “Baytari Hıfzısıhha Laboratuvarı” kurulmuş ve daha sonra bu Tesis Bölge Laboratuvarı (1946) haline dönüştürülmüştür. Laboratuvar 1951’de diğer kurumlarda üretilen aşıların zararsızlık ve muafiyet kontrollerini yapmak, teşhis ve araştırma işlerini yürütmek üzere Bornova’da daha büyük bir binaya nakledilerek yeniden teşkilatlandırılmış (Bekman 1956) ve “Bornova Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü”⁶ adını almıştır.

Bornova VKAE diğer enstitülerden farklı olarak herhangi bir aşı üretmeyip Türkiye’de üretilen ve dışarıdan ithal edilen aşıların kontrolünü yapmaktadır (Bornova VKAE Dergisi 2000). Daha önce yerli aşıların kontrolü üretildikleri kurumda, ithal aşıların kontrolü ise belli VKAE (PendikVKAE, Etlik VMKAE, Şap Enstitüsü ve Manisa Tavuk Hastalıkları ve Aşı Üretim Enstitüsü)’ler tarafından yapılırken 1990’lı yılların başından itibaren şap aşısı dışındaki aşıların kontrolü Bornova VKAE’ye devredilmiştir (Erganiş 2007). Enstitünün sorumluluk alanına bölgesel düzeyde Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla ve Uşak illeri girmektedir. Enstitü balık hastalıkları, çift kabuklu yumuşakça hastalıkları, kuş gripi ve Newcastle hastalığı ve antibiyotik kalıntı konularında ulusal referans laboratuvarı olup Türkiye’nin tek “Veteriner Biyolojik Ürünler Kontrol Merkezi” olması

⁶ T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi. Damızlık Hayvan Listeleri, Tohumlanan İnek Sayıları, Veteriner Bakteriyoloji Enstitüleri ve Bölge Laboratuvarlarındaki Çalışmalar. Belge no: 030 01-107 676 1, 1958.

nedeniyle ‘veteriner biyolojik ürünler’ konusunda ulusal düzeyde görev yapmaktadır. Bornova VKAE bünyesindeki Toksikoloji Bölümü; Toksikoloji Laboratuvarı ve Kalıntı Analiz Laboratuvarı, Veteriner Biyolojik Ürünler Kontrol Bölümü; Bakteriyel Veteriner Biyolojik Ürünler Kontrol Laboratuvarı, Viral Veteriner Biyolojik Ürünler Kontrol Laboratuvarı, Kanatlı Veteriner Biyolojik Ürünler Kontrol Laboratuvarı, Deneme Hayvanları Test Ünitesi, Bakteriyoloji Bölümü; Bakteriyel Balık Hastalıkları Teşhis Laboratuvarından oluşmaktadır. Kurumda aynı zamanda Kanatlı Hastalıkları Teşhis Laboratuvarı, Patoloji Bölümü, Parazitoloji Bölümü, Gıda Kontrol Bölümü, Viroloji Bölümü ile Epidemiyoloji Birimi, Deney Hayvanları Birimi, Numune Kabul ve Raporlama Birimi bulunmaktadır (Bornova VKAE 2009).

Enstitünün bilimsel yayın organı olan “Bornova Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Dergisi” 1958’de yayımlanmaya başlamıştır. Dergide, veteriner hekimlik alanında yapılan çeşitli bilimsel araştırmalara ve özgün makalelere yer verilmektedir. Derginin tavuk hastalıkları, at hastalıkları, sığır hastalıkları ve balık hastalıkları konularında özel sayıları yayımlanmıştır. Bornova VKAE Dergisi, 1999’da Kültür Bakanlığından alınan ISSN (Uluslararası Standart Süreli Yayın Numarası) numarası ve bilim danışmanları ile yeni bir kimlik kazanmıştır (Bornova VKAE 2009).

1.2.4. Samsun Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü

Samsun Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü ilk olarak “Samsun Bölge Laboratuvarı” adıyla 1950’de faaliyete başlamıştır⁷. Enstitüde günümüzde Arı Hastalıkları Laboratuvarı, Aşı Üretim Laboratuvarı, Bakteriyolojik Teşhis Laboratuvarı, Balık Hastalıkları Laboratuvarı, Biyokimya Laboratuvarı, Kanatlı Hayvan Hastalıkları Laboratuvarı, Kuduz Teşhis Laboratuvarı, Parazitoloji Laboratuvarı, Patoloji Laboratuvarı, Viroloji Laboratuvarı ve Epidemiyoloji Ünitesi bulunmaktadır. Kurum yerel olarak Amasya, Giresun, Ordu, Rize, Samsun, Sinop, Sivas, Tokat ve Trabzon illerine hizmet vermektedir (Samsun VKAE 2009).

⁷ T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi. Damızlık Hayvan Listeleri, Tohumlanan İnek Sayıları, Veteriner Bakteriyoloji Enstitüleri ve Bölge Laboratuvarlarındaki Çalışmalar. Belge no: 030 01-107 676 1, 1958.

1.2.5. Elazığ Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü

Elazığ Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünün Türkiye'nin doğu illerinin aşı, serum ve diğer serolojik madde ihtiyacının karşılanması ve her türlü hayvan hastalığının teşhisinin yapılması amacıyla 1949'da temeli atılmış (Batı 1949) ve "Elazığ Veteriner Bakteriyoloji Enstitüsü" adıyla 1952'de hizmete açılmıştır⁸.

Irak'ta 1960'da ortaya çıkan at vebası salgınının Türkiye'ye bulaşma tehlikesine karşı Elazığ VKAE'de At Vebası Laboratuvarı açılarak 1961'den itibaren at vebası aşısı üretimine başlanmıştır. Aynı yıl Enstitüde at vebası ve benzeri viral hastalıkların incelenmesine öncelik verilerek Enstitüdeki Teşhis Laboratuvarı, Gıda Kontrol Laboratuvarı, Parazitoloji Laboratuvarı ve Patoloji Laboratuvarı dışında kalan laboratuvarlar kapatılmıştır. Komşu ülkelerde 1965'de insanlarda kolera epidemisinin baş göstermesi üzerine gerekli aşı üretim görevi Elazığ VKAE'ye verilmiş ve kurulan Kolera Laboratuvarında iki yıl süreyle kolera aşısı üretilmiştir. Enstitüde sırasıyla Tavuk Hastalıkları Laboratuvarı (1968), Biyokimya Laboratuvarı (1971), Doku Kültürü Laboratuvarı (1972) faaliyete geçmiştir (Elazığ VKAE 2009).

Elazığ VKAE'nin bölgesel hizmet alanı Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Hakkâri, Malatya, Mardin, Muş, Siirt, Şırnak, Tunceli ve Van illerini kapsamaktadır. Ayrıca kuluçkahaneler ve damızlık işletmelerinin kontrolü ve sertifikalandırılmalarına yönelik olarak Adıyaman, Ağrı, Erzincan, Erzurum, Kars ve Şanlıurfa'ya epidemiyolojik araştırma, değerlendirme ve ekonomik analizler için ise Adıyaman ve Erzincan'a da hizmet vermektedir. Üretilen aşı ve biyolojik maddeler Enstitüye bağlı iller dâhil olmak üzere 32 ile dağıtılmaktadır. Kurumda Arı Hastalıkları Laboratuvarı, Aşı Üretimi Laboratuvarı, Mikrobiyoloji Laboratuvarı, Parazitoloji Laboratuvarı, Patoloji Laboratuvarı, Toksikoloji Laboratuvarı, Viroloji Laboratuvarı ile Deney Hayvanları Ünitesi ve Epidemiyoloji Ünitesi bulunmaktadır (Elazığ VKAE 2009).

⁸ T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi. Damızlık Hayvan Listeleri, Tohumlanan İnek Sayıları, Veteriner Bakteriyoloji Enstitüleri ve Bölge Laboratuvarlarındaki Çalışmalar Belge no: 030 01-107 676 1, 1958.

1.2.6. Adana Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü

Adana Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü, Türkiye'nin güneydoğu sınırındaki ülkelerden gelebilecek pandemik hastalıklara (sığır vebası hastalığı, şap hastalığı, mavidil hastalığı, at vebası hastalığı vb) karşı erken teşhis ve uyarı görevi yapması amacıyla 1964'te "Veteriner Subtropikal Hastalıklar ve Gıda Kontrol Laboratuvarı" adıyla faaliyete geçmiştir. Kurumda günümüzde enterotoksemi aşısı üretilmektedir. Enstitünün bölgesel hizmet kapsamında Adana, Adıyaman, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Mersin, Osmaniye ve Şanlıurfa illeri yer almaktadır (Adana VKAE 2009).

1.2.7. Erzurum Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü

Erzurum Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü, Doğu Anadolu Bölgesi hayvancılığına hizmet vermek amacıyla 1966'da kurulmuştur. Enstitü, Türkiye ve bölge hayvancılığına önemli hizmetlerde bulunmakta olup bünyesinde Arı - Balık Hastalıkları, Bakteriyoloji, Epidemiyoloji, Gıda, Kuduz, Parazitoloji, Patoloji, Seroloji ve Viroloji Bölümü yer almaktadır (Erzurum VKAE 2009).

1.3. Mevzuat

Osmanlı Devleti'nde salgın hayvan hastalıklarıyla mücadele konusunda emir ve tebliğler bulunmakla beraber 1893'e kadar herhangi bir yasal düzenleme yapılmamıştır. Ülke ekonomisine ağır kayıplar verdiren sığır vebası hastalığıyla mücadele edebilmek amacıyla 1893'de 18 maddelik "Zabıta-i Sıhhiye-i Hayvaniye Talimatnamesi" kabul edilerek ilk önce Bursa'da uygulanması ve daha sonra tüm ülkeye yaygınlaştırılması kararlaştırılmıştır (Bekman 1940, Özgür 2003). İhtiyaçları karşılamakta yetersiz olan bu düzenleme ile 1913'e kadar çalışılmış ve aynı yıl 45 maddelik "Zabıta-i Sıhhiye-i Hayvaniye Kanunu Muvakkatı" ve bu yasaya ek olarak 1914'te 92 maddelik "Zabıta-i Sıhhiye-i Hayvaniye Talimatnamesi" çıkarılmıştır. Bu kanun ve yönetmeliğin çıkarılmasına rağmen sığır vebası hastalığı ve diğer hastalıklarla mücadelede başarılı olunamamıştır (Bekman 1940). Salgın hastalıklarla mücadelede nitelikli personel, aşı, serum, biyolojik madde üretimi ve uygun metodun saptanması önem taşımaktadır. Bu amaçla bilimsel yöntemleri içeren ve ülke koşullarına göre idari, teknik, sosyal yetki ve sorumlulukları saptayan 1234

sayılı “Hayvan Sağlığı Zabıtası Kanunu”⁹ 1928’de yürürlüğe konulmuş ve bu Kanuna işlerlik kazandırmak amacıyla 1931’de “Hayvan Sağlığı Zabıtası Nizamnamesi”¹⁰ çıkarılmıştır. Bu mevzuat doğrultusunda Türkiye’nin çeşitli illerinde aşı ve serum merkezleri kurulmuş; bu kurumlarda üretilen aşı, serum ve biyolojik maddeler ülkenin ihtiyacını tamamen karşılamış ve hiçbir dışalıma gerek kalmamıştır (Erk ve Akkerman 1969, Dinçer 1999). Sığır vebası hastalığıyla mücadele sırasında ülke genelinde 900 000 sığıra serum verilmiş, enfeksiyon 1932’de söndürülmüş ve diğer hayvan hastalıkları da kontrol altına alınmıştır (Erk ve Akkerman 1969, Özgür ve Başağaç 1998).

“Bir üniversiteye bağlı olarak ya da bağımsız bir kuruluş biçiminde kurulmuş olan ve genellikle belli konularda araştırmalar yapan ve kimi durumlarda öğretime de yer veren eğitim kurumu” olarak tanımlanan enstitüler (Püsküllüoğlu 2004) uygulamada daha farklı görev ve sorumluluklarla donatılmaktadır. Türkiye’de tarih boyunca çeşitli isim değişikliklerine uğrayan veteriner kontrol ve araştırma enstitüleri, savaş gibi olağanüstü durumlar dışında Tarım ve Köyişleri Bakanlığına (TKB) bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Günümüzde “Tarım ve Köyişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”¹¹ gereğince doğrudan TKB’ye bağlı ve Bakanlığın “Ana Hizmet Birimleri” arasında yer alan “Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü” (KKGM) ve “Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü” ile koordineli olarak görev yapmaktadırlar.

TKB’nin yukarıda bahsedilen Kararname’sine uygun olarak Makamın oluru¹² ile yürürlüğe konulan “Veteriner Kontrol, Araştırma ve Üretim Kuruluşları Teşkilat Görev ve Çalışma Esasları Hakkındaki Yönetmelik”e göre enstitülerin amaç ve ilkeleri aşağıda sunulmuştur:

- a) *“Ülkemizde görülen hayvan hastalıklarının teşhisini ve kontrolünü yapmak, hastalıklarla ilgili mücadele stratejileri belirleme;*

⁹ 1234 sayılı Hayvan Sağlığı Zabıtası Kanunu, 14 Mayıs 1928 tarih ve 888 sayılı Resmi Gazete (RG).

¹⁰ 11656 Sayılı Hayvan Sağlığı Zabıtası Nizamnamesi, 17 Eylül 1931 tarih ve 1901 sayılı RG.

¹¹ 441 sayılı Tarım ve Köyişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 09 Ağustos 1991 tarih ve 20955 sayılı RG.

¹² Tarım ve Köyişleri Bakanlığının 17 Temmuz 1995 tarih ve 522 sayılı oluru.

b) Teşhis, tedavi ve koruma için gerekli olan aşı, serum, reagent ve biyolojik maddeleri üretmek, gerekli teknolojileri kurmak ve geliştirmek, yeni teşhis metotlarının yaygınlaştırılmasına katkıda bulunmak;

c) Ulusal kalkınma hedefleri ile dünyadaki teknolojik, ekonomik ve sosyal gelişmeleri göz önünde tutarak hayvan sağlığı alanında araştırma hedefleri ve sorunlarını ortaya koymak, çözümlemek ya da çözümlenmesine yardımcı olmak, bu alanda en üst düzeyde araştırma yapmak ve bu araştırmaların bulgularını bilim dünyasına duyurmak, bu alanda bilimsel araştırma ortamını ve araştırmacı kadrosunu oluşturmak;

d) Araştırma program ve proje taslaklarının ülke, bölge veya konu bazında hazırlanmasına katılmak, program ve projelerin uygulanmasında, denetlenmesinde ve değerlendirilmesinde Bakanlıkça belirlenecek esaslar dâhilinde görev almak ve araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarılmasında yardımcı olmak;

e) Bünyesinde oluşturulan bölümler vasıtasıyla diğer kuruluşlara ihtiyaç halinde teknik yardım sağlamak, hizmet içi eğitimi program tekliflerini sağlamak ve onaylanmasını müteakip uygulamaya koymak, bu konuda diğer kuruluşların imkânlarından da yararlanmak, konu ile ilgili her türlü dış teknoloji ve bu alandaki yayınları takip etmek, temin ve tedarikinde tekliflerde bulunmak, yurda girmesi ve kuruluşlara girmesi konusunda gerekli koordinasyonu sağlamak;

f) Milletlerarası kuruluşlar ve ikili ilişkiler çerçevesinde diğer ülke kuruluşları ile müştereken projelerin hazırlanması, onaylanması, uygulamaya konulması, bu projelerle ilgili materyal mübadelesi, yurt dışından gelecek alet, ekipman ve malzemelerin gümrükten çıkarılması ve ilgili kuruluşlara dağıtımı konularında gerekli işlemlerin tekamülünde sorumluluk taşımak ve onaylanan gelişmelerin uygulamada yaygınlaştırılmasını sağlayıcı tedbirleri alma;

g) Çalışma alanlarına giren konularda milletlerarası seminer, konferans ve benzeri toplantılar düzenlenmesinde organizatör olarak görev almak;

h) Teknik konularda taşra ve konu ile ilgili kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyon hizmetlerinde etkinliği artırmak, çalışma

gruplarının sekretaryasını yürütmek ve toplantıların sağlıklı yapılmasını sağlayacak şartları hazırlama;

i) Yayına gidecek her türlü araştırma sonucunu Yayın Dairesi ile koordinasyon sağlayarak veya kendi bilimsel dergilerinde yazılı vasıtalarla dönüştürmek, araştırma yayım ilişkilerini geliştirmek üzere toplantı, seminer, eğitim programı hazırlamak, onaylandıktan sonra yürütmek ve bu konularda kurum ve kuruluşlardan yardım sağlamak;

j) Uzmanlık eğitimi ile ilgili yönetmelik çerçevesinde uzman adaylarına uzmanlık eğitimi yaptırmak;

k) Yurt dışından ithal edilen ve ülkemizde üretilen veterinerlik ve hayvancılıkla ilgili he türlü biyolojik maddelerin gerekli kontrolünü yapma;

l) Bakanlıkça verilecek diğer görevleri yapmak.”

Genel olarak, veteriner kontrol ve araştırma enstitüleri yukarıda belirtilen amaç ve ilkeler doğrultusunda temel görevleri olan araştırma, eğitim, teşhis, üretim ve yayın yapma konularındaki çalışmalarını aşağıda belirtilen mevzuat hükümlerine uygun olarak sürdürmektedirler:

“Su Ürünleri Kanunu”¹³ ve buna dayalı olarak çıkarılan yönetmelikler kapsamında su, su ürünleri ve balık hastalıkları;

“Hayvan Sağlığı Zabıtası Kanunu”¹⁴ ve “Hayvan Sağlığı Zabıtası Yönetmeliği”¹⁵ gereği; salgın hayvan hastalıklarında kullanılan imal ve ithal olunan aşı, serum, ilaç ve biyolojik ve kimyasal maddelerin ve veteriner müstahzarların uygulamaları, kontrolleri ve hayvan hastalıklarının teşhisi;

“Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun Hükmündeki Kararname”¹⁶ gereği aşı, serum, biyolojik madde üretimi, araştırma, yayın ve eğitim;

¹³ 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu 04 Nisan 1971 tarih ve 13799 sayılı RG.

¹⁴ 3285 sayılı Hayvan Sağlığı Zabıtası Kanunu, 16 Mayıs 1986 tarih ve 19109 sayılı RG.

¹⁵ Hayvan Sağlığı Zabıtası Yönetmeliği, 15 Mart 1989 tarih ve 20109 sayılı RG.

¹⁶ 441 sayılı Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun Hükmündeki Kararname, 09 Ağustos 1991 tarih ve 20955 sayılı RG.

“İспенçiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu” gereğince çıkarılan “Veteriner İспенçiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Ruhsat Yönetmeliği”¹⁷ ne uygun olarak veteriner ilaçlarının ruhsata esas kalite kontrolleri;

“Veteriner Biyolojik Ürünlerin Depolanması, Taşınması ve Uygulayıcılara Pazarlanması ile İlgili Tebliğ”¹⁸ gereği biyolojik ürün depolarını kontrol etme ve uygunluk belgesi düzenleme;

“Canlı Hayvanlar ve Hayvansal Ürünlerde Belirli Maddeler ile Bunların Kalıntılarının İzlenmesi için Alınacak Önlemlere Dair Yönetmelik”¹⁹ gereği kalıntı analizlerini takip etme;

“Kuluçkahane ve Damızlık Kanatlı İşletmeleri Yönetmeliği”²⁰ ve “Uygulama Talimatı”²¹ gereği kuluçkahanelerin ve damızlık kümeslerin ruhsatlandırılması ve sağlık taramaları konusunda faaliyetleri yürütme.

Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüleri aynı zamanda görevli oldukları konularla ilgili; işyeri açma, denetleme, eğitim gibi durumlarda TKB’nin oluşturduğu komisyonlara uzman gönderme, veteriner tıbbi ve biyolojik ürünler ruhsatı almak isteyenlerin ruhsat müracaat dosyalarını inceleme ve görüş bildirme, uluslararası yeterlilik testlerine katılma ve yurt içindeki diğer VKAE’ler arasında işbirliği içerisinde çalışma düzenleme, mahkemelerce görüş istenen ihtilaflı durumlarda teknik görüş bildirme konularında faaliyetlerini sürdürmektedirler (Pendik VKAE 2009).

1.4. Tezin Amaç ve Kapsamı

Günümüzde zoonoz hastalıklarla mücadele yöntemlerindeki büyük ilerlemelere ve hastalıkların teşhis, sağaltım ve profilaksi yöntemlerindeki önemli gelişmelere rağmen hastalıkların oluşturduğu problemler hâlâ önemini korumaktadır. Zoonoz hastalıkların kontrol edilmesi veteriner hekimlik

¹⁷ Veteriner İспенçiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Ruhsat Yönetmeliği, 23 Ekim 2002 tarih ve 24915 sayılı RG.

¹⁸ Veteriner Biyolojik Ürünlerin Depolanması, Taşınması ve Uygulayıcılara Pazarlanması ile ilgili Tebliğ 19 Kasım 2003 tarih ve 25294 sayılı RG.

¹⁹ Canlı Hayvanlar ve Hayvansal Ürünlerde Belirli Maddeler ile Bunların Kalıntılarının İzlenmesi İçin Alınacak Önlemlere Dair Yönetmelik, 19 Mayıs 2005 tarih ve 25705 sayılı RG.

²⁰ Kuluçkahane ve Damızlık Kanatlı İşletmeleri Yönetmeliği, 20 Mart 2007 tarih ve 26468 sayılı RG.

²¹ Kuluçkahane ve Damızlık Kanatlı İşletmeleri Yönetmeliği Uygulama Talimatı, 30 Kasım 2007 tarih ve 43 sayılı Talimat.

hizmetlerinin özellikle de veteriner halk sağığı hizmet alanının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Türkiye’de görülen enfeksiyöz hastalıkların insan ve hayvan sağığına ve ülke ekonomisine zararı oldukça büyüktür. Zararların önlenmesi ya da azaltılmasında hastalık kontrol programları, veteriner ilaç ve aşılar, laboratuvarların kapasitesi gibi konulardaki eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir (Aydın 1994). Tarihsel süreçte VKAE’ler bu sorunların giderilmesinde ihtiyaç duyulan biyolojik madde ve hastalık teşhis kitleri üretiminin yanında bölgelerindeki bulaşıcı hastalıkların teşhis ve mücadele hizmetlerini veteriner teşkilatlarıyla beraber yürüterek hastalıkların eradikasyonunda büyük rol oynamışlardır (Serpen 2008).

Türkiye’nin dünya üzerindeki coğrafi konumuna ve hastalıkların bu coğrafi bölgedeki yayılışları ile ülkeye verdikleri zararlar dikkate alınarak VKAE’ler stratejik olarak belirlenen noktalara kurulmuştur. Faaliyetlerinin genelde kırsal alana yönelik olması VKAE’ler nedeniyle toplumsal kalkınmada önemli bir yere sahiptir. Globalleşen dünyada özellikle zoonoz hastalıkların da (kuş gribi, deli inek hastalığı vb) küresel boyut kazanması bu kurumların önemini daha da artırmaktadır (Serpen 2008).

Kuruldukları dönemde ülke hayvancılığı açısından büyük önem taşıyan araştırma enstitülerinin bazılarının daha sonra çeşitli nedenlerle kapatıldığı görülmektedir. Örneğin kümes hayvanları hastalıkları için aşı ve antijen üreten “Manisa Tavuk Hastalıkları ve Aşı Üretim Enstitüsü” 2004 yılında kapatılmış ve tavuk aşılarının tümü ithalatla karşılanır hale gelmiştir (Erganiş 2007). Bu kurumların bölge hayvancılığına verdikleri hizmetlerin ortaya konulması ile ülke hayvancılığı, halk sağığı ve ekonomi açısından taşıdıkları önem ortaya konulabilecektir.

Bu tez projesinin kapsamını Türkiye’deki sekiz veteriner kontrol ve araştırma enstitüsü içerisinde yer alan “Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü” oluşturmaktadır. Bu çalışma ile elde edilen veriler bilimsel veri analizi yapılarak, özeld Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünün geçmişten günümüze salgın hayvan hastalıkları ile yapılan mücadeledeki yeri, sağladığı başarılar, bölge hayvancılığına katkıları ve eksiklikleri ortaya konulmaya çalışıldı. Ayrıca Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne geçiş sürecinde TKB’nin çeşitli birimlerinde yapılan ve yapılması planlanan değişikliklere ışık tutarak VKAE’lerin yeniden

yapılandırılmaları, görevleri ve bölge hayvancılığına sağlayabilecekleri katkılar ile ilgili yeni görev ve hedeflerinin ortaya konulması bakımından yararlı olunması düşünülmektedir.

Bu tez projesinin hipotezini Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünün “kuruluş amaçları” ile “tarihsel gelişimi ve bu gelişim sürecinde bölge ve dolayısı ile ülke hayvancılığa katkılarının” örtüşüp örtüşmediğinin belirlenmesi oluşturmaktadır.

Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü’nün Tarihi Gelişimi ve Bölge Hayvancılığına Katkıları isimli tez projesinin amacı Konya’da 1950 yılında Orta Anadolu Bölgesi Veteriner Aşı ve Serum Enstitüsü adıyla kurulmuş olan Enstitünün kuruluşu, çalışmaları, günümüze kadar sergilemiş olduğu gelişmelerin tarihsel görünümü ile bölge ve ülke hayvancılığına katkılarını bilim tarihi perspektifinden ele alarak sergilemektir.

2. GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın materyalini Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünün arşiv belgeleri, periyodikleri ve laboratuvar kayıtları ile resmi ve özel arşivlerden sağlanan ilk elden kaynaklar ve araştırma konusuyla ilgili kitap, makale ve diğer dokümanlar oluşturmuştur.

Tezin yazımında medikal tarih araştırmalarında uygulanan retrospektif yöntem kullanılmıştır. Araştırma konusuyla ilgili ilk elden kaynakların belirlenebilmesi amacıyla KKGM (Ankara), Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi (Ankara) ve Başbakanlık Kararlar ve Kanunlar Dairesi (Ankara) ile gerekli yazışma ve görüşmeler yapılmıştır. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi (Ankara), Milli Kütüphane (Ankara), Türkiye İstatistik Kurumu (Ankara), Etlik VMKAE Kütüphanesi (Ankara), Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Deontoloji Anabilim Dalı Arşivi, Bornova VKAE Kütüphanesi (İzmir), Konya VKAE Arşivi ve Kütüphanesi, Konya İl Halk Kütüphanesi, Konya Büyükşehir Belediyesi A.R. İzzet Koyunoğlu Müzesi Kitaplığı, Konya Valiliği Kütüphanesi, Selçuk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Konya Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü Kütüphanesi, Yeni Konya ve Yeni Meram Gazeteleri (1950–1951) ile Resmi Gazete (1927–2007) taranmış ve elde edilen orijinal dokümanlar incelenerek belge analizleri yapılmıştır.

Tezin “Giriş” bölümünde salgın hayvan hastalıklarıyla mücadelede Türkiye’de önemli role sahip VKAE’lerin geçmişten günümüze sergilemiş oldukları tarihsel gelişim hakkında bilgiler verilmiştir. “Bulgular” bölümünde Konya VKAE’nin kuruluşundan günümüze geçirmiş olduğu aşamalar sergilenmiştir.

“Tartışma” bölümünde bulgular, mevcut literatür bilgisi ile karşılaştırılmalı olarak değerlendirilirken, “Sonuç ve Öneriler” bölümünde konuyla ilgili önemli tarihsel noktalar ön plana çıkarılarak sunulmuştur.

Tez konusu ile ilgili arşiv belgeleri metin içerisinde dipnot olarak belirtilerek “Ekler” bölümünde ise sunulması gerekli görülen orijinal belgelerin fotokopi ve fotoğrafları verildi. Konuyla ilgili yasa, yönetmelik, tebliğ ve talimatlar da resmi belge niteliği taşıdığı için dipnotta bibliyografik künyeleri ile sunuldu. Osmanlıca

kelimelerin çevirisinde “Osmanlıca-Türkçe Lûgat” (Devellioğlu 1962); Hicri tarihlerin Miladi tarihlere dönüştürmede “Takvîmü’s Sinîn” (Dağlı 1993); Türkçe kelimelerin yazılmasında “Arkadaş Türkçe Sözlük” (Püsküllüoğlu 2004) ve “Yazım Kılavuzu” (Türk Dil Kurumu 2010b); veteriner hekimliği ile ilgili terimlerin yazılmasında “Veteriner Hekimliği Terimleri Sözlüğü” (Türk Dil Kurumu 2010a) esas alındı.

Proje aşamasında Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Etik Kuruluna yapılan başvuru ile 8 Ekim 2007 tarih ve 2007 / 051 numarasıyla Etik Kurul Onayı alındı.

3. BULGULAR

3.1. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünün Kuruluşu ve Tarihsel Gelişimi

Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünün ilk olarak 28 Nisan 1950’de²² “Orta Anadolu Bölgesi Veteriner Aşı ve Serum Enstitüsü” ismiyle eski Ziraat Okulunun binalarında faaliyete geçtiği ve aynı zamanda hayvan hastanesi olarak kullanıldığı belirlenmiştir.²³ Veteriner Hekim Cevad GEDİZ²⁴ Müdürlüğündeki Kurum; faaliyete geçtikten sonra mevcut binaları onararak ve gerekli yeni tesisler ilave edilerek, ilk yıllarında verimli bir hale getirilmiştir. Kurumda Orta Anadolu ve komşu illerin ekonomik kalkınmasında etkili olan milyonlarca doz aşı ve serum üretilerek ihtiyacı olan illere sevk edilmiştir²².

Enstitü Müdürlüğü ve ilgili resmi kurumlar arasında 1951’de yapılan yazışmalardan Kurumun yerleştiği bina ve arazinin Tarım Bakanlığına tahsisi hakkında Maliye Vekâletinin izni ile Bakanlar Kurulu Kararının bulunmadığı anlaşılmıştır²⁵ (Bkz. EK-A). Enstitü tarafından aynı yıl bu eksikliğin giderilmesi için gerekli girişimlerde bulunulmasına²⁶ rağmen 1953’de hala Bakanlık tahsis onayının bulunmadığı ve bu yönde gerekli işlemlerin devam ettiği belirlenmiştir²². Daha sonra Enstitü binasının yanlışlıkla belediyeye devredilmiş olduğu ve 1962’de belediyeden geri alınarak Hazine adına tescil ettirildikten (Bkz. EK-B) sonra aynı yıl Tarım Bakanlığına tahsis edildiği anlaşılmıştır²⁷ (Bkz. EK-B-C).

Sonraki yıllarda Orta Anadolu hayvancılığını salgın, bulaşıcı ve paraziter hastalıklardan korumak amacıyla Konya’da bir veteriner bakteriyoloji ve araştırma enstitüsünün kurulması kararlaştırılmış ve bu amaçla inşa edilen laboratuvar binaları tamamlandıktan sonra 1968’de 3203 sayılı Kanun’un²⁸ dokuzuncu maddesine dayanılarak çıkarılan Bakanlık kararı ile “Orta Anadolu Bölgesi Veteriner Aşı ve Serum Enstitüsü” genel bütçe ile idare edilen “Veteriner Bakteriyoloji ve Araştırma

²² Konya Valiliğinin 28 Ocak 1953 tarih ve 170 sayılı yazısı.

²³ Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü’nün 6 Eylül 1950 tarih ve 53947 sayılı yazısı.

²⁴ Konya Veteriner Bölge Laboratuvarı Müdürlüğünün 09 Eylül 1950 tarihli yazısı.

²⁵ Milli Emlak Müdürlüğünün 14 Temmuz 1951 tarih ve 1136 sayılı yazısı (Bkz. EK-A).

²⁶ Orta Anadolu Bölgesi Veteriner Aşı ve Serum Enstitüsü Müdürlüğünün 24 Temmuz 1951 tarih ve 328 sayılı yazısı

²⁷ Milli Emlak Müdürlüğünün 29 Ağustos 1962 tarih ve 6917 sayılı yazısı (Bkz. EK-C).

²⁸ 3203 sayılı Ziraat Vekâleti Vazife ve Teşkilat Kanunu, 14 Haziran 1937 tarih ve 3630 sayılı RG.

Enstitüsü” haline getirilmiştir²⁹ (Bkz. EK-Ç). Mart 1969’da ise “Konya Veteriner Bakteriyoloji ve Araştırma Enstitüsü” ismi “Konya Veteriner Bakteriyoloji ve Seroloji Enstitüsü” şeklinde değiştirilmiş ve Enstitü döner sermayeli bir kurum haline getirilmiştir³⁰ (Bkz. EK-D). Konya Veteriner Bakteriyoloji ve Seroloji Enstitüsünün bünyesinde aynı zamanda 3203 sayılı Kanun³¹ gereğince genel bütçeyle idare edilen “Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü” ismiyle başka bir kurum faaliyete geçirilmiştir³⁰ (Bkz. EK-D).

Tarım ve Köyişleri Bakanlığına bağlı veteriner kontrol ve araştırma enstitüleri ve veteriner bölge sağlık kontrol laboratuvarlarının reorganizasyonları ile ilgili 13 Nisan 1982 gün ve 338 sayılı olur doğrultusunda Konya VKAE bünyesinde aşağıdaki laboratuvarlar kurulmuştur³² (Bkz. EK-E):

- Bakteriyolojik ve Serolojik Teşhis Laboratuvarı
- Enterotoksemi Aşısı Üretim Laboratuvarı
- Gıda Kontrol ve Teknolojisi Laboratuvarı
- Koyun Çiçek Aşısı Üretim Laboratuvarı
- Kuduz Laboratuvarı
- Parazitoloji Laboratuvarı
- Patoloji Laboratuvarı
- Tavuk Hastalıkları Teşhis Laboratuvarı

Tarım Bakanlığı bünyesindeki araştırma, kontrol, test ve üretim kuruluşlarının teşkilat ve çalışma esasları 3161 sayılı Kanun³³ çerçevesinde Bakanlığın 01 Ağustos 1986 tarihli oluru ile yeniden düzenlenmiş ve 1987’de “Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü” ismi “Konya Hayvan

²⁹ Tarım Bakanlığının 19 Temmuz 1968 tarih ve 1202 sayılı oluru (Bkz. EK-Ç).

³⁰ Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü’nün 23 Kasım 1968 tarih ve 110471 sayılı yazısı (Bkz. EK-D).

³¹ 3203 sayılı Ziraat Vekâleti Vazife ve Teşkilat Kanunu, 14 Haziran 1937 tarih ve 3630 sayılı RG.

³² Konya VKAE 17 Eylül 1984 tarih ve 78 numaralı Fen Kurulu Kararı (FKK) (Bkz. EK-E).

³³ 3161 sayılı Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 13.12.1983 tarihli ve 183 sayılı Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun, 12 Mart 1985 tarih ve 18692 sayılı RG.

Hastalıkları Araştırma Enstitüsü” olarak değiştirilerek Kurum “Konu Araştırma Enstitüsü” haline getirilmiş ve görevleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir³⁴:

— *Ait olduğu ürün, ürün grubunda ve konu bazında temel, uygulamalı araştırmaları çok yönlü yaklaşımla hazırlamak program-proje çerçevesinde yürütmek;*

— *Projenin Merkez Araştırma ve Havza Araştırma kuruluşlarına düşen kısmında koordinasyonu ve işbirliği imkânlarını yaratmak ve materyal mübadelesini sağlamak;*

— *Proje yürütülmesi ile ilgili konularda diğer kuruluşlara uzman, araştırma, alet ekipman yönünden yardımcı olmak ve kendi bünyesinde kurulacak özel laboratuvar imkanlarından diğer kuruluşları faydalandırmak;*

— *Konu üzerinde dış ilişkileri geliştirme yönünden temaslarda bulunmak, teknolojileri takip etmek, yurda aktarılmaları hususunda merkez kuruluşlarıyla işbirliği yapmak;*

— *Araştırma sonuçlarının tek elden değerlendirilmesini sağlamak, yayın haline getirilmesini ve merkez kuruluşlarınca basımını ve yayımını sağlamak;*

— *Bünyesindeki araştırma-yayım grubu vasıtası ile araştırma sonuçlarının çiftçiye intikali konusunda il müdürlükleri ile işbirliğini geliştirmek;*

— *Bakanlıkça verilecek diğer görevleri yapmak.”*

Konya Hayvan Hastalıkları Araştırma Enstitüsü Fen Kurulunca 1988’de Kurumda oluşturulması gereken birimler aşağıdaki gibi düzenlenmiştir³⁵:

- Aşı ve Seroloji Bölümü
- Bakteriyoloji Bölümü
- Parazitoloji Bölümü
- Teşhis Bölümü
- Toksikoloji ve Fizyoloji Bölümü
- Viroloji Bölümü

³⁴ Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 09 Nisan 1987 tarih ve 29911 sayılı yazısı.

³⁵ Konya VKAE 14 Ekim 1988 tarih ve 11 numaralı FKK.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığının 22 Eylül 1994 tarih ve 65 sayılı oluru ile “Konya Hayvan Hastalıkları Araştırma Enstitüsü” tekrar “Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü” ismini almıştır³⁶ (Bkz. EK-F).

Enstitü Fen Kurulu tarafından 2005’de akreditasyon çalışmalarına başlanması ve “Kalite Kontrol Laboratuvarı”nın kurulması kararlaştırmıştır³⁷ (Bkz. EK-G).

Konya ili, Meram ilçesi, Alavardı Mahallesi’nde 20 600 m² alan üzerinde yerleşmiş³⁸ (Bkz. EK-H) olan Konya VKAE’de; ana hizmet binası (idari kısım ve laboratuvarlar), personel lojmanı, ambar binası, garaj ve danışma bulunmaktadır. Günümüzde Konya VKAE bünyesinde yer alan laboratuvar ve üniteler aşağıdaki gibidir:

- Aşı Üretim (Enterotoksemi) Laboratuvarı
- Bakteriyoloji Laboratuvarı
- Kuduz Teşhis Laboratuvarı
- Moleküler Mikrobiyoloji Laboratuvarı
- Parazitoloji Laboratuvarı
- Patoloji Laboratuvarı
- Tavuk Hastalıkları Teşhis Laboratuvarı
- Toksikoloji Laboratuvarı
- Viroloji Laboratuvarı
- Deney Hayvanları Ünitesi
- Epidemiyoloji Ünitesi

3.2. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünün Bölge Hayvancılığına Katkıları

Konya VKAE geçmiş yıllarda Konya, Niğde ve Nevşehir illerine (Konya İl Yıllığı 1967, Konya İl Yıllığı 1973) hizmet verirken günümüzde büyükbaş, küçükbaş ve kanatlı hayvan sayısı ile önemli bir hayvancılık potansiyeli olan Konya’nın yanı sıra Afyon, Aksaray, Antalya, Burdur, Isparta, Karaman ve Niğde illerine hizmet

³⁶ Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 28 Eylül 1994 tarih ve 1988 sayılı yazısı (Bkz. EK-F).

³⁷ Konya VKAE 25 Mayıs 2005 tarih ve 2005/2 numaralı FKK (Bkz. EK-G).

³⁸ Konya VKAE tapu senedi, 1970 (Bkz. EK-H).

vermekte, ayrıca gerekli durumlarda hizmet alanı dışından gelen talepleri de karşılamaktadır (Çizelge 3.6.2.2). Konya VKAE bu geniş alanda³⁹ hayvan hastalıklarının teşhisi konusunda hizmet veren tek resmi kurumdur. Bölgede kuş gribi ve kuduz gibi hastalıkların teşhisi yalnızca Konya VKAE’de yapılmakta ve teşhiste en son teknikler uygulanmaktadır. Enstitüde insan sağlığı açısından önemli zoonoz hastalıklar ile ekonomik zararlara yol açan hayvan hastalıklarının teşhisi ve toksikolojik analizler, enterotoksemi aşısının üretimi ve yetiştiricilerin eğitimi konusunda bölgeye önemli hizmetler verilmektedir⁴⁰.

Konya VKAE’nin hayvan hastalıklarının teşhisine yönelik katkıları; Çizelge 3.5.1.1-4, Çizelge 3.5.2.1, Çizelge 3.5.4.1, Çizelge 3.5.5.1, Çizelge 3.5.6.1-2 ve Çizelge 3.5.8.1’de; toksikolojik vakalara ilişkin katkıları Çizelge 3.5.7.1’de; dolaylı olarak bölge ve ülke hayvancılığına katkıları arasında yer alan bilimsel araştırma, eğitim ve epidemiyolojik faaliyetlere ait veriler Çizelge 3.3.1 ve EK-I-K’de; bölge ve ülke hayvancılığına koruyucu veteriner hekimliği hizmetleri çerçevesinde yaptığı katkılar kapsamında aşı, serum ve biyolojik madde üretimine ilişkin veriler Çizelge 3.6.1.1 ve Çizelge 3.6.2.1-2’de sunulmuştur.

3.3. Araştırma Faaliyetleri

Konya VKAE’de bilimsel araştırma çalışmaları 1980’li yıllarda başlamıştır. Kurumda veteriner bilimlerinde ortaya çıkan gelişmelere uygun olarak bölgesel ve ülkesel seviyede hayvan hastalıklarının epidemiyolojisi, kontrolü ve eradikasyonunu hedef alan araştırmalar ile teşhis ve üretim teknikleri geliştirme ve halk sağlığına yönelik araştırmalar yürütülmekte ve diğer araştırma kurumları ile işbirliği yapılmakta ve araştırma sonuçları yayın yoluyla bilim dünyasıyla paylaşılmaktadır⁴⁰. Enstitüde yürütölüp sonuçları yayınlanan bazı araştırma projeleri EK-I’da sunulmuştur. Bu çalışmaların ikisi uzmanlık tezi ve biri de doktora tezidir. Enstitüde yapılan bilimsel çalışmaların 13’ü uluslararası bilimsel dergilerde yayımlanmıştır. Kurumda gerçekleştirilen bilimsel araştırmaların Enstitü laboratuvarlarına göre dağılımı Çizelge 3.3.1’de sunulmuştur.

³⁹ Türkiye ve Konya VKAE’nin bölgesel sorumluluk alanının 2007 yılına ait hayvan varlığı: Büyükbaş, Türkiye: 11 121 458, Konya Bölgesi: 1 214 564; Küçükbaş, Türkiye: 31 748 651, Konya Bölgesi: 4 539 68 Kanatlı, Türkiye: 273 548 489, Konya Bölgesi: 21 820 856’dır (Türkiye İstatistik Kurumu 2009).

⁴⁰ Konya VKAE Arşivi.

Çizelge 3.3.1. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünde gerçekleştirilmiş bazı araştırmalar, 1985-2007.

Laboratuvarlar	Araştırma Sayısı
Bakteriyoloji	38
Parazit	16
Patoloji	1
Tavuk	11
Toksikoloji	22

3.4. Eğitim Faaliyetleri

Konya VKAE’de sorumluluk alanına giren sekiz ilde görev yapan veteriner hekimlere mesleki konulardaki son bilgileri aktarmak ve sahada görülen problemlerin çözümüne yönelik seminer ve eğitim çalışmaları yapılmakta ve Enstitü personeli çeşitli hizmet içi ve yurt dışı eğitim programlarına katılmaktadır. Ayrıca gerektiğinde diğer enstitülerde çalışan veteriner hekimlere yönelik yeni laboratuvar teknikleri konusunda eğitim çalışmaları düzenlenmektedir. Yetiştiricilere ise tespit edilen hastalıklarla ilgili koruyucu ve tedavi edici bilgiler verilmekte ve tavsiyelerde bulunmaktadır⁴¹. Konya VKAE’de gerçekleştirilmiş ve Konya VKAE personelinin eğitici olarak katıldığı hizmet içi eğitim çalışmaları EK-I’de, Konya VKAE personelinin katılmış olduğu yurt dışı eğitim programları EK-J’de sunulmuştur.

3.5. Teşhis Faaliyetleri

Konya VKAE’de teşhis faaliyetleri dokuz laboratuvar ve iki ünite aracılığıyla yapılmakta ve etken izolasyon, identifikasyon ve antibiyotik duyarlılık testlerinin sonuçlarına göre yetiştiriciler uygulanacak tedavi, alınacak koruyucu önlemler ve aşılama programları gibi konularda bilgilendirilmektedir⁴¹.

3.5.1. Bakteriyoloji Laboratuvarı

Konya VKAE’de uzun yıllar, ağırlıklı olarak bakteriyolojik daha az miktarda parazitolojik, patolojik, virolojik, toksikolojik hastalıklar ile tavuk hastalıklarının teşhisi bu hastalıkların ayrı laboratuvarları kuruluncaya kadar imkânlar dâhilinde Teşhis Laboratuvarı bünyesinde yürütülmüştür⁴¹. Günümüzde “Bakteriyoloji

⁴¹ Konya VKAE Arşivi.

Laboratuvarı” ismiyle faaliyetlerini sürdüren Laboratuvarında Seroloji Laboratuvarı alt birim olarak yer almaktadır. Bakteriyoloji Laboratuvarında Enstitüye bakteriyel hastalık şüphesi ile gelen materyallerde bakteriyel izolasyon ve serolojik yöntemlerle teşhis yapılmaktadır. Laboratuvarında özellikle bölgede sıklıkla görülen koyun ve sığırlarda abortusa neden olan hastalıklar (brusella, klamidiyozis, kamfilobakteriyozis vb) ile mastitis, pnömoni, antraks gibi önemli hastalıklar teşhis edilmekte ve izole edilen mikroorganizmalara antibiyotik duyarlılık testleri uygulanmaktadır⁴². Laboratuvarın bazı yıllarda gıda maddelerinin analizini de yaptığı belirlenmiştir (Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü 1970, 1973). Bakteriyoloji Laboratuvarında gerçekleştirilen gıda maddeleri analizleri Çizelge 3.5.1.1’de; muayene edilen marazi maddelerin yıllara ve hayvan türlerine göre dağılımı Çizelge 3.5.1.2’de; marazi maddelerin muayenesi sonucu tespit edilen etkenlerin ve hastalıkların dağılımı Çizelge 3.5.1.3; serolojik teşhis çalışma sonuçlarının dağılımı Çizelge 3.5.1.4’de sunulmuştur.

Çizelge 3.5.1.1. Konya VKAE Bakteriyoloji Laboratuvarında muayene edilen gıda maddelerinin sonuçları, 1964-1970 (Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü 1970, 1973).

Gıdalar	Yıllar							
		1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970
Balık	Adet						2	1
	Bozuk							
Et Ürünleri	Adet		21	73	9	2	5	16
	Bozuk		12	18	3	1		8
Hamur İşleri	Adet						5	
	Bozuk						5	
Meşrubat	Adet	17	28	60	32		24	
	Bozuk	15	15	48	21		10	
Nebati Yağlar	Adet	18	28	12	21	4	9	18
	Bozuk	7	18	7	4	2	5	3
Peynir	Adet	1	6	6	6		2	6
	Bozuk		6	4	6		1	4
Sebze ve Meyve	Adet							10
	Bozuk							3
Su	Adet	285	377	326	137	80	369	452
	Bozuk	43	227	155	70	14	192	162
Sucuk	Adet	27	33	204	12		5	2
	Bozuk	15	25	94			3	2
Süt ve Süt Ürünleri	Adet			30	35	2	2	4
	Bozuk			2	12		2	2
Tereyağı	Adet	4	6	12	3	26	8	2
	Bozuk	2	6	7	3	7	6	2
Diğer Gıda Maddeleri	Adet	5	12	53	6		60	94
	Bozuk		8	16	1		28	27

⁴² Konya VKAE Arşivi.

Çizelge 3.5.1.2. Konya VKAE Bakterioloji Laboratuvarında muayene edilen marazi maddelerin dağılımı, 1982-2007.

Yıllar	Hayvan Türü									
	Arı	At	Balık	Keçi	Koyun	Kedi-Köpek	Fare -Rat	Sığır	Tavşan	Diğer
1982				31	226			65	6	
1983		1		25	358			160	5	
1984				21	316	1		151	4	
1985	2	3		16	239	1		179	1	
1986	1	1		17	195	1		117		
1987				25	343			140		
1988				24	290			204	1	
1989				17	272			162		
1990	1			13	199			188	1	
1991	3	1		29	262			233		
1992	6	1	5	362	529			173	3	1
1993				8	563			652	1	
1994				59	486			796		
1995				30	284			550		
1996				87	583			1 112		
1997				61	667			793		
1998				82	804			1 026		
1999		2	4	104	995	8		1 199	72	
2000		1	20	49	1 059	6	21	850	6	2
2001		13		54	407	335	18	745	22	
2002	3	9		107	535	3		927	11	11
2003	3	15		200	917	4		1 052	57	4
2004	2	207	1	277	586	3	3	1 935	73	
2005	3	16		59	311	1		332	6	
2006	3	134	1	114	474			730	15	2
2007	10	16		72	436			1 458	1	2

Not: 2002 yılında ayrıca üç adet yem numunesi de muayene edilmiştir.

Çizelge 3.5.1.3. Konya VKAE Bakteriyoloji Laboratuvarına gelen marazi maddelerin muayenesi sonucu tespit edilen etkenler ve hastalıkların yıllara göre dağılımı, 1957-2007.

Hastalıklar	Yıllar													
	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970
Anthraks	12	29	16	6	4	7	3	11	18	14	5	15	24	10
Beslenme Bozuklukları											24		10	15
Beyaz Kas														4
Clostridium Enf.	19	33	30	5	13	12	9	33	17	53	172	115	102	154
Gut											3		2	7
Keçi Ciğer Ağrısı	32	58	60	15	10	2	3	7	9	16	14	18	25	8
Koksidiyoz	27	17	28	5	18	9	4	18	15	99	74	209	25	50
Kuduz						2	1	9	17	20	27	32	36	21
Lökozis	3	5	9	3	1		1		3		3	17		6
Paratifo		2	1							3			21	
Paraziter Hastalıklar	86	73	64	86	137	150	78	82	84	294	181	148	85	71
Piroplazmozis	3	6	8				1			3		1	4	2
Pnömoni													5	19
Septisemi		1									10			20
Tavuk Hastalıkları	4	11	12	7	11	5	2	2	5	5	37	95	21	53
Tüberküloz	2	1		1	1		1	1	1	3	8		4	
Vibriyozis											15	6	8	7
Diğer Hastalıklar	15	24	50	25	11	19	29	38	52	9	48	90	47	93
Toplam Marazi Madde	258	289	300	167	222	230	143	261	321	519	639	927	550	555

Çizelge 3.5.1.3. (Devam) Konya VKAE Bakteriyoloji Laboratuvarına gelen marazi maddelerin muayenesi sonucu tespit edilen etkenler ve hastalıkların yıllara göre dağılımı, 1957-2007.

Hastalıklar	Yıllar																		
	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Agalaksi						1	6	1				3	4	2	1	5	3	1	1
Antraks	11	6	10	9	2	6	14	5	10	14	29	14	15	16	11	22	7	10	6
B. ikterohemoglobinüri			2	2	1				4	2	5	5	7	5	2		5	2	2
Beyaz Kas	3	4	9			1	1		1	9					6	1	6	4	12
Clostridium Enf.	152	133	88	35	41	34	48	70	69	83	134	93	143	130	83	66	89	51	40
E.coli	1		1							14	23	17	21	11	22	5	34	26	18
Jaaksikte													4		1	2	5	4	1
Keçi Ciğer Ağrısı		16							3	5	1	1	2	5	2	2	1	4	5
Koksidiyoz									1	7	14	11	3	4	6		6		1
Koyun Çiçeği	4	1			1				1		3		1	3	1		4	1	2
Kuduz	62	66	70	75	56	33	20												
Mastitis	1					1	7	8	17	42	33	29	105	99	116	62	95	154	128
Nekrobasillozis												3	2	3	1		1	1	
Paratüberküloz						2	1					1	1				3	4	3
Paraziter Hastalıklar											7	1	2		3		10	87	89
Pastörellozis									1	9			1	2	1	2	1	6	
Pnömoni	10		3	9	4	19	23	26	38	31	9	18	16	6	1	11	12	31	25
Septisemi			1		4	2	2	4	21	53	34	25	17	15	10	4	12	7	6
Stafilokok Enf.										19	8	10	3	7	9	1			
Tavuk Hastalıkları	155	175	17	2		12	14	16	11	37	30								
Tüberküloz									2	1		1	2	6					
Vibriyozis	20	3	4	4	2	7	6	1	17	8	1	1	13	5	3	7	8	4	15
Diğer	38	90	21	19	23	31	33	126	117	100	71	71	40	15	14	10	27	10	23
Toplam Marazi Madde	587	655	452	344	265	336	342	515	506	658	622	479	607	573	458	338	510	525	455

Çizelge 3.5.1.3. (Devam) Konya VKAE Bakteriyojoloji Laboratuvarına gelen marazi maddelerin muayenesi sonucu tespit edilen etkenler ve hastalıkların yıllara göre dağılımı, 1957-2007.

Hastalıklar	Yıllar																	
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Agalaksi	1	7	3		20	3	2	2	4					9			3	
Antraks	20	19	24	22	29	10	6	4	10		23	21	11	24	8	33	6	21
B. ikterohemoglobinüri	2	6	6	13	4	2		3		1								
Beyaz Kas		9	16	8	27	3					27							
Clostridial Enf.	42	64	122	149	68	39	48	92	78	82	57	30	3	16	15	9	7	
Coccidiosis	1	2	5	5														
E.coli	17	22	56	17	22	28	172	100	59	64	75	137	62	133	221	218	159	159
Keçi Ciğer Ağrısı	4	4	11		1	3	4	6				9	3		3		6	
Koyun Çiçek		1		3	1													
Mastitis	129	165	331	513	582	57	762	605	734	811	592	499	601	654	464	425	303	259
Metritis							4		2	2	3				94	89	57	10
Paratüberküloz		1	5	4	8		2	18	19	19		4	12	4	12	11	1	
Pastörellozis					2								3			2	3	
Pnömoni	22	46	85	65	59	54	192	187	121	248	233	149	104	164	203	167	121	74
Septisemi	8	3	11	3						30	62	19		12	20		6	
Stafilokok Enf.	1	2	16	5		3	12		4			6		27	19	1	1	
Şap		2	3	16		2												
Tüberküloz	2	1	2	5	2	1				6	1		11	4	10	12	1	9
Vibriyozis	7	7	8	14	3	5	10		16	20		41	8	14	6	14	20	24
Diğer Hastalıklar	21	41	48	58	71	42	40	46	38	57	57	79	133	176	162	162	91	93
Toplam Marazi Madde	400	528	1084	1229	1340	866	1782	1521	1912	2384	2014	1630	1606	2254	2280	2386	1988	1651

Çizelge 3.5.1.4. Konya VKAE Bakteriyoloji Laboratuvarı serolojik teşhis çalışmalarının yıllara göre dağılımı, 1957-2007.

Yıllar	Geldiği Yer	Hayvan Cinsi	Hastalık Adı	Pozitif	Toplam Serum Sayısı
1957			Brusella Muayenesi		1 705
1958			Brusella Muayenesi		2 063
1959			Brusella Muayenesi		3
1960			Brusella Muayenesi		1
1961			Brusella Muayenesi		
1962			Brusella Muayenesi		2
1963			-		-
1964			Brusella Muayenesi		1 511
1965			Brusella Muayenesi		4 780
1966			Brusella Muayenesi		11 983
1967			Brusellozis	49	4 631
1968			Brusellozis	8	3 640
1969			Brusellozis	19	2 738
1970			Brusellozis	25	1 640
1971	Konya	Sığır	Brusellozis	1	594
1972	Isparta	Sığır	Brusellozis	2	961
1973		Sığır	Brusellozis	2	647
1974		Sığır	Brusella Muayenesi		605
1975		Sığır	Brusella Muayenesi		434
1976		Sığır	Brusella Muayenesi		940
1977		Sığır	Brusella Muayenesi		595
1978		Sığır	Brusellozis	7	937
1979		Sığır	Brusella Muayenesi		747
1980			Vibriyozis	1	694
			Virusi-Abortus	2	
1981			Vibriyozis	4	709
1982		Koyun	Brusellozis	6	645
		Koyun	Vibriyozis	5	
1983		Koyun	Agalaksi	5	855
		Koyun	Brusellozis	39	
		Koyun	Virusi-Abortus	24	
1984		Keçi	Agalaksi	7	1 397
		Koyun	Brusellozis	38	
		Koyun	Vibriyozis	14	
		Koyun	Virusi-Abortus	11	
		Sığır	Brusellozis	1	
		Sığır	Parainfluenza-3	3	
1985		Koyun/Keçi	Agalaksi	17	797
		Koyun	Brusellozis	25	
		Koyun	Vibriyozis	3	
		Sığır	Brusellozis	5	
		Tavuk	NC Bağışıklık Kontrolü	50	
1986		Koyun /Keçi	Agalaksi	9	308
		Koyun	Brusellozis	57	
		Koyun	Salmonellosis	1	
		Koyun	Vibriyozis	38	
		Sığır	Brusellozis	2	
		Tavuk	NC Bağışıklık Kontrolü	84	

Çizelge 3.5.1.4. (Devam) Konya VKAE Bakteriyoloji Laboratuvarı serolojik teşhis çalışmalarının yıllara göre dağılımı, 1957-2007.

Yıllar	Geldiği Yer	Hayvan Cinsi	Hastalık Adı	Pozitif	Toplam Serum Sayısı
1987		Koyun /Keçi	Brusellozis	66	1 210
		Koyun	Agalaksi	5	
		Koyun	Vibriyozis	20	
		Koyun	Virüsü-Abortus	1	
		Tavuk	NC Bağışıklık Kontrolü	345	
1988	Burdur	Koyun	Brusellozis	3	1 499
	Konya	Koyun	Agalaksi	4	
	Konya	Koyun	Brusellozis	53	
	Konya	Koyun	Salmonella	6	
	Konya	Koyun	Vibriyozis	43	
	Konya	Koyun	Virüsü-Abortus	70	
	Konya	Tavuk	NC Bağışıklık Kontrolü	249	
	Niğde	Koyun	Brusellozis	2	
	Niğde	Koyun	Vibriyozis	2	
	Niğde	Koyun	Virüsü-Abortus	2	
1989	Aksaray	Koyun	Vibriyozis	11	1 249
	Konya	Koyun	Brusellozis	29	
	Konya	Koyun	Paratuberculosis	1	
	Konya	Koyun	Salmonella	3	
	Konya	Koyun	Vibriyozis	25	
	Konya	Sığır	Brusellozis	1	
	Konya	Tavuk	NC Bağışıklık Kontrolü	410	
	Niğde	Koyun	Vibriyozis	2	
1990	Aksaray	Koyun	Brusellozis	1	624
	Aksaray	Koyun	Vibriyozis	5	
	Konya	Koyun	Brusellozis	26	
	Konya	Koyun	Salmonellosis	4	
	Konya	Koyun	Vibriyozis	14	
	Konya	Sığır	Vibriyozis	1	
	Niğde	Koyun	Brusellozis	6	
	Niğde	Koyun	Vibriyozis	5	
1991	Aksaray	Koyun	Vibriyozis	2	608
	Karaman	Koyun	Brusellozis	19	
	Karaman	Koyun	Klamidiyozis	1	
	Konya	Koyun	Brusellozis	19	
	Konya	Koyun	Klamidiyozis	8	
	Konya	Koyun	Salmonellosis	6	
	Konya	Koyun	Vibriyozis	31	
	Konya	Sığır	Brusellozis	5	
	Konya	Sığır	Sığır Vebası	5	
	Niğde	Koyun	Brusellozis	1	
1992	Aksaray	Koyun	Brusellozis	21	846
	Aksaray	Koyun	Kamfilobakteriyozis	2	
	Konya	Koyun	Brusellozis	80	
	Konya	Koyun	Kamfilobakteriyozis	10	
	Konya	Koyun	Klamidiyozis	12	
	Konya	Koyun	Salmonellosis	3	
	Niğde	Koyun	Brusellozis	7	
	Niğde	Koyun	Kamfilobakteriyozis	3	
	Niğde	Sığır	Brusellozis	1	

Çizelge 3.5.1.4. (Devam) Konya VKAE Bakterioloji Laboratuvarı serolojik teşhis çalışmalarının yıllara göre dağılımı, 1957-2007.

Yıllar	Geldiği Yer	Hayvan Cinsi	Hastalık Adı	Pozitif	Toplam Serum Sayısı
1993	Aksaray	Koyun	Brusellozis	22	782
	Aksaray	Koyun	Kamfilobakteriyozis	16	
	Karaman	Koyun	Kamfilobakteriyozis	5	
	Konya	Koyun	Agalaksi	2	
	Konya	Koyun	Brusellozis	51	
	Konya	Koyun	Kamfilobakteriyozis	15	
	Konya	Koyun	Klamidiyozis	2	
	Niğde	Koyun	Brusellozis	3	
1994	Aksaray	Koyun	Brusellozis	4	510
	Aksaray	Koyun	Kamfilobakteriyozis	8	
	Karaman	Koyun	Brusellozis	17	
	Konya	Koyun	Brusellozis	30	
	Konya	Koyun	Kamfilobakteriyozis	9	
	Konya	Koyun	Chlamydiasis	4	
	Konya	Koyun	Leptospirozis	3	
1995	Aksaray	Koyun	Brusellozis	131	922
	Aksaray	Koyun	Kamfilobakteriyozis	8	
	Aksaray	Koyun	Klamidiyozis	2	
	Karaman	Koyun /Keçi	Brusellozis	128	
	Karaman	Koyun	Agalaksi	3	
	Karaman	Sığır	Ca Eksikliği	1	
	Konya	Koyun /Keçi	Brusellozis	119	
	Konya	Koyun	Kamfilobakteriyozis	4	
	Konya	Koyun	Klamidiyozis	2	
	Konya	Sığır	Leptospirozis	2	
	Konya	Sığır	Mineral Mad. Eksikliği	1	
1996		Koyun	Brusellozis	438	1 584
		Koyun	Kamfilobakteriyozis	50	
		Koyun	Klamidiyozis	30	
		Koyun	Salmonellosis	20	
1997		Koyun	Brusellozis	84	366
		Sığır	BVD	5	
		Koyun	Kamfilobakteriyozis	5	
		Koyun	Klamidiyozis	34	
		Sığır	IBR	5	
		Sığır	PI3	6	
1998		Koyun	Brusellozis	121	1 421
		Koyun	Klamidiyozis	7	
		Sığır	Leptospirozis	2	
1999		Koyun	Brusellozis	88	898
		Koyun	Kamfilobakteriyozis	62	
		Koyun	Klamidiyozis	37	
		Sığır	IBR	4	
		Sığır	Leptospirozis	7	
		Koyun	Mavidil	2	
		Sığır	PI3	3	
		Koyun	PPR	2	
2000		Koyun	Brusellozis	36	885
		Sığır	Brusellozis	89	
		Koyun	Kamfilobakteriyozis	54	
		Koyun	Klamidiyozis	14	
		Koyun	IBR	74	
		Sığır	Leptospirozis	3	
		Koyun	PPR	2	

Çizelge 3.5.1.4. (Devam) Konya VKAE Bakterioloji Laboratuvarı serolojik teşhis çalışmalarının yıllara göre dağılımı, 1957-2007.

Yıllar	Geldiği Yer	Hayvan Cinsi	Hastalık Adı	Pozitif	Toplam Serum Sayısı
2001		İnek	Brusellozis	23	1 877
		Koyun /Keçi	Brusellozis	233	
		İnek	BVD	29	
		Koyun	Kamfilobakteriyozis	43	
		Koyun	Klamidiyozis	78	
		İnek	IBR	30	
		İnek	Leptospirozis	1	
		Koyun	PPR	1	
2002		İnek	Bovine Corona Virüs	2	2 044
		Koyun	Border Hastalığı	2	
		İnek	Brusellozis	36	
		Koyun /Keçi	Brusellozis	177	
		İnek	BVD	35	
		Koyun	Kamfilobakteriyozis	14	
		Koyun	Klamidiyozis	8	
		İnek	IBR	37	
		İnek	Leptospirozis	1	
		İnek	Mavidil	1	
		Koyun	Mavidil	2	
		İnek	Paratuberculosis	4	
2003		Koyun	Agalaksi	3	2 218
		İnek	Brusellozis	105	
		Koyun /Keçi	Brusellozis	191	
		Koyun	BT	1	
		Koyun	BVD	7	
		Koyun	Kamfilobakteriyozis	15	
		Koyun	Klamidiyozis	12	
		İnek	IBR	12	
		Koyun /Keçi	PPR	14	
		At	R. Equi Enf.	51	
2004		Koyun	BDV	9	2 732
		İnek	Brusellozis	50	
		Koyun /Keçi	Brusellozis	291	
		Koyun	BT	38	
		İnek	BVD	3	
		Koyun	Kamfilobakteriyozis	32	
		Koyun	Klamidiyozis	11	
		İnek	IBR	6	
		Keçi	Keçi Ciğer Ağrısı	5	
		İnek	Leptospirozis	9	
		Koyun	PPR	3	
2005		İnek	Brusellozis	210	3 901
		Koyun /Keçi	Brusellozis	158	
		Koyun /Keçi	Kamfilobakteriyozis	18	
		Keçi	Keçi Ciğer Ağrısı	10	
2006		Koyun /Keçi	Brusellozis	88	7 302
		Siğır	Brusellozis	367	
		Koyun	Chlamydia	19	
		Siğır	Leptospira	18	
2007		Koyun /Keçi	Brusellozis	100	9 028
		Siğır	Brusellozis	902	
		Koyun	Klamidiyozis	67	
		Yaban Koy.	Paratuberculosis	10	

3.5.2. Kuduz Teşhis Laboratuvarı

Konya VKAE'ye kuduz şüphesiyle gelen marazi maddelerin artması üzerine, Enstitü Fen Kurulu⁴³ 1974'de ayrı bir kuduz laboratuvarının kurulmasını karara bağlamış ve 1978'den itibaren çalışmalar bağımsız olarak kurulan Kuduz Teşhis Laboratuvarında yürütülmüştür⁴⁴.

Çizelge 3.5.2.1. Konya VKAE Kuduz Teşhis Laboratuvarı faaliyetlerinin yıllara ve hayvan türlerine göre dağılımı, 1978-2007.

Yıllar	Hayvan Türü											Pozitif	Toplam Marazi Madde
	At	Fare	Horoz	İnsan	Keçi	Kedi	Koyun	Köpek	Merkep	Sığır	Yabani		
1978					2	15	2	44	1	19		83	97
1979	1	4			1	17	3	77	4	18	1	126	144
1980		1				12	7	42	2	17	1	82	122
1981						17	5	39	1	10	1	73	101
1982		1			1	4	2	26	1	11	1	47	76
1983						12		43	4	12	1	81	114
1984					2	11	1	53	2	3		72	129
1985		1		1	1	10		30		5	1	49	88
1986				1	1	4		26		1	1	34	82
1987	1					9		12	1	2		25	90
1988						3		11				14	61
1989					1	4		11				16	54
1990						4	1	9		1		14	49
1991			1			2		10		2		15	39
1992						2		5		3	1	11	44
1993						1		5				6	31
1994													37
1995													22
1996													17
1997													32
1998	1	4				2		22					29
1999						5		16				1	22
2000		1				10		34		1	3	1	49
2001						8		22					30
2002						4		10		3			17
2003	2				1	5				15	1		24
2004						3		14					17
2005						11	1	16			1		29
2006						10		20		1	2		33
2007						6		22			3	2	31

Not: Kuduz hastalığının 1994–1997 yıllarına ait hayvan türlerine göre dağılım bilgilerine ulaşılamamıştır.

⁴³ Konya VKAE 01 Kasım 1974 tarih ve 9 numaralı FKK.

⁴⁴ Konya VKAE Arşivi.

Laboratuvarında kuduz hastalığının teşhisinde, OIE'nin önermiş olduğu, Seller's Boyama Tekniği, Floresan Antikor Tekniği, Histopatolojik Muayene ve Fare İnokulasyon testleri uygulanmaktadır⁴⁵. Kuduz Teşhis Laboratuvarında yapılan faaliyetlerin dağılımı Çizelge 3.5.2.1'de sunulmuştur.

3.5.3. Moleküler Mikrobiyoloji Laboratuvarı

Moleküler Mikrobiyoloji Laboratuvarı, 1999'da "Moleküler Teşhis Laboratuvarı" adıyla faaliyete geçmiş ve veteriner kontrol ve araştırma enstitüleri içinde ilk olarak Konya VKAE'de kurulmuştur. Laboratuvarında Polymerase Chain Reaction Tekniği (PCR) ile brusella, klamidiyozis, kuş gribi, *Rhodococcus equi*, IBR, BVD, *E. coli*, mycoplasma gibi önemli hastalıkların rutin olarak teşhisi yapılabilmektedir. Kurumda aynı zamanda Sodyum Dodesil Sülfat-Poliakrilamid Jel Elektroforezi (SDS-PAGE), Western Blot, Plasmid İzolasyonu gibi birçok moleküler teşhis yöntemi uygulanmaktadır. Laboratuvarında kanatlıların kuş gribi ve Newcastle hastalığı hastalıklarının teşhisi amacıyla Mart 2007'den itibaren "Real Time PCR" ekipmanı kullanılmaya başlanmıştır. Enstitüde talebe göre diğer araştırma enstitüleri ve fakültelerden araştırmacılara PCR yöntemi ile ilgili eğitim verilmektedir⁴⁵.

3.5.4. Parazitoloji Laboratuvarı

Konya VKAE Araştırma Komitesinin 1991'de ayrı bir parazitoloji laboratuvarının faaliyete geçmesine karar verdiği⁴⁶ ve 1992'den itibaren çalışmaların bağımsız Parazitoloji Laboratuvarında yürütüldüğü belirlenmiştir. Parazitoloji Laboratuvarında makroskopik, mikroskopik ve serolojik yöntemlerle küçükbaş, büyükbaş ve kanatlı hayvanlarda helmint, protozoon ve artropodların neden olduğu paraziter hastalıklar ile başta varroa olmak üzere arıların paraziter hastalıklarının teşhisi yapılmaktadır⁴⁵. Konya VKAE Parazitoloji Laboratuvarına gelen marazi maddelerin muayene sonuçları Çizelge 3.5.4.1'de sunulmuştur.

⁴⁵ Konya VKAE Arşivi.

⁴⁶ Konya VKAE 23 Eylül 1991 tarih ve 30 numaralı Araştırma Komitesi Kararı (AKK).

Çizelge 3.5.4.1. Konya VKAE Parazitoloji Laboratuvarına gelen marazi maddelerin muayenesi sonucu tespit edilen parazitlerin yıllara ve hayvan türlerine göre dağılımı, 1992-2007.

Yıllar	Toplam Marazi Madde	Hayvan Türleri	Helminthler			Protozoon			Artropod				Arı Hastalıkları	
									İnsecta		Chelicerata			
			Trematod	Sestod	Nematod	Kan	Coccidia	Diğer	Bit, Pire	Miyaz	Kene	Akar	Varroa	Diğer
1992	303	Kanatlı		1	2		8	1						
		Koyun	16	40	100	2	23			1	1			
		Sığır		1	1	12	1							
		Diğer			1		2							
1993	184	Kanatlı			4		21				2			
		Koyun	11	10	35		9							
		Sığır			5	2								
		Diğer		1										
1994	187	Arı										1	2	
		Kanatlı		5	4		10	1						
		Koyun	10	15	42		20	1						
		Sığır	3		3	3	2							
		Diğer			1									
1995	293	Arı										1	3	
		Kanatlı		1	3		10	2	2					
		Koyun	13	17	58		24			1	2			
		Sığır	1	1	3	16	4		1	10				
		Diğer		1	1		1	1						
1996	342	Arı											2	
		Kanatlı		1	1		9				3			
		Koyun	18	29	91	1	46	1						
		Sığır		1	12	3	1		1					
1997	641	Arı											1	
		Kanatlı		3	7		23	1						
		Koyun	20	33	288	19	79	7			1	9		
		Sığır		1	1	14								
		Diğer		1										
1998	2 290	Arı											1	
		Kanatlı		2	22		8	2			1			
		Koyun	17	18	1 452	28	388	94		1	4			
		Sığır		3	29	4	3							
		Diğer			1			109						
1999	529	Arı										1	1	
		Kanatlı			78		30							
		Koyun	13	17	49	3	28	30		1				
		Sığır	5	2	1	9	3							
		Diğer					7	1						

Çizelge 3.5.4.1. (Devam) Konya VKAE Parazitoloji Laboratuvarına gelen marazi maddelerin muayenesi sonucu tespit edilen parazitlerin yıllara ve hayvan türlerine göre dağılımı, 1992-2007.

Yıllar	Toplam Marazi Madde	Hayvan Türleri	Helmintler			Protozoon			Artropod				Arı Hastalıkları	
			Trematod	Cestod	Nematod	Kan	Coccidia	Diğer	İnsecta		Chelicerata		Varroa	Diğer
									Bit, Pire	Miyaz	Kene	Akar		
2000	613	Kanatlı			1		19	2						
		Koyun	30	37	69	2	26	7		1				
		Sığır	1	11	33	16								
		Diğer		10	2			1						
2001	1 286	Arı											2	
		Kanatlı			214		29				1	37		
		Koyun	12	22	443	4	23	72			2			
		Sığır	1			19	6							
2002	741	Arı												2
		Kanatlı			1		41	4		1				
		Koyun	1	26	43	12	78	4		1	3	1		
		Sığır		3	2	21	4				1			
		Diğer					3							
2003	1 877	Kanatlı		20	4		12	2						
		Koyun	26	215	398	20	170	27						
		Sığır		2	54	20	26					2		
		Diğer					1	78				1		
2004	1 539	Kanatlı			7		12							
		Koyun	17	51	153	31	338	16		4				
		Sığır		4	6	112	4							
		Diğer						78				2		
2005	791	Arı											1	
		Kanatlı			2		23	2						
		Koyun	44	68	219	20		7		1	3			
		Sığır		4	3	56	7				1			
		Diğer			1		2							
2006	578	Arı											2	3
		Kanatlı		1	3		3					1		
		Koyun	14	25	83	21	62	1			1			
		Sığır	1	2	14	50	3							
		Diğer					3			1	8			
2007	880	Arı											9	1
		Kanatlı			3		8	1	1					
		Koyun	14	18	131	24	48	2			5			
		Sığır	2	21	5	107	1					1		
		Diğer			1					2	17	6		

3.5.5. Patoloji Laboratuvarı

Konya VKAE’de Patoloji Laboratuvarı 1990’da faaliyete geçmiş⁴⁷ olup Laboratuvarında her türlü hayvan kadavrası ve iç organlarına sistemik otopsi uygulanmaktadır. Uygun tekniklerle hazırlanan doku preparatlarının mikroskopta değerlendirilmesiyle bakteriyel, viral, paraziter, mantar, prion, toksik ve metabolik hastalıkların teşhisi yapılabilmektedir. Laboratuvar, Ulusal BSE ve Scrapie İzleme Programına katılmaktadır⁴⁸. Patoloji Laboratuvarında muayene edilen marazi maddelerin sonuçları Çizelge 3.5.5.1’de sunulmuştur.

Çizelge 3.5.5.1. Konya VKAE Patoloji Laboratuvarında muayene edilen marazi maddelerin, hayvan türlerine ve yıllara göre dağılımı, 1993-2007.

Yıllar	Hayvan Türleri									Toplam Marazi Madde
	Küçükbaş	Büyükbaş	Kanatlı	Kedi-Köpek	Fötüs	Tekturnaklı	Tavşan	Rat	Diğer	
1993	20	9	249	11	1					290
1994	57	20	270	15					1	363
1995	63	26	196	11	75				1	372
1996	80	41	554	8	538				1	1 222
1997	436	99	3 321	66	15					3 937
1998	416	59	1 805	67	4	7				2 358
1999	434	112	780	49	10		16	15		1 416
2000	542	112	1 282	115	60		10	41	16	2 178
2001	575	85	810	34	42		24	14	4	1 588
2002	581	196	1 138	34	17	5	12		17	2 000
2003	444	102	183	20	17	4	28			798
2004	514	169	159	14		4	23		4	887
2005	592	136	232	10	6	9	28			1 013
2006	2 297	775	715	87	27	47	52		3	4 003
2007	1 238	446	1 370	17	31	9	8		2	3 121

3.5.6. Tavuk Hastalıkları Teşhis Laboratuvarı

Kurumda daha önce “Teşhis Laboratuvarı” bünyesinde faaliyet gösteren “Tavuk Hastalıkları Teşhis ve Seroloji Bölümünün” 1990’da ayrı bir laboratuvar olarak kurulması kararlaştırılmıştır⁴⁹. Daha sonra Enstitü Fen Kurulu 2006’da Tavuk

⁴⁷ Konya VKAE 27 Ocak 1990 tarih ve 20 numaralı AKK.

⁴⁸ Konya VKAE Arşivi.

⁴⁹ Konya VKAE 02 Kasım 1990 tarih ve 27 numaralı AKK.

Hastalıkları Teşhis Laboratuvarının “Biyogüvenlik seviyesi 2 olan Laboratuvar”⁵⁰ haline getirilmesi için karar almıştır. Laboratuvar 2001’den itibaren yürüttüğü Newcastle hastalığı konusunda ulusal referans laboratuvarı görevini 2007’de Bornova VKAE’ye devretmiştir. Tavuk Hastalıkları Teşhis Laboratuvarında kanatlı hastalıklarından şüpheli marazi maddelerin bakteriyolojik, virolojik ve serolojik teşhisleri yapılmaktadır. Laboratuvarında antikor seviye tespiti amacıyla ELISA, Agar Jel Presipitasyon, Hemagglütinasyon/İnhibisyon, Çabuk Serum Agglütinasyon ve Tüp Agglütinasyon testleri kullanılmaktadır⁵¹.

Çizelge 3.5.6.1. Konya VKAE Tavuk Hastalıkları Teşhis Laboratuvarında muayene edilen marazi maddelerin hastalıklara ve yıllara göre dağılımı, 1982-2007.

Yıllar	Hastalıklar							Toplam Marazi Madde
	Bakteriyel				Viral		Diğer	
	IB	IBD	Marek	ND	E. coli	Salmonella		
1982				6	39		369	414
1983			1	1	21		147	170
1984			8	9	42		173	232
1985		8	3		37		280	328
1986	3	3	3	13	61		263	346
1987		35	14	17	126	8	270	470
1988		2	2	9	138	14	224	389
1989			8	14	207	4	255	488
1990	120	3	5	21	169		231	549
1991		20	36	34	190	5	439	724
1992		72	29		303	45	529	978
1993		30	100	16	308	137	822	1 413
1994		44	40		282	249	664	1 279
1995		91	9		338	81	1 116	1 635
1996		109	90	33	754	186	1 444	2 616
1997		59	231	27	570	57	1 471	2 415
1998		28	150		451	99	1 392	2 120
1999		31	26		507	89	844	1 497
2000		100	103	15	469	134	871	1 692
2001		42	78	10	282	155	968	1 535
2002		43	102		425	215	1 812	2 597
2003		63	69		260	141	905	1 438
2004		5	20		348	82	923	1 378
2005		48	74	2	374	73	1 222	1 793
2006		10	19		354	27	1 750	2 160
2007		8	129		209	39	1 097	1 482

Tavuk Hastalıkları Teşhis Laboratuvarı; “Kuluçkahane ve Damızlık İşletmelerinin Sağlık Kontrol Yönetmeliği”⁵² çerçevesinde kanatlı işletmelerinin

⁵⁰ Konya VKAE 27 Şubat 2006 tarih ve 2006/1 numaralı FKK.

⁵¹ Konya VKAE Arşivi.

⁵² Kuluçkahane ve Damızlık İşletmelerinin Sağlık Kontrol Yönetmeliği, 14 Eylül 1998 tarih ve 23463 sayılı RG.

kuruluş, açılış ve çalışmalarının takibi, ruhsatlandırma işlemleri ve sağlık kontrol işlemlerini Tarım İl Müdürlükleri ve Ankara Tavukçuluk Araştırma Enstitüsü ile koordineli olarak yürütmektedir. Aynı zamanda serbest veteriner hekimler ve entegre işletmelerle işbirliği yapılarak bölgesel problemlerin çözümü için gerektiğinde saha çalışmalarını yerine getirmektedir⁵³. Tavuk Hastalıkları Teşhis Laboratuvarı marazi madde muayenelerinin sonuçları Çizelge 3.5.6.1’de ve tavuk kan serumu sonuçları Çizelge 3.5.6.2’de sunulmuştur.

Çizelge 3.5.6.2. Konya VKAE Tavuk Hastalıkları Teşhis Laboratuvarı, tavuk kan serumu sonuçlarının hastalıklara ve yıllara göre dağılımı, 1990-2007.

Yıllar	Hastalıklar							Toplam Serum Sayısı
	CRD	IB	IBD	Mycoplasma	ND	Salmonella	Diğer	
1990								105
1991								2 865
1992								4 374
1993	1 626	245			6 616	2 875	20	11 382
1994	3 365	716	339		5 259	2 509	108	12 296
1995	4 287	2 735			4 624	4 330	131	16 107
1996	5 685	2 191	1 830		9 497	4 287	25	23 515
1997	13 390	900	2 420		9 453	11 766	308	38 237
1998	13 520	685	2 593		9 319	9 256		35 373
1999	9 510	1 546	1 129	1 770	6 684	8 233	20	28 892
2000	8 568	641	1 412		7 371	4 067	441	22 500
2001	7 615	451	856		7 233	2 892	127	19 174
2002	9 296	225	918		7 845	4 654	892	23 830
2003	7 816	610	977		6 956	3 717	1 516	21 592
2004	8 502	330	1 582	972	5 984	4 820	741	22 931
2005	7 207	594	1 426		6 994	2 264	394	18 879
2006		388	1 350	6 466	4 946	1 904	377	15 431
2007		153	1 897	10 070	6 104	3 457	464	23 627

Not: 1990-1992 yılları hastalıklara göre dağılım verilerine ulaşılamamıştır.

3.5.7. Toksikoloji Laboratuvarı

Daha önce Konya VKAE’nin hizmet vermekle sorumlu olduğu illerden gelen hayvan zehirlenmeleri ve gıdalardan özellikle de hayvansal gıdalardan kaynaklanan zehirlenme vakaları ile ilgili materyal Etlik VMKAE’ye gönderilerek muayene sonuçları ilgililere bildirilmiştir. Etlik VMKAE’den 1984’te bir toksikoloji uzmanının Konya VKAE’de görevlendirilmesiyle yukarıda açıklanan muayenelerin Enstitüde yapılabilmesi mümkün hale gelmiş ve Toksikoloji Laboratuvarının

⁵³ Konya VKAE Arşivi.

kurulması kararlaştırılmıştır⁵⁴ (Bkz. EK-E). Mikoloji Laboratuvarının alt birim olarak yer aldığı Toksikoloji Laboratuvarında günümüzde yem, gıda ve dokulardan pestisit, organik fosforlu, organik klorlu ve karbamat grubu insektisitler ile aflatoksinler (B1, B2, G1, G2, M1), okratoksin, striknin ve zearalenon analizleri yapılmaktadır. Laboratuvarında bulunan Yüksek Performanslı İnce Tabaka Kromatografisi (HPTLC) cihazı ile bazı enzim (fosfolipaz, LDH), vitamin (askorbik asit, vitamin B, karotenler), antibiyotik (tetrasiklinler, sefalosporinler, sülfonamidler, kloramfenikol, eritromisin vb), mikotoksin (T-2 toksin, patulin), sentetik piretroid, siyanür, steroid (kolesterol, dietilstilbestrol (DES), estradiol, kortikosteroidler), çevre kirliliğine neden olan polisiklik aromatik hidrokarbonlar (PAH) ve toksik metal analizleri kalitatif ve kantitatif olarak yapılmaktadır⁵⁵. Toksikoloji Laboratuvarına gelen marazi maddelerde aranan toksik maddelerin yıllara göre dağılımı Çizelge 3.5.7.1’de sunulmuştur.

Çizelge 3.5.7.1. Konya VKAE Toksikoloji Laboratuvarında analiz edilen marazi maddelerin sonuçları, 1985-2007.

Yıllar	Toksik Maddeler				Pozitif	Toplam Marazi Madde
	Aflatoksin	Pestisit	Striknin	Üre		
1985					6	83
1986					20	134
1987					85	131
1988					31	144
1989					59	167
1990					111	284
1991					61	157
1992					147	330
1993					213	542
1994					183	600
1995					354	1 226
1996	936	879	5		306	1 820
1997	1 111	677	5		224	1 793
1998	755	715			177	1 470
1999	412	568			147	980
2000	686	607	6		213	1 299
2001	467	531	2		161	1 000
2002	599	591	12		452	1 202
2003	154	603	6	3	182	777
2004	161	637	7	4	177	809
2005	106	705	6	20	130	837
2006	111	549	1	10	96	673
2007	200	537	3	7	144	747

Not: Ayrıca 2003’de 11 adet numunede nitrit-nitrat analizi; 2006’da iki adet numunede sentetik pretroid analizi de yapılmış; toksik maddelerin 1985-1995 yılları dağılımına ulaşılamamıştır.

⁵⁴ Konya VKAE 17 Eylül 1984 tarih ve 78 numaralı FKK (Bkz. EK-E).

⁵⁵ Konya VKAE Arşivi.

3.5.8. Viroloji Laboratuvarı

Viroloji Laboratuvarının kuruluş çalışmalarına 2001’de başlanmıştır⁵⁶.

Çizelge 3.5.8.1. Konya VKAE Viroloji Laboratuvarına gelen marazi maddelerin muayene sonuçlarının yıllara ve hayvan türlerine göre dağılımı, 2004-2007.

Yıllar	Hayvan Türü	Hastalık Adı	Pozitif	Toplam Serum Sayısı
2004	Sığır	IBR	25	452
	Sığır	BVD - Ab	78	98
	Sığır	BVD - Ag	4	390
	Sığır	EBL		431
	Koyun	PPR	27	39
	Sığır	Rotavirus	1	5
	Koyun	Border Disease	39	67
	Koyun	Koyun Çiçeği	2	2
	Sığır	Şap	1	2
	At	EHV-4	1	1
		Diğer		17
2005	Sığır	IBR-Ab, Marker	72	884
	Sığır	BVD- Ab	420	836
	Sığır	BVD- Ag	2	356
	Sığır	EBL	1	795
	Koyun/Keçi	PPR-Ab	283	446
	Koyun/Keçi	PPR- Ag	10	63
	Koyun/Keçi	Border Hastalığı-Ab	189	371
	Koyun/Keçi	Border Hastalığı-Ag	12	162
	Sığır	Şap-Ag (O Tipi)	2	15
	Koyun/Keçi	Koyun Çiçeği- Ab	28	70
	Koyun/Keçi	Koyun Çiçeği-Ag	28	29
	Sığır	Mavidil-Ab	106	652
		Diğer		153
2006	Sığır	IBR-Ab	131	1 044
	Sığır	BVD- Ab	471	901
	Sığır	BVD- Ag	3	420
	Koyun	PPR-Ab	25	107
	Koyun	PPR- Ag	5	56
	Koyun	Border Hastalığı-Ab	159	231
	Koyun	Koyun Çiçeği	5	5
	Sığır	Şap	9	17
	Koyun/Keçi	Şap	60	100
	Sığır	Mavidil-Ab	156	795
		Diğer		1 817
2007	Sığır	IBR-Ab	387	1 611
	Sığır	BVD- Ab	931	1 548
	Sığır	BVD- Ag	22	465
	Sığır	EBL- Ab	3	987
	Sığır	Mavidil- Ab	16	698
	Koyun	PPR- Ab	22	38
	Koyun/Keçi	Şap- Ag	33	95
	Koyun/Keçi	Şap- Ab	7	36
	Koyun/Keçi	Border- Ab	151	211
	Koyun/Keçi	Koyun-Keçi Çiçeği	1	1
	Sığır	Rotavirus	1	5
	Sığır	Coronavirus	1	5
		Diğer		14

⁵⁶ Konya VKAE 12 Haziran 2001 tarih ve 2001/56 numaralı FKK.

Faaliyete 2004’de geçen Laboratuvarı border hastalığı, BVD, coronavirus, EBL, IBR, mavidil, PPR, rotavirus hastalıklarının AGID, ELISA, nötralizasyon testleri, antikor ve antijen testleri ve viral izolasyon çalışmaları yapılmaktadır⁵⁷. Viroloji Laboratuvarında gerçekleştirilen çalışmalar Çizelge 3.5.8.1’de sunulmuştur.

3.5.9. Deney Hayvanları Ünitesi

Enstitü Fen Kurulu 2002’de Deney Hayvanları Ünitesinin kurulmasını⁵⁸ kararlaştırmıştır. Ünite günümüzde başta kuduz hastalığı ve diğer hastalıkların teşhisi amacıyla faaliyetini yürütmektedir⁵⁷.

3.5.10. Epidemiyoloji Ünitesi

Konya VKAE Fen Kurulunca Enstitü bünyesinde 1995’de Epidemiyoloji Ünitesi⁵⁹ kurulmuştur. Daha sonra Ünitenin PCR teknolojisine dayalı olarak geliştirilmesi ve isminin “Veteriner Epidemiyoloji Laboratuvarı”⁶⁰ olarak değiştirilmesi kararlaştırılmış (1997) olmasına rağmen günümüzde de ünite olarak faaliyetini sürdürmektedir. Ünite bölgesel ve ulusal düzeyde hayvan hastalıklarının ortaya çıkışı ve sönüşü ile ilgili dağılımlar kaydedilmekte ve bu yönde çalışmalar sürmektedir⁵⁷. Enstitünün katılmış olduğu bazı epidemiyoloji çalışmaları EK- K’de sunulmuştur.

3.6. Üretim Faaliyetleri

Geçmiş yıllarda değişik tarihlerde, keçi ciğer ağrısı ve koyun çiçeği aşısı, distofajin ve sodyum selenit gibi biyolojik maddeler, antraks ve tetanoz serumu üretilmiş (Çizelge 3.6.1.1) olan Enstitüde günümüzde sadece, enterotoksemi aşısı üretilmekte (Çizelge 3.6.2.1) ve sorumluluk bölgesindeki illerin yanı sıra Türkiye’deki birçok ilin bu alandaki ihtiyacı karşılanmaktadır (Çizelge 3.6.2.1).

3.6.1. Aşı, Biyolojik Madde ve Serum Üretimi

Koyunların distomatoz hastalığına karşı daha önceki yıllarda Etlik Veteriner Bakteriyoloji ve Seroloji Enstitüsünde imal edilen “Distofajin” hapı 1960’da bütün

⁵⁷ Konya VKAE Arşivi.

⁵⁸ Konya VKAE 21 Haziran 2002 tarih ve 2002/3 numaralı FKK.

⁵⁹ Konya VKAE 21Eylül 1995 tarih ve 95/9 numaralı FKK.

⁶⁰ Konya VKAE 19 Haziran 1997 tarih ve 97/6 numaralı FKK.

malzeme ve hammaddeleriyle birlikte Orta Anadolu Bölgesi Veteriner Aşı ve Serum Enstitüsüne nakledilmiş ve Ocak 1961'den itibaren ilacın üretimine başlanmıştır. Kurumda 1975'e kadar zor koşullarda üretilen Distofajin ilacının ana maddelerinden olan "tetrachlorur de carbon" ve "vazelin likit" stoklarının tükenmesi ve bu maddelerin piyasadan temininin zor ve pahalı olması nedeniyle ilacın imal fiyatı satış fiyatını geçmiş ve döner sermayeye zarar getirir bir nitelik kazanmıştır. Ayrıca piyasada Distofajin hapından daha etkili, pratik ve ucuz pek çok preparatın bulunması nedeniyle ilacın imalinin durdurulmasına karar verilmiştir⁶¹. Kurumda 2002'de sodyum selenit üretimine de son verilmiştir⁶². Konya VKAE'nin bazı üretim faaliyetleri Çizelge 3.6.1.1.'de sunulmuştur.

Çizelge 3.6.1.1. Konya VKAE'de çeşitli aşı, biyolojik madde ve serum üretiminin yıllara göre dağılımı, 1957-1972.

Yıllar	Aşılar		Biyolojik Maddeler		Serumlar	
	Keçi Ciğer Ağrısı	Koyun Çiçeği	Distofajin (Adet)	Sodyum Selenit	Antraks	Tetanoz
1957	192 700	7 016 700				
1958	96 520					
1959	135 445					
1960	34 250					
1961	25 050		613 950		17 110	19 445
1962			621 600		18 155	22 675
1963	4 250		480 000		5 900	12 420
1964	5 500		1 606 000	76 000		
1965	6 750		495 000	71 000		
1966	10 650		805 500	29 000		
1967	27 450		792 420	**15 750		
1968	21 500		1 726 608	21 750		
1969	9 500	1 316 800	1 262 470	31 000		
1970	6 000	239 600	1 103 500			
1972*		2 668 000	1 500 000	2 44 500		

Not: * 52 numaralı kaynaktan ve ** 51 numaralı kaynaktan elde edilmiş; 1971 yılı verilerine ulaşılamamıştır.

3.6.2. Enterotoksemi Laboratuvarı

Konya VKAE'nin tek üretim laboratuvarı olan Enterotoksemi Laboratuvarı koyun ve keçileri enterotoksemi hastalığından korumak amacıyla enterotoksemi aşısını üretmektedir⁶³. Ürün, *Clostridium perfringens* tip C ve D ile ana kültür şeklinde hazırlanan formolle inaktive, alun de potas ile presipite edilmiş, bivalan

⁶¹ Konya VKAE 12 Kasım 1975 tarih ve 18 numaralı FKK.

⁶² Konya VKAE 05 Mart 2002 tarih ve 2002/1 numaralı FKK.

⁶³ Konya VKAE Arşivi.

inaktif bir aşıdır. Aşı Kurumda ilk üretiminden itibaren “Enteroksemi Aşısı” ticari ismiyle imal edilmiştir⁶⁴. Enstitü Fen Kurulu, Özel Veteriner Laboratuvar Yönetmeliği⁶⁵ ve buna dayalı 2002/37 sayılı Tebliğ⁶⁶ çerçevesinde Enstitüde üretilen “Enterotoksemi Aşısı” ticari isminin “Enterokon” olarak değiştirilmesi kararlaştırmış⁶⁷ (Bkz. EK-G) ve aşı 2006’dan itibaren bu isimde üretilmiştir. Laboratuvarın üretim faaliyetleri Çizelge 3.6.2.1 ve Çizelge 3.6.2.2’de sunulmuştur.

Çizelge 3.6.2.1. Konya VKAE Enterotoksemi Laboratuvarı çalışmaları, 1974-2007.

Yıllar	Yıl İçinde Üretilen Aşı Miktarı (doz)	Sevkedilen Aşı Miktarı (doz)
1974	2 936 736	
1975	2 551 032	
1976	2 887 830	
1977	3 388 110	
1978	3 356 232	
1979	3 073 686	
1980	3 850 968	
1981	3 558 060	
1982	3 435 498	
1983	3 981 780	
1984	4 559 331	4 205 073
1985	4 508 577	3 923 940
1986	3 786 666	4 011 884
1987	3 914 066	870 994
1988	3 156 656	3 477 938
1989	4 499 999	3 720 734
1990	2 346 666	2 813 189
1991	2 643 333	3 652 032
1992	4 521 765	4 123 499
1993	3 976 500	3 834 584
1994	2 871 000	3 054 626
1995	2 878 000	2 139 726
1996	1 438 140	1 901 939
1997	1 806 288	1 929 114
1998	1 432 200	1 885 158
1999	2 896 410	1 998 216
2000	996 600	1 650 792
2001	1 546 116	1 558 590
2002	1 598 784	1 368 378
2003	1 036 398	965 250
2004	584 958	1 081 146
2005	1 006 038	682 902
2006	242 946	494 406
2007	488 400	370 260

Not: 1974-1983 yılları sevkedilen aşı miktarı verilerine ulaşamamıştır.

⁶⁴ Konya VKAE Arşivi.

⁶⁵ Özel Veteriner Laboratuvar Yönetmeliği, 19 Eylül 1999 tarih ve 23821 sayılı RG.

⁶⁶ 2002/37 Sayılı Veteriner Biyolojik Ürünlerin İthalatında Uyulacak Esaslar Hakkında Tebliğ, 09 Temmuz 2002 tarih ve 24810 sayılı RG.

⁶⁷ Konya VKAE 25 Mayıs 2005 tarih ve 2005/2 sayılı FKK (Bkz. EK-G).

Çizelge 3.6.2.2. Konya VKAE tarafından sevk edilen enterotoksemi aşısının yıllara ve illere göre dağılımı, 1989-2007.

İller	Yıllar									
	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Adana				325 000	100 000			50 094	66 000	39 600
Afyonkarahisar	326 600	279 200	350 000	364 500	330 000	297 000	135 300	59 4900	87 516	82 500
Aksaray		42 997	87 964	100 000	110 000	90 000	110 000	70 224	69 696	92 730
Ankara	431 540	272 383	275 867	291 952	280 164	226 830	255 600	257 249	16 698	58 938
Antalya	323 311	229 545	301 018	325 501	451 696	395 500	244 440	121 440	201 300	99 000
Aydın	56 100	25 660								
Burdur		135 000	200 000	230 000	200 000	205 000	230 000	110 154	129 162	141 900
Elazığ			315 000	300 000	150 000					
Erzurum				11 190	49 500	13 200				
Eskişehir	404 500	140 000	267 978	230 700	268 542	234 036	132 000	132 000	132 000	132 000
Isparta	240 000	195 333	270 000	294 290	267 000	220 300	257 600	231 000	231 000	266 970
İçel			10 504	6 765	9 300	6 600	10 626	42 438	165 000	167 640
İzmir					66 000	52 800				
Karaman		107 778	154 731	196 450	211 464	135 300	118 800	142 956	145 200	92 136
Kayseri	211 775	218 857	231 278	178 238	200 000	161 998		3 300	98 868	92 400
Kırıkkale		59 808	65 000	54 264	51 000	41 000	41 160	42 048	41 316	36 300
Kırşehir	88 983	68 525	110 050	38 940	62 120	62 750	67 650	77 633	78 342	72 996
Konya	822 908	517 075	560 641	627 965	566 054	540 120	389 368	370 609	326 436	290 070
Kütahya	80 000	55 000								
Malatya				22 100	30 000			15 048		
Muğla	42 396	48 864								
Nevşehir	42 038	40 000	33 000	20 000	34 982	26 660	25 132	32 736	32 868	17 556
Niğde	230 611	51 442	67 439	83 200	50 000	59 998	45 000	52 074	44 418	51 810
Osmaniye									5 280	8 580
Sivas		25 000	252 332	261 100	245 499	245 630	45 874	8 310	5 808	38 940
Şanlıurfa				5 280				57 090	46 530	49 830
Uşak	70 92	20 402								
Yozgat	74 950	78 564	96 830	5 280	46 263	39 904	31 176	26 136	5 676	53 262

Not: Ayrıca 1989'da Çankırı'ya 49 018, Çorum'a 45 112, Denizli'ye 120 000 ve Tunceli'ye 60 000; 1990'da Çankırı'ya 39 866, Çorum'a 40 920 ve Denizli'ye 121 000; 1991'de Balıkesir'e 2 400; 1992'de Kars'a 100 000; 1993'te Erzincan'a 5 000 ve Iğdır'a 50 000 doz enterotoksemi aşısı sevk edilmiştir.

Çizelge 3.6.2.2. (Devam) Konya VKAE tarafından sevk edilen enterotoksemi aşısının yıllara ve illere göre dağılımı, 1989-2007.

İller	Yıllar								
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Adana	44 550		7 920						
Afyonkarahisar	148 368	122 100	126 390	99 000	102 300	67 980	31 680	9 900	
Aksaray	62 700	88 110	69 300	99 000		36 168	23 100	13 200	792
Amasya			4 950		3 300				
Ankara	111 276	11 220	9 042	10 230	7 590	660			
Antalya	207 900	148 500	132 990	102 300	112 200	115 500	77 220	42 768	29 700
Aydın						25 334	2 112		
Burdur	132 000	92 400	95 700	79 200	72 600	104 808	19 800	20 790	
Eskişehir	132 000	211 200	198 000	118 668	198 000	137 346	132 000	87 450	79 200
Isparta	254 100	161 700	217 800	252 780	192 852	146 982	165 462	141 900	161 766
İçel	155 100		7 260	11 880					
Karaman	93 060	110 880	89 100	82 500		42 900		12 012	12 210
Kayseri	102 300	88 836	59 400	39 600	3 300	19 800	31 020	10 296	11 880
Kırıkkale	29 040	31 680	19 800	19 140	15 180	28 380	6 930		
Kırşehir	64 812	59 400	40 722	6 600		24 750			
Konya	305 184	346 632	276 540	316 866	133 188	277 596	137 610	134 046	66 198
Muğla			8 052	7 920					
Muş	990	396							
Nevşehir	11 550	11 880	9 900	8 910	6 600	9 900			
Niğde	34 650	51 150	39 402	33 000		11 682	32 868	22 044	8 184
Osmaniye	11 880	3 300							
Şanlıurfa	41 580	64 020	30 492	80 190					
Yozgat	41 976	47 388	7 062	594		12 408			330

Not: Ayrıca 1999'da Diyarbakır'a 13 200; 2001'de Balıkesir'e 19 800, Çanakkale'ye 29 700, Denizli'ye 9 900, İzmir'e 23 760, Kırklareli'ye 3 168, Kütahya'ya 7 590 ve Uşak'a 14 850; 2004'de Bursa'ya 1 452, Bolu'ya 2 970, Çorum'a 3 300, Erzincan'a 3 300 ve Manisa'ya 7 920 doz enterotoksemi aşısı sevk edilmiştir.

3.7. Yayın Faaliyetleri

Konya VKAE bünyesinde yürütülen ilk bilimsel çalışma⁶⁸ Tevfik TEKELİ, Tülay BAYSAL ve Yusuf GÖKÇAY tarafından tamamlanan “İneklerde Subklinik Mastitislerin Kuru Dönemde Penisilin-Streptomisin Kombinasyonu ile Sağaltımı Üzerine Çalışmalar” başlıklı çalışma olup, Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisinde 1985 yılı, sayı 1, sayfa 71-79’da yayımlanmıştır.

3.7.1. Veterinarium Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Dergisi

Konya VKAE, bünyesinde yürütülen bilimsel çalışmaların ve veteriner bilimleri ile ilgili diğer kurum ve kuruluşlardan gelen araştırmaların yayımlandığı bilimsel yayın organı olan “Veterinarium Konya Hayvan Hastalıkları Araştırma Enstitüsü Dergisi”ni 1990’da yayınlamaya başlamıştır. Aynı yıl FKK ile Veterinarium dergisinin bilim ve yayın kurulu olarak görev yapacak olan “Yayın Kurulu” tespit edilmiştir⁶⁹. Enstitünün 1994’de isim değiştirmesine⁷⁰ (Bkz EK-F) paralel olarak, Dergi 1995 birinci sayıdan itibaren “Veterinarium Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Dergisi” ismiyle faaliyetini sürdürmektedir.

Çizelge 3.7.1.1. Konya VKAE Veterinarium Dergisinde yayınlanan makalelerin bilim alanlarına göre dağılımı.

Bölümler	Bilim alanı	Sayı	Toplam
Temel Bilimler	Biyokimya	20	34
	Fizyoloji	5	
	Histoloji	9	
Besin Hijyeni ve Gıda Teknolojisi	Besin Hijyeni ve Gıda Teknolojisi	17	17
Klinik Bilimleri Öncesi	Farmakoloji ve Toksikoloji	21	178
	Mikrobiyoloji	90	
	Parazitoloji	22	
	Patoloji	31	
	Viroloji	14	
Klinik Bilimleri	Cerrahi	1	9
	Doğum ve Jinekoloji	4	
	Dölerme ve Suni Tohumlama	1	
	İç Hastalıkları	2	
Zootečni ve Hayvan Besleme	Hayvan Besleme ve Besl. Hastalıkları	6	12
	Genetik	3	
	Zootečni	3	
Diğer		7	7

⁶⁸ Konya VKAE Arşivi.

⁶⁹ Konya VKAE 5 Nisan 1990 tarih ve 21 numaralı FKK.

⁷⁰ Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 28 Eylül 1994 tarih ve 1988 sayılı yazısı (Bkz. EK-F).

Veterinarium'un ilk sayısından 2007 sonuna kadar 21 sayıdan oluşan 18 ciltte toplam 256 makale yayınlanmıştır. Dergi, 1990'dan 1993'e kadar altı ayda bir, daha sonraki yıllarda ise yılda bir periyodik olarak çıkarılmıştır. Dergide 1998 yılı birinci sayıdan itibaren bilim ve yayın kurulu ayrılmış ve bilimsel makaleleri inceleyen bilim insanları "Bu Sayının Danışma Kurulu" başlığı altında verilmiştir (Veterinarium Konya HHAE Dergisi 1990–1994, Veterinarium Konya VKAE Dergisi 1995–2007). Dergide yayınlanan makalelerin dağılımı Çizelge 3.7.1.1'de sunulmuştur.

3.8. Personel

Konya VKAE'de geçmişten günümüze görev yapmış personelin ünvanlarına göre dağılımı Çizelge 3.8.1'de sunulmuştur.

3.8.1. Konya VKAE Müdürleri

Konya VKAE kuruluşundan günümüze kadar yedi kez müdür değiştirmiştir. Cevad Gediz en kısa, Mikâil Yenilmez ise en uzun süreli olarak müdürlük görevini yürütmüş ve iki kez Enstitünün müdürlüğüne getirilmiştir⁷¹.

3.8.1.1. Cevad Gediz

Cevad Gediz 1908 yılında İstanbul'da doğmuş, 1929'da Yüksek Baytar Mektebinden mezun olmuştur. Pendik Bakteriyoloji Enstitüsü ve Selimiye Laboratuvarlarında çalışmış olan Gediz, Konya VKAE Müdürü iken (Pendik VKAE 1970) 1953'te⁷¹ vefat etmiştir.

⁷¹ Konya VKAE Arşivi.

Çizelge 3.8.1. Konya VKAE’de görev yapan personelin yıllara göre dağılımı.

	Müdür	Müdür Yardımcısı	Uzman Veteriner Hekim	Veteriner Hekim	HSM/ Laborant	Biyolog/ Mühendis	Diğer Personel	Toplam
1957				2	1		12	15
1958				1	1		12	14
1959				1	1		11	13
1960				1	1		10	12
1961				4	1		27	32
1962				7	1		26	34
1963				4	1		11	16
1964				4	1		24	29
1965				4	1		32	37
1966				5	1		27	33
1967				9			14	23
1968				12			21	33
1969				14			21	35
1970				15			22	37
1987	1	1	3	3	3	1	30	42
1988	1	1	3	1	7	1	32	46
1989	1	1	2	3	6		32	45
1990	1	1	3	6	4		33	48
1991	1	1	2	6	5		33	48
1992	1	1	3	7	3		30	45
1993	1	1	4	8	3		25	42
1995	1	1	4	8	3		23	40
1996	1	1	8	5	3		21	39
1997	1	1	7	5	4		22	40
1998	1	1	5	5	10		24	46
1999	1	1	5	5	11		26	49
2000	1	1	10	6	11		24	53
2001	1	1	10	7	8		22	49
2002	1	1	12	5	7	1	27	54
2003	1	1	10	6	4	1	27	50
2004	1	1	11	12	3		28	55
2005	1	1	11	12	2		29	55
2006	1	1	11	17	2		27	59
2007	1	1	10	16	2	1	25	56

Not: 1971-1986 ve 1994 yılları personel bilgilerine ulaşılammıştır. HSM: Hayvan Sağlık Memuru.

3.8.1.2. Cevat Kumova

Cevat Kumova günümüzde Türkiye sınırları dışında yer alan Üsküp vilayetinin Komanova ilçesinde (1914) doğmuştur. Veteriner Fakültesini 1940’da bitiren Kumova, Afyon’a tayin olmuştur. Askerlik görevini tamamladıktan sonra 1943’de tekrar Afyon Merkez Veterinerliğine bir ay sonra da İçel Merkez Veterinerliğine atanmıştır. Sonra sırasıyla Etlik Veteriner Bakteriyoloji ve Seroloji Enstitüsü Asistanlığı (1946), Sivas Yıldızeli Veterinerliği (1948), Antalya Karaciğer

Ağrısı Laboratuvar Veterinerliği (1950), Konya Orta Anadolu Bölgesi Veteriner Aşı ve Serum Enstitüsü Mütchassıs Veterinerliği (Ağustos 1950) ve Samsun Veteriner Bölge Laboratuvarı Mütchassıs Veterinerliğine (1953) tayin edilmiştir. Aynı yıl (1953) sonbaharda tekrar Konya Orta Anadolu Bölgesi Veteriner Aşı ve Serum Enstitüsüne tayin olmuş ve kısa bir müddet sonra (1953) Enstitünün müdürlüğüne getirilmiş ve 1968'e⁷² kadar bu görevi yürütmüştür (Türk Veteriner Hekimliği Biyografi Arşivi 1967).

3.8.1.3. İlhami Nazlıoğlu

İlhami Nazlıoğlu Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesinden Haziran 1959'da mezun olmuştur (Erk 2009). Nazlıoğlu 1968'de Konya VKAE Müdürlüğüne getirilmiş ve 1978'e kadar bu görevi sürdürmüştür⁷².

3.8.1.4. Mikâil Yenilmez

Mikâil Yenilmez 1939'da Artvin'in Şavşat ilçesi'nde doğmuştur. İlk, orta ve lise eğitimini Artvin'de tamamlamış ve Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesinden 1962'de mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından Göle Hükümet Veterinerliği ve Altındere Harasında veteriner hekim olarak görev yaptıktan sonra uzmanlık eğitimini yapmak amacıyla Samsun VKAE'ye atanmıştır. Uzmanlık eğitimi sırasında Fransa'da altı ay araştırma ve incelemelerde bulunmuştur. Yenilmez sırasıyla Elazığ VKAE (1975), Konya VKAE (1978–1988), Şap Enstitüsü (1988) ve tekrar Konya VKAE (1991) Müdürlüğüne atanmıştır. Yenilmez, 1998'de emekliye ayrılmış ve 1999'da vefat etmiştir (Veterinarium Konya VKAE Dergisi 1999).

3.8.1.5. Muhammed Aksın

Muhammed Aksın 1954'de Elazığ'da doğmuştur. İlk, orta, lise öğrenimini aynı ilde yaptıktan sonra 1976'da Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesinden mezun olan Aksın, Siirt Merkez, Erüh ve Sivrice'de veteriner hekim olarak görev yapmış ve 1980'de Erzurum VKAE'ye tayin olmuştur. Aksın daha sonra Erzurum VKAE (1987), Konya VKAE (1988–1991) ve Şap Enstitüsü (1991–2000) Müdürlüğünü yapmıştır. Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Mikrobiyoloji Anabilim Dalında

⁷² Konya VKAE Arşivi.

doktorasını tamamlayan Aksın 2000’de Bakanlık Müşavirliğine atanmıştır. Aksın 2003’den itibaren Pendik VKAE’de Müdür olarak görev yapmaktadır (Pendik VKAE 2009).

3.8.1.6. Adnan Öztürk

Adnan Öztürk 1955’de Aksaray’da doğmuştur. İlk, orta ve lise öğrenimini aynı ilde tamamlamış ve 1979’da Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi mezun olmuştur. Öztürk sırasıyla Afyon Veteriner Müdürlüğü (1980), Kars Veteriner Müdürlüğü (1981-1982) ve Konya Veteriner Müdürlüğünde(1982) veteriner hekim olarak görev yapmıştır. Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Parazitoloji Anabilim Dalında (1992–1996) doktorasını tamamlayan Öztürk 1991’de Konya VKAE Müdür Yardımcılığına, 1998’de Kurumun Müdürlüğüne getirilmiş olup halen aynı Kurumda görevine devam etmektedir⁷³.

⁷³ Konya VKAE Arşivi.

4. TARTIŞMA

Türkiye’de Bakteriyolojihane-i Baytari (1901), Pendik VKAE (1914), Etlik VMKAE (1925) ve Bornova VKAE (1934)’den sonra Samsun (1950) VKAE kurulmuştur (Bekman 1956). Çalışma konusunu oluşturan Konya VKAE’nin de Samsun VKAE ile aynı yıl kurulduğu ve “Orta Anadolu Bölgesi Veteriner Aşı ve Serum Enstitüsü” ismiyle⁷⁴ 28 Nisan 1950 günü faaliyete başladığı belirlenmiştir⁷⁵. İlk kurulduğunda Bakanlığa tahsis onayı bulunmayan Konya VKAE’nin kurulduğu arazi ve binanın TKB’ye tahsisi 1962’de gerçekleştirilmiştir⁷⁶ (Bkz. EK-C).

Kurumda ilk yıllarda Orta Anadolu Bölgesi’nin ekonomik kalkınmasında etkili olan aşı ve serumlar üretilmiş⁷⁶ ve çeşitli hayvan hastalıklarının teşhisi yapılmıştır (Çizelge 3.5.1.3).

Orta Anadolu Bölgesi hayvancılığını hastalıklardan korumak amacıyla “Orta Anadolu Bölgesi Aşı ve Serum Enstitüsü” 1968’de genel bütçe ile idare edilen “Veteriner Bakteriyoloji ve Araştırma Enstitüsüne”⁷⁷ (Bkz. EK-Ç), 1969’da ise döner sermayeli “Konya Veteriner Bakteriyoloji ve Seroloji Enstitüsüne” dönüştürülmüştür. Bu Kurumun bünyesinde, genel bütçeyle idare edilen “Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü” adıyla ayrı bir kurum oluşturulmuştur⁷⁸ (Bkz. EK-D).

Türkiye’de uzun yıllar veteriner kontrol ve araştırma enstitüsü olarak faaliyetlerini sürdüren Pendik VKAE, Samsun VKAE, Adana VKAE, Elazığ VKAE ve Erzurum VKAE’nin 1987’de “Hayvan Hastalıkları Araştırma Enstitüsü” olarak değiştirilen isimleri⁷⁹ 1994’de tekrar “Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü” olmuştur. Bu çalışmada Konya VKAE’nin de yukarıda bahsedilen enstitülerle aynı tarihlerde aynı isim değişikliklerine uğradığı belirlenmiştir⁸⁰ (Bkz. EK-F).

⁷⁴ Veteriner İşleri Genel Müdürlüğünün 6 Eylül 1950 tarih ve 53947 sayılı yazısı.

⁷⁵ Konya Valiliğinin 28 Ocak 1953 tarih ve 170 sayılı yazısı.

⁷⁶ Milli Emlak Müdürlüğünün 29 Ağustos 1962 tarih ve 6917 sayılı yazısı (Bkz. EK-C).

⁷⁷ Tarım Bakanlığının 19 Temmuz 1968 tarih ve 1202 sayılı oluru (Bkz. EK-Ç).

⁷⁸ Veteriner İşleri Genel Müdürlüğünün 23 Kasım 1968 tarih ve 110471 sayılı yazısı (Bkz. EK-D).

⁷⁹ Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 09 Nisan 1987 tarih ve 29911 sayılı yazısı.

⁸⁰ Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 28 Eylül 1994 tarih ve 1988 sayılı yazısı. Ayrıca İzmir Bornova’daki “Hayvan Aşıları Kontrol Merkezi Müdürlüğü”nün ismi de Bakanlığın “6 Nisan 1994 tarih ve MKD-D-1/58 sayılı Oluru ile Bornova VKAE şeklinde değiştirilmiştir (Bkz. EK-F).

Konya VKAE önemli miktarda hayvan varlığı bulunan bölgesel hizmet alanına⁸¹ ilaveten gerektiğinde dışarıdan gelen hizmet taleplerini de karşılamaktadır (Çizelge 3.6.2.2). Enstitü bölgede hayvan hastalıklarının teşhisini yapan tek resmi kurumdur. Aynı zamanda bölgede kuş gribi ve kuduz hastalıklarının teşhisi sadece bu kurumda yapılmaktadır⁸². Konya VKAE'nin yürütmüş olduğu bilimsel araştırmalar, eğitim, hayvan hastalıklarının teşhisi, toksikolojik analizler, epidemiyolojik çalışmalar, aşı üretimi (enterotoksemi) ve yayın konularındaki faaliyetlerini gösteren Çizelgeler (Çizelge 3.3.1, Çizelge 3.5.1.1-4, Çizelge 3.5.2.1, Çizelge 3.5.4.1, Çizelge 3.5.5.1, Çizelge 3.5.6.1-2, Çizelge 3.5.7.1, Çizelge 3.5.8.1, Çizelge 3.6.1.1, Çizelge 3.6.2.1-2, 3.7.1.1) ve Eklerdeki (Bkz. EK-I-K) veriler dikkate alındığında Kurumun bölge ve ülke hayvancılığının ekonomik kalkınmasına önemli katkılar sağladığı ileri sürülebilir.

Konya VKAE'de bilimsel araştırmalar kuruluşundan yaklaşık 35 yıl sonra (1985) başlamıştır⁸². Kurumda hayvan hastalıklarının epidemiyolojisi, kontrolü ve eradikasyonunu hedef alan araştırmalar ile teşhis ve üretim teknikleri geliştirme ve halk sağlığına yönelik araştırmalar yürütülmesi (Bkz. EK-I); Enstitü personelinin hizmet içi ve yurt dışı eğitim programlarına katılmaları ve Kurumda veteriner hekimlere (Bkz. EK-İ-J) ve yetiştiricilere⁸² yönelik eğitim, kurs ve seminerler düzenlenmesi Enstitünün kuruluş amaçları çerçevesinde görevleri arasında yer alan araştırma ve eğitim faaliyetlerini⁸³ yerine getirdiğini gösteren önemli veriler olarak değerlendirilebilir.

Enstitülerin bakteriyoloji laboratuvarlarında 1959-1999 yıllarında muayene edilen marazi madde miktarı Etlik VMKAE'de 220 296 (Öztürk ve Yerlikaya 2001), Pendik VKAE'de 171 077 adet (Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü 1970-1973, Pendik VKAE Dergisi 1975, Pendik VBSE Dergisi 1977-1978, Pendik VME Dergisi 1979-1985, Pendik HHMAE Dergisi 1986-1992, KKGM 1991, Pendik VM Dergisi 1993-2000); Konya VKAE'de ise bu değer 27 107 adettir (Çizelge 3.5.1.3). Serolojik teşhis yönünden 1959-1999 yıllarında muayene edilen kan serumu Pendik VKAE'de

⁸¹ Türkiye ve Konya VKAE'nin bölgesel sorumluluk alanının 2007 yılına ait hayvan varlığı: Büyükbaş Türkiye 11 121 458, Konya Bölgesi 1 214 564; Küçükbaş Türkiye 31 748 651, Konya Bölgesi 4 539 68 Kanatlı; Türkiye 273 548 489, Konya Bölgesi 21 820 856'dır (Türkiye İstatistik Kurumu 2009).

⁸² Konya VKAE Arşivi

⁸³ Tarım ve Köyişleri Bakanlığının 17 Temmuz 1995 tarih ve 522 sayılı oluru.

415 203 (Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü 1970-1973, Pendik VKAE Dergisi 1975, Pendik VBSE Dergisi 1977-1978, Pendik VME Dergisi 1979-1985, Pendik HHMAE Dergisi 1986-1992, KKGM 1991, Pendik VM Dergisi 1993–2000) ve Etlik VMKAE’de 163 015 adet (Öztürk ve Yerlikaya 2001); Konya VKAE’de ise yukarıdaki yıllarda serolojik yönden muayene edilen kan serumu miktarı 55 313 adettir (Çizelge 3.5.1.4). Etlik VMKAE, Kuduz Teşhis Laboratuvarında 1980–1999 yıllarında 8 887 adet materyal muayene edilmiştir (Öztürk ve Yerlikaya 2001). Konya VKAE’de ise bu değer 1 469 adettir (Çizelge 3.5.2.1). Bakteriyolojik teşhis, serolojik teşhis ve kuduz hastalığının teşhisi yönünden muayene edilen marazi madde miktarı değerlendirildiğinde Konya VKAE’de miktarın diğer enstitülerden düşük sayıda olduğu belirlenmiştir.

Moleküler Mikrobiyoloji Laboratuvarı veteriner kontrol ve araştırma enstitüleri içinde 1999’da ilk olarak Konya VKAE’de kurulmuştur⁸⁴.

Pendik VKAE, Parazitoloji Laboratuvarında 1992-1999 yıllarında 1 169 adet marazi madde muayene edilmiştir (Pendik HHMAE Dergisi 1992, Pendik VM Dergisi 1993–2000). Konya VKAE Parazitoloji Laboratuvarında ise bu değer 4 769 olup Pendik VKAE’den yüksektir (Çizelge 3.5.4.1).

Patoloji Laboratuvarlarında 1993-1999 yıllarında muayene edilen marazi madde miktarı Pendik VKAE’de 35 120 (Pendik VM Dergisi 1993-2000); Konya VKAE’de ise 9 958 adet olup (Çizelge 3.5.5.1) Pendik VKAE’den düşüktür.

Tavuk hastalıkları teşhis laboratuvarlarında 1982-1989 yıllarında Bornova VKAE’de 28 526, Pendik VKAE’de 20 989, Elazığ VKAE’de 11 648, Adana VKAE’de 2 889, Samsun VKAE’de 854, Erzurum VKAE’de 124 adet marazi madde muayene edilmiştir (Pendik VME Dergisi 1982-1985, Pendik HHMAE Dergisi 1986-1989, KKGM 1991). Konya VKAE’de ise bu sayı 2 837 adet (Çizelge 3.5.6.1) olup, Bornova VKAE, Pendik VKAE, Adana VKAE ve Elazığ VKAE’den düşük; Erzurum VKAE ve Samsun VKAE’den ise yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tavuk hastalıkları teşhis laboratuvarlarında 1990-1999 yıllarında Pendik VKAE’de 215 584 adet kan serumu muayene edilmiştir (Pendik HHMAE Dergisi

⁸⁴ Konya VKAE Arşivi.

1990–1992, Pendik VM Dergisi 1993–2000). Konya VKAE’de muayene edilen kan serumu miktarı 173 282 (Çizelge 3.5.6.2) olup Pendik VKAE’den düşük sayıda olduğu belirlenmiştir.

Toksikoloji laboratuvarlarında 1990-1999 yıllarında Etlik VMKAE’de 3 795 (Öztürk ve Yerlikaya 2001), Pendik VKAE’de 2 336 adet toksikolojik analiz yapılmıştır (Pendik HHMAE Dergisi 1990-1992, Pendik VM Dergisi 1993-2000). Konya VKAE’de uygulanan toksikolojik analiz sayısı 9 202 adet (Çizelge 3.5.7.1) olup, Etlik VMKAE ve Pendik VKAE’den yüksektir.

Konya VKAE Viroloji Laboratuvarında 2004-2007 yıllarında 17 543 adet (Çizelge 3.5.8.1) serum muayene edilmiştir.

Yukarıda belirtilen Bakteriyoloji, Kuduz, Parazitoloji, Patoloji, Tavuk Hastalıkları Teşhis, Toksikoloji, Viroloji Laboratuvarlarına ait faaliyet çizelgeleri dikkate alındığında Konya VKAE’nin tarihsel gelişim sürecinde hastalıkların teşhisi konusundaki görevlerini⁸⁵ yerine getirdiği ileri sürülebilir.

Enstitülerin teşhis laboratuvarlarının faaliyetleri karşılaştırıldığında genellikle, kuruluş tarihleri daha eski ve kökleşmiş kurumlar olan Pendik VKAE ve Etlik VMKAE’de incelenen marazi madde sayısının Konya VKAE’den daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum; Pendik VKAE ve Etlik VMKAE’nin bazı hastalıklar için özelleşmiş laboratuvar sayılarının Konya VKAE’den ve diğer enstitülerden daha fazla olması (Örneğin Konya VKAE’de bakteriyoloji alanında teşhis yapan laboratuvar sayısı bir tane iken Etlik VMKAE’de Bakteriyolojik Teşhis Laboratuvarının yanı sıra Spiroket Hastalıkları Laboratuvarı, Tüberküloz-Paratüberküloz ve Ruam Teşhis Laboratuvarı vb spesifik laboratuvarların bulunması) (Etlik VMKAE 2009); bazı laboratuvar bölümlerinin (Kuduz, Parazitoloji, Patoloji, Toksikoloji, Viroloji vb) Konya VKAE’den daha önce kurulmuş olması ve uzman veteriner hekim sayılarının daha fazla olması; bazı üst düzey test cihazlarına ve birçok hastalık için ulusal referans laboratuvarına sahip olmaları nedeniyle (Pendik VKAE’de Theileria Annulata Referans Teşhis Laboratuvarı, Brusella Referans Teşhis Laboratuvarı vb) (Etlik VMKAE 2009, Pendik VKAE 2009) üst düzey testler

⁸⁵ Tarım ve Köyişleri Bakanlığının 17 Temmuz 1995 tarih ve 522 sayılı oluru.

gerektiren hastalıkların teşhisinin sadece bu laboratuvarlarda yapılabilmesi (örneğin Brusella hastalığı için Konya VKAE’de sadece ön teşhis yapılabilmesi ve tiplendirme için materyalin Pendik VKAE’ye gönderilmesi vb) ve viral hastalıkların teşhisinin genelde bu enstitülerde yapılabilmesi ile açıklanabilir. Aynı zamanda VKAE’lerin hizmet ettiği bölgedeki yetiştirilen hayvan türü ve sayısının farklılık göstermesi (bazı bölgelerde kanatlı, bazılarında küçükbaş hayvan varlığının daha fazla olması vb), enstitünün yürütmüş olduğu bir proje varsa proje kapsamında daha fazla örnek toplanması ve marazi maddelerin enstitülere gönderilmesinde bir örneklik olmaması (hayvan, organ, doku, yem vb) gibi faktörlerin de enstitülerde muayene edilen marazi madde miktarını etkilediği ileri sürülebilir.

Etlik VMKAE birçok laboratuvar ve konuda akredite olmuştur (Etlik VMKAE 2009). Konya VKAE ise 2005’de başlamış olduğu akreditasyon çalışmalarına⁸⁶ (Bkz. EK-G) devam etmektedir.

Enstitünün Deney Hayvanları Ünitesinin hastalıkların teşhisi amacıyla faaliyetini yürütmesi; Epidemiyoloji Ünitesinin hastalıkların ulusal ve bölgesel dağılımlarının izlenebilmesi amacıyla hastalıkların ortaya çıkış ve sönüşlerini kaydetmesi ve bölgesel, ulusal ve uluslar arası düzenlenen epidemiyoloji projelerine katılması (Bkz. EK-K) Enstitünün kuruluş amaçları çerçevesinde görevleri⁸⁷ ile örtüşen olumlu faaliyetler olarak değerlendirilebilir.

Konya VKAE’de Distofajin hapi 1961’den 1975’e kadar üretilmiş⁸⁸ olup 1961–1972 yıllarında Distofajin üretimi 11 007 048 adettir (Çizelge 3.6.1.1). Enstitünün Distofajin ürettiği dönemde bölge hayvanlarını distomatoz hastalığına karşı koruyarak küçükbaş hayvancılığa pozitif yönde katkısının olduğu belirtilebilir.

Günümüzde Pendik VKAE ve Etlik VMKAE’de çok çeşitli aşılar üretilirken Konya VKAE’de sadece enterotoksemi aşısı üretilmektedir. Enterotoksemi aşısının 1974-1999 yıllarında üretimi Pendik VKAE’de 152 358 398 dozdur (Pendik VKAE Dergisi 1975, Pendik VBSE Dergisi 1977-1978, Pendik VME Dergisi 1979-1985, Pendik HHMAE Dergisi 1986-1992, Pendik VME Dergisi 1993-2000). Konya VKAE’de ise bu değer 91 755 769 doz (Çizelge 3.6.2.1) olup, Pendik VKAE’den

⁸⁶ Konya VKAE 25 Mayıs 2005 tarih ve 2005/2 numaralı FKK (Bkz. EK-G).

⁸⁷ Tarım ve Köyişleri Bakanlığının 17 Temmuz 1995 tarih ve 522 sayılı oluru.

⁸⁸ Konya VKAE 12 Kasım 1975 tarih ve 18 numaralı FKK.

daha düşüktür. Konya VKAE'nin ürettiği enterotoksemi aşısı miktarı ve aşının sevk edildiği iller (Çizelge 3.6.2.2) dikkate alındığında Enstitünün Türkiye'de geniş bir alanda küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde koruyucu hekimliğe açısından pozitif bir katkısının olduğu ileri sürülebilir.

Pendik VKAE, Etlik VMKAE ve Bornova VKAE görevleri çerçevesinde⁸⁹ kurumlarında gerçekleştirilen bilimsel araştırmaları ve veteriner hekimlikle ilgili çalışmaları yayımladıkları dergilere sahiptirler (Bornova VKAE 2009, Etlik VMKAE 2009, Pendik VKAE 2009). Konya VKAE'de bu enstitülere paralel olarak 1990'dan itibaren "Veterinarium Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Dergisi" isimli bilimsel periyodiği yayımlayarak kuruluş amaçlarına uygun olarak yayın görevini yerine getirmektedir⁸⁹.

Enstitülerde 1957'de veteriner hekim sayısı Etlik VMKAE ve Pendik VKAE'de 31'er (Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü 1970); Konya VKAE'de ise ikidir (Çizelge 3.8.1). Enstitülerde 1970'de veteriner hekim sayısı Etlik VMKAE ve Pendik VKAE'de 38'erdir (Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü 1973). Konya VKAE'de ise bu sayı 15'dir (Çizelge 3.8.1). Enstitülerde 1990'da Etlik VMKAE'de uzman veteriner hekim sayısı ve veteriner hekim sayısı 18'er (Öztürk ve Yerlikaya 2001); Pendik VKAE'de uzman veteriner hekim sayısı 23, veteriner hekim sayısı 11 dir (Pendik HHMAE Dergisi 1990). Konya VKAE'de ise uzman veteriner hekim sayısı üç, veteriner hekim sayısı altıdır (Çizelge 3.8.1). Enstitülerde 1999'da uzman veteriner hekim sayısı Etlik VMKAE'de 26, veteriner hekim sayısı 18 (Öztürk ve Yerlikaya 2001); Pendik VKAE'de uzman veteriner hekim sayısı 20, veteriner hekim sayısı yedidir (Pendik VM Dergisi 1999). Konya VKAE'de ise uzman veteriner hekim sayısı ve veteriner hekim sayısı beşerdir (Çizelge 3.8.1). Konya VKAE'de 2007'de uzman veteriner hekim sayısı 10 veteriner hekim sayısı 16'dır (Çizelge 3.8.1). Konya VKAE'de veteriner hekim ve uzman veteriner hekim sayısının tarihsel süreç içinde Pendik VKAE ve Etlik VMKAE'den oldukça düşük sayıda olduğu söylenebilir. Konya VKAE'de 1984'de toksikoloji konusunda uzman bir personelin görevlendirilmesiyle Toksikoloji Laboratuvarının açılmasının kararlaştırılması ve toksikolojik analizlerin Konya VKAE'de yapılabilir hale gelmesi⁹⁰ uzman veteriner

⁸⁹ Tarım ve Köyişleri Bakanlığının 17 Temmuz 1995 tarih ve 522 sayılı oluru.

⁹⁰ Konya VKAE 17 Eylül 1984 tarih ve 78 numaralı FKK.

hekimlerin VKAE'ler, dolayısıyla bölge ve ülke hayvancılığı açısından oldukça önemli olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Bu çalışma ile Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünün tarihsel gelişimi ve bölge hayvancılığına katkıları sergilenerek genelde Türkiye'deki VKAE'lerin halk sağlığı ve salgın hastalıklarla mücadeledeki öneminin anlaşılmasına katkıda bulunulacağı düşünülmektedir. Çeşitli yayınlarda veteriner kontrol ve araştırma enstitüleri ile ilgili bilgiler yer almakla birlikte bu tez projesi Konya VKAE özelinde veteriner kontrol ve araştırma enstitülerini bütün olarak konu alan ilk çalışmadır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonucu elde edilen verilere göre; Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü'nün 28 Nisan 1950'de kuruluşundan günümüze kadar geçirmiş olduğu tarihsel gelişim sürecinde kuruluş amaçlarına uygun bir görünüm sergileyerek hayvan hastalıklarının teşhisi, toksikolojik analizler, veteriner hekimlerin ve yetiştiricilerin eğitimi, bilimsel araştırmalar ve üretim konularındaki yürütmüş olduğu faaliyetleri ile bölge hayvancılığının ekonomik kalkınmasına önemli katkılar sağladığı ileri sürülebilir.

Araştırma sonucu elde edilen verilere göre; VKAE'lerde bazı hayvan hastalıklarının teşhisinin ve toksikolojik analizlerin yapılabilmesi için uzman veteriner hekimlerin önemli olması nedeniyle Enstitünün verimliliğinin artırılması için uzman ya da lisansüstü eğitim almış personel sayısının artırılması yoluna gidilmelidir. Aynı zamanda Kurumda laboratuvarların teknik kapasitesinin yükseltilmesi ve devam etmekte olan akreditasyon çalışmalarının tamamlanması ile daha fazla hayvan hastalığının teşhisi mümkün olabilecektir.

Konya VKAE'nin tarihsel gelişim sürecinde değişik zaman dilimlerinde çeşitli aşı ve serum ve biyolojik madde üretmiş olmakla birlikte, günümüzde sadece enterotoksemi aşısı üretmektedir. Kurumda bölge hayvancılığı için gerekli olan diğer aşı, serum ve biyolojik madde üretiminin yararlı olacağı önerilebilir.

Enstitü ile ilgili 1950–1960 yıllarına ait arşiv belgelerinin çoğunluğuna ulaşamamış olması nedeniyle genel olarak kurum arşivciliğinin geliştirilmesi tavsiye edilebilir.

Bu çalışma ile ulaşılan arşiv belgelerinin el verdiği ölçüde Konya VKAE'nin kuruluşu, çalışmaları, günümüze kadar sergilemiş olduğu gelişmelerin tarihsel görünümünün bölge ve ülke hayvancılığına sağlamış olduğu katkılarının bilim tarihi perspektifinden ele alınarak sergilendiği kanaatine varılmıştır.

6. ÖZET

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

“Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü’nün Tarihi Gelişimi ve Bölge Hayvancılığına Katkıları”

Emine TÜRKMENOĞLU

Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı

DOKTORA TEZİ / KONYA – 2010

Bu tez projesinin amacı Konya’da 1950 yılında Orta Anadolu Bölgesi Aşı Serum Enstitüsü adıyla kurulmuş olan Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü’nün kuruluşunu, çalışmalarını, günümüze kadar sergilemiş olduğu gelişmelerin tarihsel görünümünü ve bölge hayvancılığına katkılarını bilim tarihi perspektifinden ele alarak sergilemektir.

Bu çalışma ile elde edilecek verilerle Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü’nün geçmişten günümüze salgın hayvan hastalıkları ile yapılan mücadeledeki yeri, gösterdiği başarılar, bölge hayvancılığına katkıları ve eksiklikleri ortaya konularak Türkiye’nin Avrupa Birliğine geçiş sürecinde Tarım ve Köyişleri Bakanlığının çeşitli birimlerinde yapılan ve yapılması planlanan değişikliklere ışık tutulması, veteriner kontrol ve araştırma enstitülerinin yeniden yapılandırılmaları ve bölge hayvancılığına sağlayabilecekleri katkıları ile ilgili yeni görev ve hedeflerin ortaya konulması bakımından yararlı olacağı ileri sürülebilir.

Tezin kapsamını Türkiye’deki sekiz veteriner kontrol ve araştırma enstitüsünden biri olan Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü oluşturmaktadır. Projenin gerçekleştirilmesinde medikal tarih araştırmalarında uygulanan retrospektif yöntem kullanılmıştır. Konu ile ilgili verileri elde etmek amacıyla çeşitli arşiv ve kütüphaneler taranmıştır. İmkanlar dâhilinde ulaşılan ilk elden veriler ve arşiv belgeleri bilimsel veri analizi yapılarak değerlendirildikten sonra ulaşılan sonuç çerçevesinde konu tartışmaya açılmıştır.

Çalışmanın sonucunda Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü’nün tarihsel gelişim sürecinde kuruluş amaçlarına uygun bir görünüm sergileyerek hayvan hastalıklarının teşhisi, toksikolojik analizler, veteriner hekimlerin ve yetiştiricilerin eğitimi, bilimsel araştırmalar ve üretim konularındaki yürütmüş olduğu faaliyetleri ile bölgede hayvancılığın kalkınmasına önemli katkılar sağladığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda Enstitü’nün daha verimli bir duruma getirilmesi için uzman veteriner hekim sayısının, laboratuvarların teknik kapasitesinin, aşı, serum ve biyolojik madde çeşitliliği ve miktarının artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Araştırma Enstitüsü; Hayvan Hastalıkları; Hayvan Sağlığı; Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü.

7. SUMMARY

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

“The Historical Development of Konya Veterinary Control and Research Institute and its Contributions to Animal Husbandry in the Region”

Emine TÜRKMENOĞLU

Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı

DOKTORA TEZİ / KONYA – 2010

The aim of the present thesis project is to present the establishment, studies, historical aspect of the developments achieved up to the present and contributions to animal husbandry of Konya Veterinary Control and Research Institute, which was established in Konya in 1950 with the name of Central Anatolia Vaccination and Serum Institute, through an approach from the perspective of history of science.

It can be asserted that the data obtained in this study will be useful in offering an insight to the changes implemented and planned to be implemented in several units of the Ministry of Agriculture and Rural Affairs in the process of Turkey's accession to the European Union, restructuring veterinary control and research institutes and setting the new functions and objectives regarding the contributions they could provide to animal husbandry in the region by presenting the place of Konya Veterinary Control and Research Institute in the battle against contagious animal diseases, its achievements, contributions to animal husbandry in the region and its deficiencies.

The scope of the thesis is comprised of Konya Veterinary Control and Research Institute, which is one of the eight veterinary control and research institutes in Turkey. The retrospective method, which is used in medical history research studies, was employed in conducting the project. Several archives and libraries were searched in order to obtain the data regarding the topic. After the evaluation of the first-hand data and the archive documents obtained within the bounds of possibility through scientific data analysis, the topic was opened to discussion within the scope of the achieved result.

As the result of the study, it was determined that Konya Veterinary Control and Research Institute has presented a perspective relevant to the establishment goals in the course of its historical development and made significant contributions to the development of animal husbandry through the activities carried out in the diagnosis of animal diseases, toxicological analysis, training of veterinarians and producers, scientific research studies and production. At the same time, it was concluded that it is necessary to increase the number of professional veterinarians, the technical capacity of laboratories, the variety and quantity of vaccine, serum and biological materials in order to bring the institute to a more productive position.

Key Words: Research Institute; Animal Diseases; Animal Health; Konya Veterinary Control and Research Institute.

8. KAYNAKLAR

1. Abdürrahman. Ankara Etlik Merkez Laboratuvarları. Ziraat Gazetesi, 1933; 749-756.
2. Adana Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü. Enstitümüz. Erişim Tarihi: 21 Eylül 2009, <http://adana.vet.gov.tr/enstitumuz.html>.
3. Ahmet Refik. Erzincan Serom Müessesesi. Ziraat Gazetesi. 1933; 746-749.
4. Aydın N. Veteriner Halk Sağlığında Zoonozların Kontrolü. Türk Veterinerlik ve Hayvancılık Dergisi. 1994; 6: 5-7.
5. Başağaç RT. Türkiye’de İki Dünya Savaşı Arasında Veteriner Hekimliği Hizmetleri ve Hayvancılık Politikaları Üzerinde Araştırmalar. AÜ, Doktora Tezi, 2001; 26.
6. Batı A. Elazığ’da Bakteriyoloji Enstitüsünün Temelleri Atıldı. Türk Veteriner Hekimler Derneği Dergisi. 1949; 19: 510.
7. Bekman M. Veteriner Tarihi. Ankara, Ankara Basım ve Ciltevi, 1940; 97-188.
8. Bekman M. Türkiye’de Bakteriyolojinin Başlangıç Tarihi ve Ordinaryüs Profesör Bakteriyolog Dr. Ahmet Refik Güran Biographie. İstanbul, Hüsnütabiat Basımevi, 1948; 8.
9. Bekman M. Veteriner Hekimliğimizin Fetret Devri 1918–1922. İstanbul, Hüsnütabiat Basımevi, 1950; 1-40.
10. Bekman M. Türkiye’de Veteriner Hekimliği. Türk Veteriner Hekimler Derneği Dergisi. 1956; 122–123: 3249-3288.
11. Bornova Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü. Bornova Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü. Erişim Tarihi: 02 Eylül 2009, <http://bornova.vet.gov.tr/>.
12. Bornova Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Dergisi. Bornova Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü’nün 50. Kuruluş Yıldönümü Kutlandı. 2000; 25: 1-4.
13. Devellioğlu F. Osmanlıca-Türkçe Lûgat. Ankara, Doğu Ltd. Şti. Matbaası, 1962; 1-1440.
14. Dilgimen H. Veteriner Hekimliği Tarihi. İstanbul, Bozkurt Matbaası, 1947; 123.
15. Dinçer F. Türk Askeri Veteriner Hekim Öğretimi, Teşkilatı ve Askeri Veteriner Akademisi Tarihçesi. Ankara, 1969; 39-73.
16. Dinçer F. Türkiye’de Bilimsel Veteriner Hekimliğin Başlaması, Evreleri ve İlim Tarihimizdeki Yeri. Elazığ Veteriner Fakültesi Dergisi. 1975; 81-91.
17. Dinçer F. Türkiye’de Askeri Veteriner Hekimlik Tarihi Üzerinde Araştırmalar II. Bölüm. AÜ Veteriner Fakültesi Dergisi. 1980; XXVII (1-2): 259.
18. Dinçer F. Ord. Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün’ün Hayatı ve Bilimsel Çalışmaları. AÜ Veteriner Fakültesi Dergisi. 1982; 29(1-2): 256-276.
19. Dinçer F. Türkiye Cumhuriyeti’nin 75. yılında veteriner hekimliğin bilimsel bilânçosu. Türkiye Cumhuriyeti’nin 75. Yılında Bilim “Bilânço 1923–1998” Ulusal Toplantısı: s. 335–365, Eylül 1999, Ankara.
20. Dinçer F, Özgür A, Yerlikaya H. Veteriner hekimliği tarihimizde mikrobiyolojinin dönüm noktaları. I. Ulusal Veteriner Mikrobiyoloji Kongresi: s. 1-29 Eylül 1994, Ankara.

21. Elazığ Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü. Elazığ Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü. Erişim Tarihi: 19 Eylül 2009, <http://elazig.vet.gov.tr/index.htm>.
22. Erganiş O. Ülkemizde aşı üretimi ve denetimi. Serbest Veteriner Hekimlik ve Veteriner Sağlık Ürünleri Sempozyumu: s. 91-101, 17-18 Mart 2007, Konya.
23. Erk N. Veteriner Tarihinin Önemi. Türk Veteriner Hekimler Derneği Dergisi. 1958; 143-144:1-6.
24. Erk N. Türkiye’de Veteriner Hekimlik Öğretiminin Başlangıcı ve Bugüne Kadar Geçirdiği Safhalar Üzerinde Yeni Araştırmalar. AÜ Veteriner Fakültesi Dergisi. 1960a; VI(1-2): 80-85.
25. Erk N. Türkiye’de Veteriner Hekimlik Öğretiminin Başlangıcı ve Bugüne Kadar Geçirdiği Safhalar Üzerinde Yeni Araştırmalar II. AÜ Veteriner Fakültesi Dergisi. 1960b; 6(3-4): 281-287.
26. Erk N. Veteriner Fakültesinin Ankara Üniversitesine Katılışı Tarihi ve Son On İki Yıllık Öğretim Durumu. AÜ Veteriner Fakültesi Dergisi. 1961; 8,2, 158-187.
27. Erk N. Pasteur ve Veteriner Hekimlik. Türk Veteriner Hekimler Derneği Dergisi. 1962; (184-185): 28-30.
28. Erk N. Pendik Veteriner Bakterioloji ve Seroloji Enstitüsü Kuruluşu. AÜ Veteriner Fakültesi Dergisi. 1963; X (1): 44-48.
29. Erk N. Tarihte Önemli Sığır Vebası Salgınları ve 1920’ye Kadar Memleketimizdeki Durumu. AÜ Veteriner Fakültesi Dergisi. 1964; 10 (3-4): 221-237.
30. Erk N. Veteriner Tarihi. AÜ Basımevi, 1966.
31. Erk N. İlk Türk Bakteriologlarından Adil Mustafa. AÜ Veteriner Fakültesi Dergisi. 1968a; XV(1): 24-28.
32. Erk N. İmmunoloji ve Serolojinin Başlangıç Tarihi. 1968b; 194-206.
33. Erk N. Tarihte Kuduz Hastalığı. Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi. 1975; II(2): 210-5.
34. Erk N, Akkerman NC. Türkiye’de Sığır Vebası Salgınları ve Eradikasyonu Tarihi. Ankara, AÜ Basımevi, 1969; 1-142.
35. Erk N, Dinçer F. Türkiye’de Veteriner Hekimlik Öğretimi ve Ankara Üniversitesi Veteriner Hekimlik Tarihi. Ankara, AÜ Basımevi, 1970; 5.
36. Erzurum Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü. Erzurum Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü. Erişim Tarihi: 07 Eylül 2009, <http://erzurum.vet.gov.tr/>.
37. Etem. Pendik Serom Müessesesi. Ziraat Gazetesi. 1933; 743-749.
38. Etlik Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü. 52. yıl Etlik Veteriner Merkez Kontrol ve Araştırma Enstitüsü. Ankara, 1973;1-123.
39. Etlik Veteriner Merkez Kontrol ve Araştırma Enstitüsü. Enstitünün tarihçesi. 1999 Yılı Araştırma Faaliyet Raporları Program Değerlendirme Toplantısı: s. 3, 10-11 Mayıs 1999, Çeşme, İzmir.
40. Etlik Veteriner Merkez Kontrol ve Araştırma Enstitüsü. Etlik Veteriner Merkez Kontrol ve Araştırma Enstitüsü. Erişim Tarihi: 18 Temmuz 2009, <http://www.etlikvet.gov.tr/>.
41. Gâzî Ahmed Muhtar Paşa. Takvîmü’s-Sinîn. Yayına Hazırlayanlar: Yücel Dağlı, Hamit Pehlivanlı, Ankara, Genelkurmay Basımevi, Yayın no: 93/32, 1993; 1-603.

42. Godlewsky, und Sommer. Uber die Thierheilkunde in der Türkei. Magazin f.d ges Thierheilkunde. 1846; 12, 465-500. Çeviren: Nihal Erk 1972.
43. Hamdi. Distofajin Laboratuvarı. Ziraat Gazetesi. 1933; 757-761.
44. Harp Tarihi Encümeni. İstiklal Harbinin Baytari Harp Tarihi Methal Merkez ve Umumi Cephe. İstanbul, Askeri Matbaa, 1933; 1-128.
45. İnfovet. Hastalıklarla Mücadelede Türkiye'nin Merkezinde: Etlik Veteriner Araştırma Enstitüsü. 2007; 41: 28-37.
46. İnfovet. 2010 Yılında İki Yeni Laboratuvarla Hizmet Vereceğiz. 2009; 72: 58-63.
47. Karagözoğlu AG. Şap Enstitüsünün Tarihçesi ve Genel Durumu. Şap Enstitüsü 1967-1969. 1969; 8-14.
48. Karasszon DA. Concise History of Veterinary Medicine. Budapest, 1988; 311.
49. Kolaylı Ş. Baytarlığın Cumhuriyet Devrindeki Umumi Hizmetleri. "Distofajin Müessesesi" Türk Baytarlar Cemiyeti Mecmuası. 1933; 1-3 (14): 67-69.
50. Kolaylı Ş. Pendik Veteriner Bakterioloji Enstitüsünün Tarihi Üzerinde Kısa Bir Açıklama. Pendik VKAE Dergisi. 1967; 19-20.
51. Konya İl Yıllığı 1966-1967. Konya, Güzel Sanatlar Matbaası, 1967; 424-425.
52. Konya İl Yıllığı 1973 Cumhuriyetin 50. Yılında. Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü. 1973; 594.
53. Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü. Hayvan Sağlığı İstatistikleri 1982-1989. Ankara, 1991; 145-183.
54. Menteş Gürler A, Osmanağaoğlu Ş. Cumhuriyet'in ilk 10 yılının veteriner hekimlik açısından değerlendirilmesi: II. Kurumlar. II. Ulusal Veteriner Hekimliği Tarihi ve Mesleki Etik Sempozyumu: s.127-139, 24-26 Nisan 2008, Konya.
55. M.S.B. Veteriner Bakterioloji ve Serum Aşı Evi 23 Yıllık Çalışmaları. Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Basımevi, 1945; 4-56.
56. Müssemeier. Baytarlık ve Vazifeleri. Türkiye Baytarlar Birliği Dergisi. Çeviren: Cemal Köni, 1936; 3: 364-377.
57. Osmanağaoğlu Ş, Menteş Gürler A. Cumhuriyet'in ilk 10 yılının veteriner hekimlik açısından değerlendirilmesi: I. Hayvan hastalıkları ile mücadele ve diğer önemli konular. II. Ulusal Veteriner Hekimliği Tarihi ve Mesleki Etik Sempozyumu: s.119-126, 24-26 Nisan 2008, Konya.
58. Özen R. Türkiye'de üretilen ilk veteriner ilacı: Distofajin. Birinci Ulusal Veteriner Farmakoloji ve Toksikoloji Kongresi: s. 67-70, 22-24 Eylül 2005, Ankara.
59. Özgür A. Türkiye'de Veteriner Hekimliği Halk Sağlığı Çalışmalarının Tarihsel Gelişimi. AÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi. 1995; 30-46.
60. Özgür A. Türkiye'de Hayvan Sağlık Zabıtası Mevzuatı ve Gelişim Tarihi. Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi. 2003; 74 (3-4): 23-29.
61. Özgür A, Başağaç T. Cumhuriyetin 75. Yılında Veteriner Hekimliği. Veteriner Hekimler Derneği Dergisi. 1998; 69(3-4): 3-5.

62. Öztürk R. Türkiye’de Veteriner İlaç Sanayinin Tarihsel Gelişimi, AÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi. 2002; 73.
63. Öztürk R, Yerlikaya H. Etlik Merkez Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünün Tarihçesi YYÜ. Vet. Fak. Derg. 2001; 12 (1–2): 59-63.
64. Pendik Veteriner Bakteriyoloji ve Seroloji Enstitüsü Dergisi 1977-1978.
65. Pendik Hayvan Hastalıkları Merkez Araştırma Enstitüsü Dergisi 1986-1992.
66. Pendik Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü. Pendik Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü. Erişim Tarihi: 19 Temmuz 2009, <http://penvet.gov.tr/default.asp>.
67. Pendik Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü 56 Yıl 1914-1970. İstanbul, 1970; 1-175.
68. Pendik Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Dergisi 1969-1975.
69. Pendik Veteriner Mikrobiyoloji Dergisi 1993-2000.
70. Pendik Veteriner Mikrobiyoloji Enstitüsü Dergisi 1979-1985.
71. Püsküllüoğlu A. Arkadaş Türkçe Sözlük. Ankara, Arkadaş Yayınevi, 2004; 1-1121.
72. Safi Nüzhet. Türk Baytarlar Cemiyeti Mecmuasına. Türk Baytarlar Cemiyeti Mecmuası, 1933; 1-3 (2): 34-36.
73. Samsun Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü. Erişim Tarihi: 18 Temmuz 2009, <http://www.samvetar.gov.tr/>.
74. Serpen A. Bakanlıktaki Yeniden Yapılanma Sürecinde Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitülerinin Durumu, Gelecekte Bilgi Toplumundaki Yeri, Erişim Tarihi: 12 Ağustos 2008, <http://www.izmir-vho.org/dosyalar/Enstit%C3%BCler.doc>.
75. Smithcors JF. Evolution of the Veterinary Art. London. 1958; 299.
76. Şefik. Pendik Bakteriyoloji Baytari Enstitüsü. Ziraat Gazetesi. 1933; 734-742.
77. Tunçman ZM. İstanbul Kuduz Müessesinin Kuruluşunun 70 inci Yıl Dönümü Münasebetiyle. İstanbul, Kader Basımevi, 1957; 1-29.
78. Türk Dil Kurumu. Veteriner Hekimliği Terimleri Sözlüğü. Erişim Tarihi: 2010a. <http://tdkterim.gov.tr/?kategori=bakdetay2&sozid=VHT>.
79. Türk Dil Kurumu. Yazım Kılavuzu. Erişim Tarihi: 2010b. <http://www.tdk.gov.tr/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAAAF6AA849816B2EF9DAC10DE3DF29AC>.
80. Türk Veteriner Hekimliği Biyografi Arşivi. Cevat Kumova Dosyası. A.Ü. Veteriner Fakültesi Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı, Ankara, 1967.
81. Türkiye İstatistik Kurumu. Hayvancılık İstatistikleri. Erişim Tarihi: 19 Aralık 2009, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?tb_id=46&ust_id=13.
82. Tüzdil AN. Türk Veteriner Hekimliği Tarihi. Ankara, AÜ Basımevi, 1955; 30-42.
83. Unat EK. Osmanlı İmparatorluğu’nda Aşı ve Serum Hazırlama Müesseseleri. Türk Tıp Âlemi Tıp Dergisi. 1970a; 2: 144-156.
84. Unat EK. Osmanlı İmparatorluğu’nda Bakteriyoloji ve Viroloji. İstanbul, Çeltüt Matbaacılık, 1970b; 1-132.

85. Unat EK. Osmanlı İmparatorluğu'nda İlk Difteri Serumunun Elde Edilmesi. Türk Tıp Âlemi Dergisi. 1970c; 4: 24-252.
86. Unat EK. Osmanlı İmparatorluğu'nda Mikrobiyoloji Tarihçesi Üzerine Bir Deneme. Mikrobiyoloji Bülteni. 1970d; 4 (3): 159-174.
87. Veterinarium Konya Hayvan Hastalıkları Araştırma Enstitüsü Dergisi. 1990–1994.
88. Veterinarium Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Dergisi. 1995–2007.
89. Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü. Veteriner Çalışmaları ve Hayvancılık İstatistikleri 1957–1966. Ankara, 1970, 214–219.
90. Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü. Veteriner Çalışmaları ve Hayvancılık İstatistikleri 1967–1970. Ankara, 1973, 126–139.
91. Yıldırım N. Bakteriyolojihane-i Şahane'de veteriner bakteriyoloji 1893–1901. I. Ulusal Veteriner Hekimliği Tarihi ve Mesleki Etik Sempozyumu: s. 171–184, 30 Mart–01 Nisan 2006, Elazığ.
92. Zihni. Türk Baytarlar Cemiyeti Mecmuasına. Türk Baytarlar Cemiyeti Mecmuası. 1933, 1–3 (2): 32–34.
93. Ziraat Gazetesi. Türkiye'de Baytarlığın Umumi Hizmetleri. 1933; 449–452.

9. EKLER

EK-A. Milli Emlak Müdürlüğünün 14 Temmuz 1951 tarih ve 1136 sayılı yazısı.

T. C.
MALİYE VEKÂLETİ
Konya
Milli Emlak Müdürlüğü

Suret çıkacak

U. 32-4-3
11 1136

Orta Anadolu Aşı Serum Enstitüsü
Müdürlüğüne

Konya

Oz 6 gayrimenkulün tevhit edilmesi hakkında

Halen işgal etmekte bulunduğunuz eski Ziraat Okulu ve müstakilâtının dairenize tahsisi hakkında dosyasında bir bilgi mevcut olmadığı görülmüştür.

Mülkiyeti hazineye ait bulunan bu gibi gayrimenkullerin muvazenei umumiyeye dahil her hangi bir dairenin işgaline terkedilmesi Maliye Bakanlığının 698,719 sıra sayılı umumî yazıları gereğince Maliye Bakanlığının müsaadesiyle birlikte Bakanlar Kurulunun kararıyla mümkündür.

Bu gayrimenkuller idarenizce ne zaman ve neye müteniden işgal edildiğinin bildirilmesi ve keyfiyetin tezeliden bağlı bulunduğunuz Tarım Bakanlığına yazılarak gerekli müsaade ve Bakanlar kurlu kararının istihsal edilmesi.

Bununla beraber tapuda altı parça olarak kayıtlı bulunan bu gayrimenkullerin bir tapu üzerine tevhit edilmek üzere Tapu Fen Memuru ile birlikte diğer görevli memurların mahallinde tetkikat yapmaları için idarenize ait vassit olduğu takdirde bildirilmesi rica olunur. 14/7/951

Defterdar
Cevdet Şenol

328
19.7.951

Vilayeti	Konya					FOTOGRAF			
Kazan									
Nahiyesi									
Mahallesi									
Köyü									
Sokağı									
Mahmur Birtelli veya Mirakili	Hoca Fakı Mustu baskıları	Türkiye Cumhuriyeti TAPU SENEDİ							
Verginin	G. Safi İradı	Vergi Kıymeti	Satış Bedeli	Pafta No.	Ada No.	Parsel No.	Yüz Ölçümü		
Harca Eski Yüz							He.	M ²	Dm ²
15600		1957					2	0860	00
Vaafi	Mufrez Ağı ve Sarım Enstitüsü Binası								
Sınırı	Şarkın ve Garban ve Şimalen Hazinei Haliyerin Mufrez tarlası. Vanoban Alavardı yolu.								
İktisadi	7367 sayılı kanun gereğince Haliye Hazinei uhdesinden Konya Valiyyesine devran teşkil edilmiş iken, bu kanun şümulu çerçevesine girmeden öteyle tekrar Hazine nemin tashihan teşkilî ve tefterdarlığın 5/7/1962 304-66 1606 ve Valiyye Başkanlığının 7/7/1962 tarih ve 26/4543 sayılı yazılarından anlaşılmakla Hazineye iade suretilen tashihan teşkilî yapılmıştır.								
Mallık	Haliye Hazinei								
GELDİSİ		Yerimeye No.	Çid No.	Sahife No.	Sıra No.	Tarih	GİTTİSİ		
Çid No.	281	2518	297		68	19 Temmuz 1962	Çid No.		
Sıra No.	118	Siciline uygundur.					Sıra No.		
Sıra No.	7						Sıra No.		
Tarih	2/5/1961	Not : Mülkiyetin devranı bu tapu kütüphanesinde kayıtlıdır.					Tarih		

EK-C. Milli Emlak Müdürlüğünün 29 Ağustos 1962 tarih ve 6917 sayılı yazısı.

Ankara, 29 Ağustos 1962

T. C.
Maliye Bakanlığı
Millî Emlak Müdürlüğü
Şube: 1. Md.
Sayı: 3121-6917

Oz: Aml ve sarom Enstitüsü binası,

Ek

Konya Valiliğine

İlgi: Defterdarlık ifadeli 26/7/1962 tarihli ve 304-319/1842 sayılı yazınız.

7367 sayılı kanuna tevfikeyan yanlışlıkla Belediye'ye devredilmiş iken geri alınarak tapunun 19/7/1962 tarih ve 69 sıra numarasında hazine adına tescil ettirilmiş olan 20860 metre kare yüz ölçümlü saha içindeki aml ve sarom Enstitüsü binası, 1050 sayılı muhasebe umumiyet kanununun 23 ncu maddesi hükmüne tevfikeyan Tarım Bakanlığına tahsis olunmuştur.

Bilgi edinilmesi ve usulüne tevfikeyan Millî Emlak esas defterinin mahsus kısmına kaydedilerek tapu senedi ile A cetvelinin gönderilmesi rica olunur.

Maliye Bakanı

U. Dept.
31.8.962
valiyg.
M. Karaaslan
1.9.1962

9812 31.8.962

27/8/1962
P.O.

Not : 1 — Bu yazı tarihinde tekit edilecektir
2 — Her yazınıza ayrı ayrı karşılık yazılması karşılıklarda yazınızın tarih ve numarasını tam olarak gösterilmesi rica olunur.

12236

EK-Ç.19 Temmuz 1968 tarih ve 1202 sayılı Bakanlık oluru.

T. C.
TARIM BAKANLIĞI
Veteriner İş. Gn. Md.

Sb. Md. : S.6-11 D.319

Konu : Konya Veteriner Bakteriyoloji ve
Araştırma Enstitüsünün kuruluşu
Hk.

Ankara
...../...../ 196

1202

Bakanlık Makamına

Orta Anadolu Bölgesi Hayvancılığının Salgın, Bulaıcı ve Paraziter Hastalıklardan korunmalarını temin maksadı ile Konya'da bir Veteriner Bakteriyoloji ve Araştırma Enstitüsünün kurulmasına saruret hasıl olmuştur ve bu maksatla inşa edilen laboratuvar, bina ve müstakilâtının inşaatı tamamlanarak hizmete hazır bir vaziyete gelmiştir.

Bu itibarla 3203 sayılı Bakanlığımız Vazife ve Teşkilât Kanununun 9 uncu maddesine dayanılarak Konya'da halen mevcut " Orta Anadolu Bölgesi Veteriner Ağı ve Serum Enstitüsü " nın, genel bütçe ile idare edilir bir " Veteriner Bakteriyoloji ve Araştırma Enstitüsü " haline getirilmesine ve bu Enstitü Müdürlüğüne 1050 sayılı kanunun 71 inci maddesine göre, Bakanlığımız bütgesinden gönderilecek ödeneklere binaen yapacağı cari, yatırım ve transfer harcamaları için ikinci derecede itfâ Amirliği yetkisi verilmesine müsaadelerinin arz ederim.

Mustafa Durusoy

Veteriner İşleri Genel Müdürü.
İmza

Uygun takdim.
18.7.1968
S.Ünal.
İmza

19.7.1968
Olur.
Bakri Dagdag
İmza

Aslının Aynısıdır.
19.7.1968
Ömer Şahin
v. t. C. Md. M. a.

2 Adet

*/5

EK-D. Veteriner İşleri Genel Müdürlüğünün 23 Kasım 1968 tarih ve 110471 sayılı yazısı.

T.C.
TARIM BAKANLIĞI
Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü

Şiş. No: 18.6-11-17 D.319
Temin No: 124
Konu: 1Y ni kurulumlar
İlk.

A M K A B A
23.11.1968

Veteriner Bakteriyojoloji ve Araştırma
Enstitüsü Müdürlüğüne

110471

KONYA

Mart/1969 ayında faaliyete geçmek üzere 170 sayılı kanuna dayanarak.

1- Konya Veteriner Bakteriyojoloji ve Araştırma Enstitüsü adının Konya Veteriner Bakteriyojoloji ve Seroloji Enstitüsü olarak değiştirilmesi ve bu Enstitünün döner sermayeli kurum haline getirilmesi.

2- İkinci beş yıllık plân ilkelerine uyularak hayvan ve hayvansal üretimin daha iyi değerlendirilmesi ve düzenli pazarlama fonksiyonları içinde hayvan satışlarının yapılabilmesi, her türlü pazarlama imkânlarının sağlanması gayesiyle:

a) Kara-Hayvan Park ve Pazar Kurumu
b) Ağırlı-Hayvan Park ve Pazar Kurumu
c) Konya-Hayvan Park ve Pazar Kurumu
d) Bakırcılar-Hayvan Park ve Pazar Kurumu

Adi ile döner sermayeli kurumlar kurulması.

3- 3201 sayılı Bakanlığımızın vazife ve teğkilât Kanununun 9. maddesi uyarınca Konya Veteriner Bakteriyojoloji ve Seroloji Enstitüsü bünyesinde Genel Müdürlükten idare edilir Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü adıyla yeni bir müdürlük kurulması.

Kaydına ve Vet. İşleri
Öncekiler.
D.010/1322
28. 11. 1968
C. 12.

Halef
/...

KARAR NO : 78
KARAR TA : 17.9.1984

FEN KURULU KARARI

Bakalariyenin Fen Kurulu 17.9.1984 tarihinde saat 14.30'da Hükür NIKSAL YERİLMEK'in başkanlığında toplandı.

Gündagende bulunan Teknisikoloji İfberatuvarı konusu görüldü.

Hetide :

I- Bakalariyenin bağı "Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü" ile "Veteriner Bölme Sağlık Kontrol İfberatuarlarına Reorganizasyonu ile ilgili 13.Nisan.1982 dın ve 338 sayılı olurları tekrar eaden seçildi.Bahis Konusu edilen olurla Enstitüsünde büyesinde ;

- 1- Bakteriyelejik ve Seroleji Teşhis Lfb.
- 2- Tuvuk Hast.Teşhis Lfb.
- 3- Kudus Lfb.
- 4- Patoloji Lfb.
- 5- Parazitoloji Lfb.
- 6- Gıda Kent.ve Teknolojisi Lfb.
- 7- Enteroözokami ayısı Üretim Lfb.
- 8- Koyun Çişek Ayısı Üretim Lfb.Kurulmuştur.

II- Kurulugunda Teknisikoloji İfberatuvarı bulunmadığından bağı il ve ilgelardan miferitte elsa hayvan sehirlenmeleri veya idalardan (Dihassa hayvansal saneyyili gıdalaridan)kaynaklanan vakalarla ilgili materyal Etlik Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsüne goderilerek alınan suayese saneyyeleri ilcelilere duyurularak gidiye kadar yardımı alınmıştır.

Bakalariyenin 14.8.1984 dın ve 55002 sayılı olur'ları ile Enstitüsüne Etlik Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünden Teknisikoloji Uzmanı Neerin TENCER atanmıştır.

Bu itibarla şekarida açıklanan suayesilerin Enstitüsünde yapılması iakfa dahiline girmiştir.Fen Kurulumuz fazla masraf gerektirmeden Karım iakmaları ile nevot İfberatuarlarına ilave olarak Teknisikoloji İfberatuarına kurulmasını, Kurulacak İfberatuarın Gıda Kontrol ve Teknolojisi İfberatuarına yer iakmalarından yararlanmasına ve serceği için,Karım ve Kontrol Genel Hükürliğinde onayına sunulmasına ey birliği ile karar verildi.

DAYKAN
Hükür
Niksai YERİLMEK

OYE
Hükür NYA
Nihat-YILMAZ

OYE
Lfb.Göf
İsmail HÜCCULE

OYE
UZMAN
Tuly BAYSAL

OYE
UZMAN
Neerin TENCER

OYE
UZ.AB.
Hasan AYDOĞAN

OYE
UZ. AD.
Mehdi BOKEK

OYE
UZ. AD.
Kostas ÖZER

OYE
UZ. AB.
Bayram KIRAN

OYE
Vet.Hekim
Refik TAÇCI

EK-F. Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 28 Eylül 1994 tarih ve 1988 sayılı yazısı.

T.C.
TARIM ve KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
Araştırma Planlama ve Koordinasyon
Kurulu Başkanlığı

Sayı : MKD-G-1-01 - 1988

Konu : İsim Değişikliği

ANKARA
...../...../199.....
28 EYLÜL 1994

Hay. Hast. Arst. Enst. Md.
Konya

Bakanlığımıza bağlı, Ankara-Etilik, İstanbul-Pendik, Konya, Samsun, Adana, Elazığ ve Erzurum'daki Hayvan Hastalıkları Araştırma Enstitüsü Müdürlüklerinin isimleri, Makam'ın 22/9/1994 tarih MKD-G-1/65 sayılı olurları ile "Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü" olarak, ayrıca İzmir Bornova'daki "Hayvan Aşıları Kontrol Merkezi Müdürlüğü"nin ismi de Makamın 6/9/1994 tarih MKD-G-1/58 sayılı olurları ile "Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü" olarak değiştirilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Md. Yard.
S. Saym.
13-10-1994
Mufes

Dr. Cengiz A. DEMİR
Bakan'a.
Müsteşar Yardımcısı

DAĞITIM:
-76 Veliliğe
Denişme ve Denetim Birimlerine
Yardımcı Birimlerine
Ana Hizmet Birimlerine
Bağlı Kuruluşlara
İlgili Kuruluşlara

01 - 124

T.C.
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

Karar Tarihi : 25.05.2005
Karar No : 2005/2

FEN KURULU KARARI

Enstitü Fen Kurulu, 24.05.2005 tarihinde Müdür Dr. Adnan ÖZTÜRK' ün başkanlığında toplanarak, çalışma programları üzerinde görüşüldü.

- 1- "Özel Veteriner Laboratuvarları Yönetmeliği" ve yönetmeliğe dayalı 2002/37 sayılı tatalmat gereği Enstitümüzde İverifen Entomokorem aşısının ucun lınnı "Enterokon" olarak belirlenmesine;
- 2- Kalite Kontrol Laboratuvarının kurulumu ve Laboratuvar Şeffaflıne Dr. Cınran OK' ın görevlendirilmesine;
- 3- Akademiyan ile ilgili çalışmaların başlatılmasına;
- 4- Hayvan Sağlığı Araştırma grup toplantısı sonucu proje liderleri kurula bilgi vermişle
- 5- Aday araştırmacıların danışmanların belirlenmesi ve Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü ne sunulmasına.

Oybirliği ile karar verildi. 25.05.2005

BASKAN Dr. Adnan ÖZTÜRK Enstitü Müdürü ÜYE Dr. Hasan AYTEMİZ Lab. Şefi ÜYE Doç. Dr. Kerhan NİZAMLIOĞLU Lab. Şefi ÜYE Dr. İrfan OKAN Vet. Hekim ÜYE Kamer KATILIR Uzun Vet. Hekim ÜYE M. Levent K. KARAR Vet. Hekim ÜYE Ali ÇETİNKAYA Vet. Hekim	ÜYE Dr. Gülşen ORHAN Lab. Şefi ÜYE Dr. Melike EKİK Lab. Şefi ÜYE Dr. Kadri KAMBURGİL Vet. Hekim ÜYE Sahit GÜZEL Veteriner Hekim ÜYE Dr. Funda ALTINÖZ Vet. Hekim ÜYE Okay ÖCAL Veteriner Hekim (İZİMLİ)	ÜYE Dr. Leyla GÜLER Lab. Şefi ÜYE Dr. Ferit ORUÇ Lab. Şefi ÜYE Nizamettin KOCA Vet. Hekim (İZİMLİ) ÜYE Hamit AYDIN Vet. Hekim ÜYE Cemil CÖNÜK Veteriner Hekim	ÜYE Dr. Kamil NEDİZ Lab. Şefi ÜYE Dr. Cınran OK Vet. Hekim ÜYE Dr. Errol HANDEMİR Vet. Hekim (SEVKLİ) ÜYE A. Fırat BALI Veteriner Hekim ÜYE Sihel HANCIÖZ Veteriner Hekim
---	---	---	---

İl		Konya		Türkiye Cumhuriyeti		Fotoğraf					
İlçesi		MERAM									
Mahallesi		YAVUZ									
Köyü											
Sokağı											
Mevkii				TAPU SENEDİ							
Satış Bedeli		Pafta No.	Ada No.					Parsel No.	Yüzölçümü		
		198	1345					8	ha	m²	dm²
									2	2060	00
Niteligi		MİMARLIK KAD. KOT. GÖRÜM ENG. 8									
Sınırı		Aftasında									
Edinme Sebebi		KADASTRO									
Sahibi		M. Y. YAVUZ									
Geçidi	Yevmiye No.	Cilt No.	Sahife No.	Sıra No.	Tarihi	Gittisi					
1/10/1970		1	8		27/10/1970		Cilt No.				
1/10/1970							Sahife No.				
1/10/1970							Sıra No.				
Tarih							Tarih				

EK-I. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünde yürütülen bazı araştırmaların listesi.

1. Tekeli T, Baysal T, Gökçay Y. İneklerde Subklinik Mastitislerin Kuru Dönemde Penisilin-Streptomisin Kombinasyonu ile Sağıtımı Üzerine Çalışmalar. Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi, 1985; 1:71–79.
2. Bozkır M. Konya ve Yöresindeki Süt İneklerinde Klinik ve Subklinik Mastitis Olgularından Aerob Patojenik Etken İzolasyonu ve İdentifikasyonu ile Bunlara Etkili Antibiyotiklerin Tespiti. Etlik Mikrobiyoloji Enstitüsü Dergisi, 1985; 5:104–138.
3. Baysal T, Kenar B. Konya ve Yöresindeki Koyunlarda Klinik ve Subklinik Mastitis Olgularından Aerob Etken İzolasyon ve İdentifikasyonu. Etlik Veteriner Mikrobiyoloji Dergisi, 1989; 6: 55–66.
4. Baysal T, Bozkır M. Konya Bölgesi Kümes Hayvanlarında Infectious Bronchitis (IB), Infectious Laryngotracheitis (ILT), Infectious Bursal Disease (IBD), Egg Drop Syndrome-76 (EDS-76), Avian Encephalomyelitis (AE) ve Adenovirus Enfeksiyonlarının Epizootiolojik Araştırılması ve İzolasyon Çalışmaları. Etlik Veteriner Mikrobiyoloji Dergisi, 1989; 6: 67–78.
5. Acet A, Demet Ö, Tuncer N, Coşkun B, Traş B, Ağaçdelen HH. Karma Yem ve Yem Maddelerinde Zearalenon Düzeylerinin Yüksek Performans Likit Kromatografisi Yöntemi İle Araştırılması. Veterinarium, 1990; 1,1, 4–8.
6. Tuncer N. Konya Civarında Bulunan Yem Fabrikalarında Üretilen Yem ve Yem Maddelerinde Aflatoxin B₁ Ve Okratoksin A Rezidülerinin Araştırılması. Veterinarium, 1990; 1,1, 14–17.
7. Baysal T, Erganiş O, Güler L. Konya Bölgesinde Kanatlılardan İzole Edilen E. Coli Suşlarının Bazı Biyokimyasal ve Serolojik Özellikleri ile Antibiyotiklere Duyarlılıklarının Belirlenmesi. Veterinarium, 1990; 1 (2), 8–14.
8. Baysal T, Güler L. Konya Yöresindeki Kuzu ve Oğlak Pnömonilerinden Bakteriyel Etkenlerin İzolasyonu. Veterinarium, 1990; 3 (1), 1–5.
9. Kenar B, Erganiş O, Kaya O, Güler E. Konya Bölgesindeki Koyunlarda Atıklara Sebep Olan Brusella, Campylobacter, Salmonella ve Chlamydia'ların Bakteriyolojik ve Serolojik İncelenmesi. Veterinarium, 1990; 1 (1), 17–20.
10. Baysal T, Güler L. Konya Bölgesinde Kanatlılardan Campylobacter Etkenlerinin İzolasyonu. Veterinarium, 1992; 3 (1), 6–10.
11. Erganiş O, Kaya O, Güler L, Kenar B. Koyun Brusellozisinin Sahada Koagültinasyon Testi ile Teshisi Üzerine Çalışmalar. Veterinarium, 1992; 3 (1), 11–13.
12. Tuncer N, Ağaçdelen HH, Ümer M. Konya'da Üretilen Yumurta Örneklerinde Aflatoxin B₁ Rezidülerinin Kromatografik Yöntemle Araştırılması. Veterinarium, 1992; 3(1) 18–21.
13. Türütöğlu H. Konya Bölgesindeki Koçlarda Brusella Ovis İnfeksiyonunun Mikrokomplement Fikzasyon Testi İle Saptanması (Uzmanlık Tezi). Veterinarium, 1992; 3 (2), 3–6.
14. Erganiş O, Orhan G, Uçan US, Kuyucuoğlu Y. Kolibasillozlu Tavuklardan İzole Edilen Escherichia Colilerde Tip 1 Pilus Tiplendirilmesi Veterinarium, 1992; 3 (2), 3–7.
15. Orhan G. Tavuklardan İzole Edilen E.Coli Suşlarının Biyokimyasal Antibiyotiklere Duyarlılık ve Kolisin Plasmidi Taşıma Özellikleri Üzerine İncelemeler Veterinarium, 1992; 3(2) 12–16.
16. Cantoray R, Aytekin H, Güçlü F. Konya Yöresindeki Keçilerde Helmintolojik Araştırmalar. Veterinarium, 1992; 3(2): 27–30.
17. Kaya O, Orhan G, Erganiş O, Güler L, Kuyucuoglu Y, Kesler K. Broyler Cıvcıvlerinde Sekal Anaerob Mikroflora ve Karbonhidratların Salmonella Typhimurium'un Barsak Epiteline Kolonizasyonu Üzerine Etkisi. Veterinarium, 1992; 4 (2), 27–32.
18. Nizamlioğlu F. Sülfonamid –Trimetopnim Kombinasyonu Uygulanan Broyler Piliçlerin Plazma, Kırmızı Kas Ve Karaciğer İlaç Düzeyleri ve Atılma Sürelerinin Araştırılması. Veterinarium, 1992; 3(2), 22–27.

19. Nizamlioğlu, M, Nizamlioğlu, F, Özeren, F, Broyler Piliçlerinde Sülfadoksin- Trimetopnim Kombinasyonunun Glukoz, Sodyum Ve Potasyumun Emilimi Üzerine Etkisi. Türk Vet.Hek. Derg,1992; 4(3), 20–22.
20. Güler L. Pnömonili Koyun Ve Keçilerden Mikoplazmaların İzolasyonu, İdentifikasyonu ve Antibiyotiklere Duyarlılıklarının Belirlenmesi. 1993; Doktora Tezi.
21. Erganiş O, Yavru S, Kaya O, Öztürk F, Kuyucuoglu Y, Orhan G (1993) Orta Anadolu Bölgesinde İshalli Buzağılardan İzole Edilen E. Coli Suşlarının Adhesinleri (K 99 ve F 1 Fimbria) ve Enteretoksinleri (VT, STA) Arasındaki İlişkiler. Veterinarium, 1993; 4 (1), 4 –7.
22. Orhan G, Güler L. Tavuk İç Organları Fekal Flora Yumurta ve Yemde Salmonella Türlerinin Bakteriyolojik Serolojik Olarak Tespiti. 1993; 4 (2), 15–20.
23. Kaya O, Orhan, Erganiş O, Güler L, Kuyucuoglu Y, Kesler K. Broiler Cıvcivlerde Sekal Anaerob Mikroflora ve Karbonhidratların Salmonella Typhimuriumun Barsak Epiteline Kolonizasyonu Üzerine Etkisi. Veterinarium, 1993; 4 (2) 27–32.
24. Aldemir C. Aflatoksinlerin Yumurta Tavuklarının Dokularına Dağılıma Düzeyleri ve Atılım Sürelerinin Tespiti Üzerine Araştırma. Veterinarium,1993; 4, 1, 16–2.
25. Orhan G, Güler L. Tavuk İç Organları Fekal Flora, Yumurta ve Yemde Salmonella Türlerinin Bakteriyolojik Ve Serolojik Olarak Tespiti. Veterinarium, 1993; 4 (2), 15–20.
26. Ağaçdelen H H, Acet A. Aflatoksin B₁ Ve Aflatoksin M₁’ in Yumurtaya Geçiş Düzeyleri ve Atılım Sürelerinin Tespiti Üzerine Deneysel Araştırmalar. Veterinarium, 1993; 4, 2, 36–43.
27. Baysal T, Güler L, Gündüz K. Konya Bölgesindeki Pnömonili Koyunlardan İzole Edilen P. Haemolytica Suşlarının Antibiyotiklere Duyarlılıklarının Sensititre Yöntemi ile Tespiti. Veterinarium, 1994; 5 (1–2), 13–16.
28. Kenar B, Güler L. Konya Veteriner Kontrol Ve Araştırma Enstitüsü'ne Getirilen ve Mezbahadan Alınan Sığır Kan Serumlarında Brusellozisin Prevalansının Araştırılması. Hayvan Aşıları Kontrol Merkezi Müdürlüğü Dergisi, Bornova, 1994; 18 (32), 61–66.
29. Kaya O, Baysal T, Erganiş O, Güler L, Kuyucuoglu Y. Sığırlarda Haemophilus Somnus Enfeksiyonu Üzerine Serolojik ve Bakteriyolojik Çalışmalar. Veterinarium, 1995, 6 (1–2), 2–6.
30. Baysal T, Güler L, Kaya O, Türütoğlu H, Gündüz K. Konya Bölgesinde Konjunktivitisi Koyunlardan Etken İzolasyonu. Veterinarium, 1995; 6(1–2), 19–22.
31. Erganiş O, Güler L, Kaya O, Hadimli HH. Koyunlarda Brusellozis, Kampilobakteriozis ve Salmonellozisin Teşhisinde Bakteriyolojik İzolasyon ve Koaglutinasyon Testinin Karşılaştırılması. Veterinarium, 1995; 6 (1–2), 40–43.
32. Nizamlioğlu F. Konya ve Çevresinde Bulunan Bazı Yem Fabrikalarında Üretilen Kanatlı Yem Örneklerinde PCB (Poliklorlu Bifenil)’lerle Kirlenme Durumunun Araştırılması. Veterinarium, 1995; 1–2, 61–64.
33. Güler L. Konya Bölgesinde Kanatlıların Kronik Solunum Yolu Hastalığı (Chronic Respiratory Disease-Crd)'nın Serolojik ve Etken İzolasyonu İle Karşılaştırmalı Teşhisi Üzerine Çalışmalar (Uzmanlık Tezi). Veterinarium, 1995; 6, 1–2.
34. Demet Ö, Oğuz H, Çelik İ, Nizamlioğlu F. (1995) Pirinçte Aflatoksin Üretilmesi. Veteriner Bilimleri Dergisi, 1995; 11(1), 19-23.
35. Fındık D, Güler L, Soysal S. Vagina Akıntısı Örneklerinin Mycoplasma ve Nonspesifik Bakteriler Yönünden Değerlendirilmesi. İnfeksiyon Dergisi, 1996; 10 (1), 51–53.
36. Güler L, Kaya O, Baysal T, Erganiş O, Gunduz K. Koyun ve Keçilerden İzole Edilen P. Haemolytica Suşlarının Biyotip ve Serotiplendirilmesi. Veterinarium, 1996; 7 (1–2), 5–12.
37. Demet Ö, Oğuz H, İnal F, Nizamlioğlu F. Yeme Katılan Aflatoksin ve Bir Aflatoksin Bağlayıcısı Olan Mycofix⁺ Plus (PVPP Etken Maddeli)’ in Broiler Cıvcivlerde Bazı Verim Değerleri Üzerine Etkileri. Veteriner Bilimleri Dergisi, 1996; 12(2), 53–58.
38. Orhan, G, Nizamlioğlu F, İşcan D, Kesler K, Dinç İ. Poliklorlu Bifenil (Pcb)’ Li Bileşiklerle Zehirlenmelerin Tavuklarda Bağışıklık Üzerine Etkisi. Veterinarium, 1996; 7(1–2) 38–41.

39. Nizamlioğlu, F. Mikotoksin Şüphesiyle Laboratuvara Getirilen Yem ve Yem Hammaddelerinde Aflatoksin B₁, B₂, G₁ Ve G₂ Araştırılması. *Veterinarium*, 1996; 7(1-2), 42-45.
40. Nizamlioğlu F, Gözün H. Yemlerinde Aflatoksin Tespit Edilen Kanatlıların Karaciğer ve Böbreklerinde Meydana Gelen Patolojik Değişiklikler. *Veterinarium*, 1996; 1-2, 46-49.
41. Orhan G, Nizamlioğlu F, İşcan D, Kesler K, Dinc İ. Poliklorobifenil (PCB) li Bileşiklerle Zehirlenmelerin Tavuklarda Bağışıklık Üzerine Etkisi *Veterinarium*, 1996; 7 (1-2), 37- 40.
42. Güçlü F, Dik B, Kamburgil K, Sevinç F, Aytekin H, Aydenizöz M. Konya Yöresi Koyunlarında Mide-Barsak Nematodlarının Yayılışı ve Mevsimsel Dağılımı. *Veterinarium*, 1996; 7(1-2): 52-55.
43. Nizamlioğlu F, Ağaçdelen HH, Kamburgil K. (1996) Konya ve Çevresinde Bulunan Göllerde (Eğirdir, Beyşehir, Akşehir Ve Çavuşçu) Bulunan Tatlı Su Balıklarında Organik Klorlu İnsektisit Rezidülerinin Araştırılması. *Veterinarium*, 1996; 7(1-2), 56-59.
44. Nizamlioğlu F, Oğuz H, Altunok V, Demet Ö. Broiler Cıvcıvlerde Yeme Yalnız ve Kombine Katılan Aflatoksin ve Adsorban (Pilivinilpoli-Pirolidon) ın Bazı Kan Değerleri Üzerine Etkisi. *Veteriner Bilimleri Dergisi*, 1996; 12, 2: 59-64.
45. Kıran M M, Baysal T, Gözün H, Gündüz K, Güler L, Kuyucuoglu Ö, Çelebi N, Küçükayan U. Konya Yöresinde Koyun Abortusları Üzerine Patolojik, Bakteriyolojik ve Serolojik Çalışmalar. *Etlik Veteriner Mikrobiyoloji Dergisi* 1997; 9 (2), 109-128.
46. Kesler K. Kanatlılarda İnfeksiyöz Koriza Vakalarından *Haemophylus Paragallinarum*'un İzolasyon ve İdentifikasyonu. *Veterinarium*, 1997; 8 (1-2), 1-9.
47. Güler L, Orhan G, Kesler K, İşcan D, Hayvanlardan İzole Edilen *Staphylococ* Türlerinin İdentifikasyonu. *Veterinarium*, 1997; 8 (1-2) 9-12.
48. İşcan D. Kuluçkalanmış Yumurtalarda ve Kabukaltı Ölümünde Bakteriyel Ekten İzolasyonu 1997 (Yayınlanmadı).
49. Gündüz K, Erganiş O. Pnömonili Sığır Akciğerlerinden İzole Edilen *Pasteurella Haemolytica* Suşlarının Biyotiplendirilmesi ve Serotiplendirilmesi. *Veterinarium* 1998; 9(1) 11-19.
50. Güler L, Gündüz K, Baysal T. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsüne Getirilen Atık Materyallerinin Bakteriyolojik ve Serolojik Muayene Sonuçlarının Değerlendirilmesi. *Veterinarium*, 1998; 9 (1), 3-10.
51. Bercovich Z, Guler L, Baysal T, Schreuder BEC, Zijderveld FG. Evaluation Of The Currently Used Diagnostic Procedures For The Detection Of *Brucella Melitensis* In Sheep. *Small Ruminant Research*, 1998; 31, 1-6.
52. Okudan A, Kara H, Çengeloğlu Y, Nizamlioğlu F. Examination of Phenols In Humic Acid by Gc-*Ms* Hyphenated Techniqve Energy, Education, Science and Technology 1998; 1,2: 83-92.
53. Kamburgil K, Dik B. Köpeklerde Visseral Leishmaniosisin İndirekt Fluoresan Antikor Testi (IFAT) İle Tespiti. *T. Parazitol. Derg.* 1998; 22 (4) : 348-353.
54. Kamburgil K, Handemir E, Bıyikoğlu G, Pişkin FÇ. İstanbul'un Kavacık Bölgesi Sokak Köpeklerinde İndirekt Fluoresan Antikor Testi (IFAT) ile Visseral Leishmaniosisin Seroprevalansı. *T. Parazitol. Derg.* 1998; 22 (4): 354-358.
55. Elmas M, Traş B, Baş AL, Yazar E, Nizamlioğlu F, Çolak M, Yapar K. Disposition and Milk Levels of Sulfadiazine Trimethoprim Combination Following İntrauteine Bolus Administration in Lactating Cows During Postpartum. *Reva Med. Vet.* 1999; 150, 11, 891-894.
56. Handemir E, Gözün H, Kamburgil K. Konya Bölgesi Koyunlarında *Cryptosporidiosis*. *T. Parazitol. Derg.* 1999; 23 (3): 312-316.
57. Uçan US, Güler L, Erganiş O, Ok Ü, Kuyucuoglu Y, Gündüz K, Durgut R, Ataman MB, Civelek T. Atlarda Brusellozis Üzerine Karşılaştırmalı Serolojik Bir Çalışma. *Veterinarium*, 1999; 10(1), 20-24.
58. Gündüz K, Baysal T Çiğ Sütlerden İzole ve İdentifiye Edilen *Listeria Ssp*'lerin Patojeniteleri ve Antibiyotiklere Duyarlılıkları. *Etlik Veteriner Mikrobiyoloji Dergisi*, 1999; 10 (1) , 47-61.

59. Kara H, Aktümsek A, Nizamlioğlu F, Some Organochlorine Pesticide Residues In Commercial Milk, Konya-Region/ Turkey Fresenius Envir. Bull, 1999; 8:257-263.
60. Gürbüz Ü, Nizamlioğlu M, Nizamlioğlu F, Dinç İ, Doğruer Y. Bazı Et, Süt Ürünleri ile Baharatlarda Aflatoksin B₁ ve M₁ Aranması. Veterinarium, 1999; 10, 1, 34-41.
61. Orhan G, Kesler K. Gumboro Hastalığına Karşı Oluşan Antikorların ELISA Testi ile Tespiti ve ELISA Test Kitinin Üretimi 1999, (Yayınlanmadı).
62. Kenar B. Konya Bölgesinde Yavru Atan Koyunlardan İzole Edilen Campylobacter Türlerinin Tespiti Üzerine Çalışmalar. Veterinarium, 2000; 11 (1-2), 18-24.
63. İyisan S, Akmaz Ö, Düzgün SG, Ersoy Y, Eskiizmirliler D, Guler L, Gündüz K. Türkiye’de Sığır ve Koyunlarda Brusellozisin Seroepidemiolojisi. Pendik Veteriner Mikrobiyoloji Dergisi, 2000; 31(1), 21-75.
64. Gündüz K, Ok Ü. Konya Bölgesinde Klinik ve Subklinik Mastitis Vakalarından Mikotik Etkenlerin İzolasyonu, İdentifikasyonu ve Çeşitli Antimikotiklere Duyarlılıklarının Tespiti. Veterinarium, 2000; 11(1-2), 25-31.
65. Handemir E, Koşan E, Şenlik B, Kırmızı E, Çam Y, Köpek Üretim ve Eğitim Tabur Komutanlığı (Gemlik) Personelinde Toxoplasmosis Seroprevalansı. T. Parazit. Derg. 2000; 24 (1), 186-189.
66. Handemir E, Çam Y, Kamburgil K, Tosun C. Gemlik Askeri Köpeklerinde Visseral Leishmaniasis Seroprevalansı. Veterinarium, 2000; 11(1-2):40-43.
67. Sevinç F, Dik B, Babur C, Kamburgil K, Uslu U. Konya Sokak Köpeklerinde *Toxoplasma Gondii*’nin Sabin – Feldman Boya Testi, İndirekt Fluoresan Antikor Testi ve Modifiye Aglutinasyon Testi ile Seroprevalansı. T. Parazit. Derg. 2000; 24(1) 61-64.
68. Sevinç F, Kamburgil K, Güçlü F, Aytekin H. Konya Yöresinde Atık Yapan ve Yapmayan Koyunlarda İndirekt Fluoresan Antikor (IFA) Testi ile Toxoplasmosis Araştırılması. F.Ü. Sağlık Bilimleri Dergisi, 2000; 14(1), 137-142.
69. Çelik İ, Oğuz H, Demet Ö, Boydak M, Dönmez HH, Sur E, Nizamlioğlu F. Embriotoxicity Assay of Aflatoksin Produced by Aspergillus Parasiticus Nrrl 2999 British Poultry Science 2000; 41, 401-409.
70. Handemir E, Çam Y, Bayram Ş, Kamburgil K, Kırmızı E. Askeri Köpeklerde Toxoplasmosis. T. Parazit. Derg. 2000; 25(1), 13.
71. Handemir E, Koşan E, Kırmızı E, Şenlik B. (2001) Hayvanlarla Teması Olan Askerlerde Toxoplasmoz ve Anket Çalışması. T. Parazit. Derg. 2001; 25(1), 18.
72. Tosun C, Handemir E, Çam Y, Öztapak K, Keskin O, Kırmızı E. (2001) Bir Köpekte Visseral Leishmaniasis Olgusu ve Amphoterasin-B ile Tedavisi. T. Parazit. Derg. 2001; 25(2), 115.
73. Kamburgil K, Durgut R, Handemir E. Hatay Yöresindeki Atık Problemi Olan Koyun Sürülerinde Toxoplasmosisin Seroprevalansı. Veterinarium 2001; 12(1), 1-4.
74. Handemir E, Kaya N, Şenlik B, Kamburgil K. Askeri Personelde Visseral Leishmaniasis Seroprevalansı. T. Parazit. Derg. 2002; 26(1), 31-33.
75. Gönül R, Arun SS, Dodurka T, Handemir E. Bir Köpekte *Leishmania Infantum* Olgusu. Türk. J. Vet. Anim. Sci., 2002; 26, 689-694.
76. Aktümsek A, Kara H, Nizamlioğlu F, Dinç İ. Monitoring of Organochlorine Pesticide Residues in Pikeperch, Stizostedion Lucioperca L.’in Beyşehir Lake (Central/Anatolia Environmental Technology, 2002; 23,391-394
77. Erganiş O, Kaya O, Hadimli HH, Güler L. Rapid Diagnosis of Ovine Brusella, Campylobacter and Salmonella İnfections from Fetal Stomach Contents by Coagglutination Test. Small Ruminant Research, 2002; 45, 123-127.
78. Güler L, Gündüz K, Ok Ü. Comparison of Polymerase Chain Reaction and Bacteriological Culture for the Diagnosis of Sheep Brusellozis Using Aborted Fetus Samples. Vet. Microbiol. 2003; 93, 53-61.

79. Orhan G, Kamile K, Çöven F, Oruç E, Yumurta Verim Düşüklüğü Görülen Tavuklarda Avian Encephalomyelitis Enfeksiyonunun Serolojik, Virolojik ve Histopatolojik Olarak Tespiti. 2003, (Yayınlanmadı).
80. Aydenizöz M, Handemir E, Kamburgil K. Kırıkkale Yöresindeki Keçilerde Toxoplasmosis Seropozitifliği. 13. Ulusal Parazitoloji Kongresi “Sözlü Bildiriler” 8–12 Eylül 2003, Konya.
81. Nizamlioğlu F, Oğuz H. Occurrence Of Aflatoxins In Layer Feed And Corn Samples In Konya Province, Turkey Food Additives And Contaminants, 2003; 20, 7, 654–658
82. Güler L, Yavru S, Ekik M, Ok Ü, Gündüz K, Şimşek A, Gülcü Y. Boğa Semenlerinde Bazı Patojen Etkenlerin Araştırılması. Veteriner Bilimleri Dergisi, 2004; 20 (4), 71–78.
83. Nizamlioğlu F, Aktümsek A, Kara H, Dinç İ. Monitoring of Some Organochlorine Pesticide Residues of Butter in Konya, Turkey J. Of Environmental Biology, 26 (2suppl.), 2005; 375–378.
84. Güler L, Gündüz K, Erganiş O, Ok Ü, Gülcü Y. Tayların Rhodococcus Equi Pnömonisine Karşı Aşı Ve Hiperimmün Plazma Geliştirilmesi Ve Üretimi. V1. Ulusal Veteriner Mikrobiyoloji Kongresi, Elazığ, 2005 (KKGM Destekli Proje).
85. Güler L, Ok Ü, Gündüz K, Gülcü Y, Hadimli HH. Antimicrobial Susceptibility and Coagulase Gene Typing of Staphylococcus Aureus Isolated From Bovine Clinical Mastitis Cases in Turkey. Journal Of Dairy Science, 2005; 88 (9), 3149–3154.
86. Güler L, Hadimli HH, Erganiş O, Ateş M, Ok Ü, Gündüz K, Field Evaluation Of A Pcr For The Diagnosis Of Chlamydial Abortion In Sheep. Vet. Rec. 2006; 159, 742–745.
87. Güler L, Gündüz K, Ok Ü, Gülcü Y. Ergin Koyunlarda Düşük Doz Brusella Melitensis Rev.1 ile Aşılamadan Sonra Serolojik Test Sonuçları”VII. Ulusal Veteriner Mikrobiyoloji Kongresi, 26–28 Eylül 2006, Ankara Üniversitesi Örsen, Çolaklı Side, Antalya.
88. Güler L, Gündüz K, Ok Ü. Virulence Factors And Antimicrobial Susceptibility Of *Escherichia Coli* Isolated From Calves In Turkey 2007 (Submitted To The Zoonoses And Public Health).

EK-İ. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünde gerçekleştirilen ya da eğitici olarak Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü personelinin katılmış olduğu hizmet içi eğitim çalışmalarının listesi.

1. Nizamlioğlu F. Hayvanlarda Zehirlenmeler veya Bazı Olumsuzluk Faktörlerinin Tanısında Laboratuvar Analiz Sonuçlarının Değerlendirilmesi, 18 Mayıs 2000, Konya VKAE.
2. Orhan G. Probiyotiklerin Tavukçulukta Kullanımı ve Önemi: 18 Mayıs 2000, Konya VKAE.
3. Kamburgil K, İnsanlara Besinler ile Bulaşan Helmintler ve Önemi, 18 Mayıs 2000, Konya VKAE.
4. Konya VKAE Uzmanları. Koyun ve Sığır Abortuslarının Bakteriyolojik, Serolojik ve Moleküler Tekniklerle Teşhisi: 28–29 Eylül 2000, Konya VKAE.
5. Konya VKAE Uzmanları. Kuzularda Pneumoniler ve Tedavi Seçenekleri, 17 Mayıs 2001, Konya VKAE.
6. Konya VKAE Uzmanları. Kanatlılarda Tümoral Karakterli Hastalıklar: 17 Mayıs 2001, Konya VKAE.
7. Konya VKAE Uzmanları. Avian Influenza, Toksoslamasis, Pestisitler ve Yol Açabileceği Sorunlar, Atıklar: 17 Mayıs 2001, Konya VKAE.
8. Dinç İ. Hayvansal Ürünlerde Mikotoksin Kalıntıları: 18 Mayıs 2001, İffet Dinç, Konya VKAE.
9. Nizamlioğlu F. Kanatlı Üretiminde Gelişmeyi Hızlandırıcı ve Koruyucu Amaçla Kullanılan Antibakteriyel Maddeler: 18 Mayıs 2001, Konya VKAE.
10. Orhan G. Kanatlılarda Beslenmeye Bağlı Hastalıklar: 18 Mayıs 2001, Konya VKAE.
11. Kamburgil K. Arı hastalıkları 6-7 Mayıs 2002, Niğde İl Müdürlüğü.
12. Kamburgil K. Arı hastalıkları 27–28 Mayıs 2002, Konya İl Müdürlüğü.
13. Kamburgil K, Gündüz K. Arı hastalıkları: 19 Eylül 2002, Konya VKAE.
14. Güler L. Epidemiyoloji: 19 Eylül 2002, Konya VKAE.
15. Ekik M. Önemli At Hastalıkları: 19 Eylül 2002, Konya VKAE.
16. Nizamlioğlu F. Zehirlerin İmmun Sistem Üzerine Etkileri: 20 Eylül 2002, Konya VKAE.
17. Handemir H. Theileriosis ve Kene Mücadelesi: 20 Eylül 2002, Konya VKAE.
18. Ekik M, IBR-BVD: 20 Eylül 2002, Konya VKAE.
19. Oruç E, Ekzotik Hastalıklar (5 Adet): 20 Eylül 2002, Konya VKAE.
20. Konya VKAE Uzmanları. Deli İnek Hastalığı(BSE), Diğer İhbarı mecburi Hastalıklar ve Marazi Madde Alma ve Gönderme Teknikleri, Aşılar, Aşılama Metodları, Soğuk Zincir, Aşılama Hijyeni ve Dezenfeksiyon, 3 Şubat 2003 Konya İl Müd., 5 Şubat 2003 Niğde İl Müd., 7 Şubat 2003 Aksaray İl Müd., 17 Şubat 2003 Karaman İl Müd., 20 Şubat 2003 Antalya İl Müd., 3 Mart 2003 Afyon İl Müd., 5 Mart 2003 Isparta İl Müd., 7 Mart 2003 Burdur İl Müd.
21. Kamburgil K, Ateşoğlu A. Arı ve Balık Hastalıkları, Mayıs 2003 Çanakkale İl Müd., 5 Mayıs 2003 Kırklareli İl Müd. , 7 Mayıs 2003 İstanbul İl Müd., 9 Mayıs 2003 Kocaeli, 21 Mayıs 2003 Bursa İl Müd., 23 Mayıs 2003 Bilecik İl Müd., 26 Mayıs 2003 Düzce İl Müd.
22. Kamburgil K, Türk N, Tuna İ. Arı ve Balık Hastalıkları, 2 Haziran 2003 Isparta İl Müd. 4 Haziran 2003 Burdur İl Müd., 6 Haziran 2003 Antalya İl Müd.
23. Kamburgil K, Özkök S. Arı ve Balık Hastalıkları, 23 Haziran 2003 Adana İl Müd., 25 Haziran 2003 Mersin İl Müd.
24. Güler L. Atlarda Rhodococcus (Equi Enfeksiyonu, 25 Eylül 2003 Konya VKAE.
25. Kamburgil K. Paraziter Hastalıkların Tanısında IFAT (İndirect Floresan Antikor Testi) Kullanılması, 25 Eylül 2003, Konya VKAE.
26. Aylan O, Ün H. Kuduz Hastalığının Teşhisinde Metot Birliğinin Sağlanması, 20 Nisan 2004, Konya VKAE.

27. Handemir E, Antrapod Hastalıklarında Mücadele Programı, 24 Eylül 2004, Konya VKAE.
28. Orhan G. Avian İnfluenza, 24 Eylül 2004, Konya VKAE.
29. Oruç E. Hastalık Sebepleri ve Enfeksiyona Yanıt, 24 Eylül 2004, Konya VKAE.
30. Oruç E. Devekuşu Hastalıkları, 27 Eylül 2004, Konya VKAE.
31. Orhan G, Nizamlioğlu F. Bilinçli İlaç Kullanımı, İlaç Kalıntıları ve Halk Sağlığı, 27 Eylül 2004, Konya VKAE.
32. Güler L. Mastitis Patojenlerinin Prevalansı, 5 Nisan 2005, Konya VKAE.
33. Ok Ü. Antimikrobiyel Direnç ve Tedavi, 5 Nisan 2005, Konya VKAE.
34. Ekik M. Sığırların Enzoitik Leukoza, BVD-MD Enfeksiyonu, 5 Nisan 2005, Konya VKAE.
35. Oruç E, Bali F. Yetiştirme Dönemlerine Göre Koyun Hastalıklarını Değerlendirilmesi, 5 Nisan 2005, Konya VKAE.
36. Handemir E. Theileriosis ve Kene Mücadelesi, 5 Nisan 2005, Konya VKAE.
37. Güler L, Ekik M. Viral ve Bakteriyel Buzağı İshallerinin Teşhisinde Moleküler Teşhis Yöntemlerinin Kullanımı (Uygulamalı), 17-18 Mayıs 2005, Konya VKAE.
38. Güler L. Hayvan Hastalıklarının Kontrol ve Eradikasyon Programlarında Epidemiyolojik Tekniklerin Uygulanması, 20 Ekim 2005, Konya VKAE.
39. Orhan G, Kamile Kesler K. Kanatlı Yetiştiriciliğinde Biyogüvenliğin Önemi, 20 Ekim 2005 Konya VKAE.
40. Ekik M. Viroloji Laboratuvarlarına Gönderilecek Marazi Maddelerin Özellikleri, Laboratuara Gönderme Şekilleri, 20 Ekim 2005, Konya VKAE.
41. Oruç E, Bali F. Sığırlarda Sinirsel Semptomla Seyreden Hastalıklarda Ayırıcı Tanı, 20 Ekim 2005, Konya VKAE.
42. Nizamlioğlu F, Aydın H. Yem ve Yem Maddelerin de Bulunan İlaç Kaynaklı Olumsuzluk Faktörleri, Hayvanlara Etkileri, 20 Ekim 2005, Konya VKAE.
43. Nizamlioğlu F, Dinç İ. Üre ve Nitrat Zehirlenmesi, 7 Kasım 2006, Konya.
44. Ekik M, Hasircioğlu S. Arboviral Hastalıklar, 7 Kasım 2006, Konya.
45. Handemir E, Çetinkaya A, Antrapodların Viral Hastalıklarda Rolü ve Bunlardan Korunma Yöntemleri, 7 Kasım 2006, Konya.
46. Oruç E, Bali F. Morfolojik tanı, 7 Kasım 2006, Konya.
47. Orhan G, Kesler K, HACCP Prensiplerini Kanatlı Çiftliklerinde Uygulama İmkânları, 7 Kasım 2006, Konya.
48. Oruç E, Bali F. Siloloji için Materyal Temini ve İncelenmesi, 16 Kasım 2006, Konya VKAE.
49. Altınöz F. Gelen Marazi Maddelerde Helmintolojik Analiz ve Teşhis Yöntemleri: 16 Kasım 2006, Konya VKAE.
50. Güler L, Gündüz K, Ok Ü. Antimikrobiyal Duyarlılık Test Standartları, 16 Kasım 2006, Konya VKAE.
51. Güler L, Brusellosizde Aşılama: Mevcut ve Geleceğin Aşılı, İmmunité, Serolojik Cevap, 6 Kasım 2007. Konya VKAE.

EK-J. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü personelinin katılmış olduğu bazı yurt dışı eğitim programlarının listesi.

1. Öztürk A. Epidemiyoloji, İngiltere, 1990.
2. Öztürk A. Orta Anadolu Abort Projesi, 1992.
3. Güler L. Moleküler Teşhis Yöntemleri, Epidemiyoloji, Brusella Türlerinin Moleküler İdentifikasyonu: Colorado State University, ABD, 10 Mayıs 1996- 10 Mayıs 1997.
4. Gündüz K. Veteriner Viroloji ve Bakteriyoloji. Hollanda, 16 Kasım- 13 Aralık 1997.
5. Güler L. PCR Tekniği, Amerika, 1997.
6. Güler L. Brusella Suşlarının Moleküler Ayırımı, ID-Lelystad, Hollanda, 01 Eylül 1999–14 Ekim 1999.
7. Güler L. International Training Course on Formulation and Management of Projects on Surveillance, Prevention and Control of Zoonoses and Food Borne Diseases. San Marino, 09–14 Ekim 2000.
8. Öztürk A. İmmunolojik Veteriner Tıbbi Ürünleri, Lyon/Fransa, 2001.
9. Güler L. İnsan ve Hayvanlarda Brucellozis. Pamplona, İspanya 16- 20 Eylül 2002.
10. Gözün H, Oruç E. BSE (Bovine Spongiform Encephalopathy) Eğitim Programı, Hollanda, 20-26 Ocak 2002.
11. Orhan G. Kümes Hayvanları Yetiştiriciliği ve Tavukçuluk, İtalya, 2002.
12. Orhan G. Avian İnfluenza ve Newcastle Hastalığı Ulusal Laboratuvarları Yıllık Toplantısı, Brüksel, 2003
13. Gündüz K. JRC Enlargement International Workshop, Slovenia, 2005.
14. Güler L. A Workshop of EU INCOME Project on “Harmonization of Pathogen Detection and Differentiation Tools” in Instituto Biologica Experimentale Technologica (IBET), Lisbon, Portugal, 14–18 May 2007.
15. Güler L. 1st International Contagious Equine Metritis Conference, Organized by Veterinary Laboratory Agency (VLA), Weybridge, UK, Central Institute for Animal Disease Control Lelystad (CIDC-Leystad), and OIE in CIDC-Leystad, the Netherlands, 11-12 July 2007.

EK-K. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünün bazı epidemiyoloji çalışmalarının listesi.

1. Kenar B. Konya, Niğde, Nevşehir ve Kayseri İllerinde Koyun ve Sığır Brucellosizin Sero-Survey Araştırılması. Veterinarium, Temmuz-Aralık 1990; 1 (2):34
2. İyisan AS, Akmaz Ö, Düzgün SG, Ersoy Y, Eskiizmirli S, Güler L, Gündüz K, Işık N, İçyeroğlu AK, Kalender H, Karaman Z, Küçükayan U, Özcan C, Seyitoğlu Ş, Tuna İ, Tunca T, Üstünakın K, Yurtalan S, Türkiye’de Sığır ve Koyunlarda Brusellozis’in Seroepidemiolojisi, Pendik Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Dergisi, 2000; 31(1): 21-77.
3. Epidemiological Research on Sheep Abortion in Central Anatolia. Food and Agriculture Organization of the United Nations, TUR/90/015, Report on Autumn Mission, 7-18 (25) October 1991.

EK-L. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü ile ilgili fotoğraflar.

Fotoğraf 1. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü, danışma ve güvenlik.

Fotoğraf 2. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsünün genel görünümü.

Fotoğraf 3. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü ana bina genel girişi (güney cephe).

Fotoğraf 4. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü araştırma bölümü (arka bina batı cephesi).

Fotoğraf 5. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü, arka bina alt kat.

Fotoğraf 6. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü, ana bina alt kat.

Fotoğraf 7. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü, arka bina üst kat.

Fotoğraf 8. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü, ana bina üst kat.

Fotoğraf 9. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Bakteriyoloji Laboratuvarı.

Fotoğraf 10. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Toksikoloji Laboratuvarı.

Fotoğraf 11. Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Seroloji Laboratuvarı.

Fotoğraf 12. Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Toksikoloji Laboratuvarı.

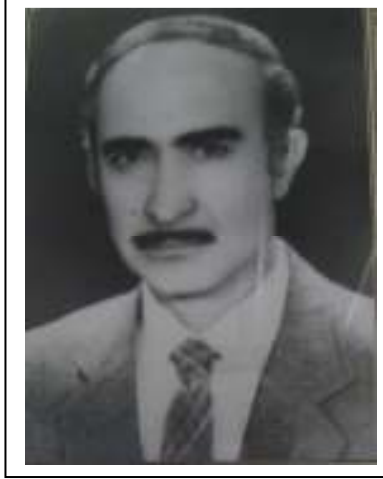
Fotoğraf 13. Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü Müdürleri ve görev yaptıkları yıllar.

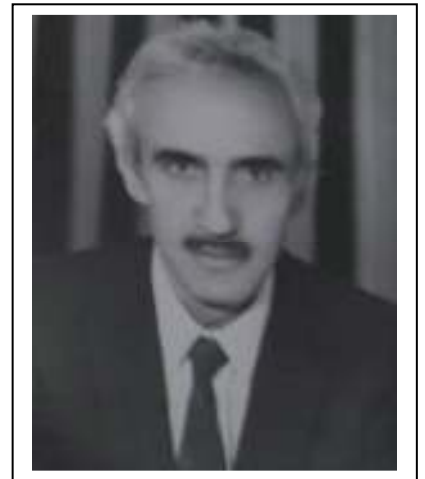
Cevad Gediz, 1950-1953

Cevat Kumova, 1953-1968

İlhami Nazlıoğlu, 1968-1978

Mikail Yenilmez, 1978-1988,
1991-1998

Dr. Muhammet Aksın, 1988-1991

Dr. Adnan Öztürk, 1998-

10. ÖZGEÇMİŞ

Emine TÜRKMENOĞLU 1973 yılında Kırıkkale’de doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Konya’da tamamladı. 1993 yılında başladığı lisans eğitimini Adnan Menderes Üniversitesi Veteriner Fakültesi adına Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesinde alan Türkmenoğlu 1999’da mezun oldu. Bir gıda şirketinde (2005-2007) sorumlu yönetici olarak görev yaptı. 2004-2005 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalında doktora eğitimi almaya başladı.